

SZIRMAY ENDRE

VÁLOGATOTT
VERSEK

1944–1999

KAPOSVÁR, 2000

Köszönetemet fejezem ki azoknak, akik anyagi és erkölcsi támogatásukkal segítették a könyv megjelenését:

Kaposvári Nyomda Kft., Kaposvár,
Somogy Megyei Önkormányzat,
Kaposvár M. J. Város Oktatási Tudományos és Kulturális
Bizottsága,
Városi és Megyei Könyvtár, Kaposvár

Fotó:
CSONKA BÉLA

Technikai szerkesztő:
FARKAS BÉLA

ISBN 963-640-439-9

Készítette
a Kaposvári Nyomda Kft. – 200055
Felelős vezető: Pogány Zoltán igazgató

Fürmayrhuber

SZIRMAY ENDRE • VÁLOGATOTT VERSEK 1944–1999

SZIRMAY ENDRE • VÁLOGATOTT VERSEK 1944–1999

FORRADALOM

„*In diebus tribulationis*”
(a szorongattatás éveiben)

1944–1960

VÁNDORÚTON

Amióta anyám kezén vezetve megtanultam a lépést
és ordas sziklákon csodák világa felé űzött a vágyam,
járom az utat külső és belső törvény parancsa szerint;

porban poroszkált, iszapot kavart, köveken vérzett a lábam,
de visszafordulni a ködön át sehonnan, sohase vágytam,
sorsot terelő járatlan utakra lobogó vér tüze vitt.

Ám az élet egyre többször vágott arcomba sárviharával,
társaim lettek a csönd, a döccenő gödrök, az örvénylő gond,
az engesztelés vízesése fehérre fürdette a csontom;

a gyermekkor fényeitől háborúk halálmenet űzött,
hajsza, menekülés, vad rohanás derékba törte a ritmust,
hörgő üvöltés rémemlékeit most is torkomra fojtom.

Végigtiportam az évek semmibe vesző útjait rendre,
elvergődtem a vak tilalmak lélekvesztő zezugain át
a szabad homlokú emberiség sugárút rengetegébe;

mert innen mérik mindenki szívéhez a friss életütemet,
innen terelik a tegnap és holnap acélívei alatt
minden álmunkat, ami ezután szemünk sarkába se fér be.

Útitársaim lettek immár csálhatatlanul valahányan:
a tejízű reggel, a sós nappalok, a frissen szántott este,
a fésűs szél, a doromboló vizek, a bölcsen konok hegyek;

és úttalan utakon is mindig feszesen lépem a ritmust,
elébe vágok a more halálnak, hogy végigjárhassam a sort,
és tévelygés nélkül, dudorászva előre megyek, csak megyek.

EMBER A PARTON

Vár az ember a nyüzsgő élet partján,
az idő – a víz – meg hömpölyög, folyik,
omlasztja, tölti, rontja a partokat,
de az ember csak vár – és álmodozik.

Nincs soha apály, nincs soha dagály,
a víz szüntelen és egyformán folyik,
a part omlik, fogy, itt-ott beszakad,
de az ember csak vár – és álmodozik.

Arról álmodik talán – hogy egyszer
megáll az örök, sorsterelő folyam,
Megáll. És ez a mozdulatlanság
talán megindítja majd a partokat.

1945.

KI TUDJA, MIÉRT?

Indulnom kéne, de – nem merek,
marasztalnak, mégsem maradok,
állok a küszöbön; az emberek
adnak néha egy-egy falatot,
de leginkább száraz kenyeret,
mert azt hiszik, hogy koldus vagyok;
.....
pedig már nincs szemem – nincs kezem se,
alamizsna vagyok – és száraz kenyér,
a szemem kiapadt – a kezem elfonnyadt
és a szívemben megalvadt a vér...

ELKÜLD, DE VISSZAVÁR

Az őszi ködben csak ketten vagyunk,
akik az ősszel el nem hervadunk:
te – a tiszta fény és én – a sugár...

a némaságban egy lett a szavunk,
a bánatokban egy a bánatunk:
mert te vagy a víz és én a pohár.

Megsárgulhat a fákon a levél,
a tisztaságunk patyolatfehér;
elboríthat mindent az őszi sár,
a mi lábunk napsugárban jár...

mert te vagy a fény – és én a sugár,
akit a csillag elküld – s visszavár.

ŐSZI REGGEL

Szeptember van, őszi virradat,
még bágyadt a nyirkos pillanat;

búcsúzik az éji sötét,
felölti tépett köntösét,

harmat csillog a fák lombsátorán,
benyit a fény a felhők ajtaján...

megrebbenti az ébredők szemét,
mint az anya csókja alvó gyermekét;

A csönd riadtan összerezzen,
és összesűg a félelemmel;

szél sóhajt a vén hegyek felől,
húrok bongnak tompán, remegőn;

valaki nagyon messze, halkan,
botorkál a zongorán egy dallal;

A „Für Elise” lágy melódiája
elmerül az őszi zokogásban...

VIHAR

Jött a vihar –
fojtó lehelete
elzsibbasztotta
a szemem...

félve megül
a madársereg,
elnémulnak
az énekesek;

démoni erők
törték a világra,
megszállta lelkem
a félelem.

nekifeszülve
száguld a szél,
elnyújtott teste
földet se ér,

Sápad a fény,
nyögnek a fák,
sír a levél,
törik az ág,

villámmostor
villan a nyáj fölött,
a riadt csorda
zúgva hömpölyög;

fut a homok,
kavarog a por,
fodrok habzanak
a sima tapon;

a bokrok némán
összebújnak,
a fű dárdái
ellapulnak,

mozdulatlanok
a barna földek,
a bús barázdák
egymásnak dőlnek,

az árnyékok is
összefutnak,
a völgy aljáig
alig jutnak;

az égen sötét
felhőnyáj nyargal,
versenyt bömből
a szélviharral,

a világ némán
lehajtja fejét,
megadással várja
a beteljesedést.

1947.

SCHLESWIG

Terpeszkedő, nyirkos rétek és mezők,
csengő csönd; sok fázós, kuporgó halom,
elszórt tanyák, pohos, pléhtetejű pajták,
minden tanya szélén ormótlan szélmalom.

Az ég felhős, kedvetlen; tarajos, borús,
a zord tenger felől mindig fúj a szél,
az emberek szókék, magasak, mogorvák,
szeregettről soha, senki sem beszél.

Eseménytelenül múlik el az élet;
hogya születik vagy meghal valaki,
hírlő harangszót sohase hallani...

nem tartanak semmit semmivel se többre,
mint mikor a ködös, esti réteken
egy tehén búsan belebőg a ködbe.

1945. augusztus

A SZABADSÁG HÍVÓ SZAVÁRA

Menekülő csizmák huppogása,
ugató lövegek feleselése,
sárban és vérben fürdő napsugár
s a csontozó szél metsző sziszegése
készítette a szabadulást.

Mert megjár a földnek, ami a földé,
szabad gondolat az embereknek –
Rozsdás remények fagyott rögei közt
vágyak és véres hullák hemperegnek
a történelem árkaiban.

Mégis tavasz lett. És mi levetettünk
halált, félelmet, mozdulatlanságot;
megtöröltük szánkat; sáros homlokunk
árnyékából szemünk is felsugárzott
a szabadság hívó szavára.

FORRADALOM

Fények nyugtalan surrogása,
aszaló gond, szótlan szájalom;
a szegénység zöldellő penésze
virágzott, hogy sorsuk eleméssze;
így kezdődött a forradalom.

A messzeségre rátérdelt a csönd,
a fájdalomra kristálynyugalom;
szerelmes hitünket szívünk dédelgette,
néma ajkunk jogos panaszkodás perelte;
így készülődött a forradalom.

A tárnák földobták szívüket,
elámult a gyáva tilalom;
lűktető gyökerek ropogtak,
vágtagzó méneselek dobogtak;
és közeledett a forradalom.

Csókkal, öleléssel engesztelődött
a sebek mélyén bűvő borzalom;

vigaszból és bizalomból szótte,
hívta, sürgette, hittel előzte
eszmélő jövőnket – a forradalom.

Álmokkal vívódó emberiség,
csodaszülő, győztes hatalom;
dübögj, robogj rakétazúgás,
világölelő szabadulás
szülőanyánk: forradalom.

BONTAKOZÁS

Emléke sincs a zsibbadásnak,
nyoma sincs már a régi sebnek,
a gödrökben virágok nyílnak
és az örömről énekelnek.

Töri a szél a görbe fákat,
gyöngyseprővel sepri a vizet,
a szóke csöndet csörtető zaj,
a nyugalmat mozgás szüli meg.

Mosolyt ringat a kék messzeség,
csengő dal csókolja a szádat,
a nevetés fehér vitorlája
békét röptet a fényben utánad.

SZABADSÁGKÖSZÖNTŐ

Szerelmes Szabadság!
Te vagy éltető hitem szívemig zengő ragyogása,
Te vagy a bizonyosság holnapjaim dübörgő rengetegében,
Te vagy a fény a szikkadt reménység fakó felhői mögött,
Te vagy az ígélet az alvó földnek, a bizakodó magnak,

és Te vagy az engesztelő ölelés
minden megálmodott és elvesztett szépségéért.

Mert íme, beérett az idő;
s az ember csalhatatlanul magára ismert.

Döng az erő a hegyek vihar dobolta gerincein,
szabad áramlással iramlík az élet gyermektiszta vágya,
zengő szóval árad az igazság a biztos gondolat útjain erre,
s a béke teremő tüzeit tiszta lobogással
bizton élteti a győztes szerelem.

Mert az emberiség
egy boldog élet harmóniáját zengeti sorsa
orkesterében,
amely csak egyetlen karmester intésének
engedelmeskedik,
s az ezüst pálca többé ki nem eshet
a szabadság erős kezéből.

Messze zengenek életünk szépségének tiszta harmóniái,
s mire a hajnal első madara szárnyat bont a friss ragyogásban,
mindenki tudja, hol szálltak le a csillagok a csönd tengerében
és mennyi még előtte az út.

SZÓ ÉS MUZSIKA

A szó
olykor csak koppan
mint a kő
vagy sír,
mint szélben a homok,
amit nem hallanak
sem a vakondok,
sem a csillagok.

Máskor talán
a láz tüzei testét
és úgy esik melléd
szíved rétjein, élettelenül,
mint az árnyék,
mely lucskos fénybe merül
és várja a halált.

Ha kér a szó
teste fátyolos remegés,
sovány ajakán
motyogó neszezés,
s eléd zuhan
vádoló csöndje,
féltett titkok
vak göröngye
elámít...

Vádol – vagy lázad?
Földüborög
kráterek torka,
és üstökösök
fénye villan meg
a tejutakon;
minden vézna remény
sután és vakon
rettegve megáll.

Ha szárnyat bont
a barna gond
és elgörög
a földi rög
az éj gödrébe esve,
maga marad
a bús magány,
összecsuklik
a lomha szárny
s odasimul a testre.

Mégis –
mintha visszalesne...
szeme lángja
meg-megvillan,
itt sincs már,

de mégis itt van
s messze, hol a fény örök,
a csönd jeges csúcsain
a viharral cimborál
s a páncélja megzörög.

A szó hatalma nagy!

De mindezekén túl
van még valami más;
a szónál is több,
teljesebb varázs;
megbékító,
megszépítő
harmónia:
a muzsika!

Dobban a szíved,
zokog az ajkad,
sírní szeretnél
vagy nevetnek rajtad

s fellázad benned
az örök emberi...
– dala csengése,
a szív ölelése,
hegedűk sírása,
lelked zokogása,
ahogy a világot
átöleli.

Némaságod méla csöndjét
újra eldalolja,
forrongásod zúgó vérét
feketén vádolja;
párnás keze meg-megrebben,

mikor sóvár reményednek
szárnyait kibontja.

Veled van,
ha senkid sincsen,
mindened,
ha semmid sincsen,
ha árva vagy
édesanyád,
otthonod,
ha nincsen hazád
mindenütt...

Zakatol az élet,
dübörög a ritmus,
világ a világban
újra születik most...
harsos hangja
zúgó orkán
a mindenség
zengő torkán;
tisztá, ringató
dallama
az alkotás diadala,
csodája.

Íme: a muzsika...

Ész és szív viharja
hevíti, gyúrja,
sodorja, marja,
tépi, ostromolja
a mindenséget,
a félelmetes ismeretlent,
a szomjú tudást,
a tudni vágyó embert,
– gránitsziklákat,
a lomha tengert,
és összebékíti
a gondolatot,
ahol már egyek
az élő, a halott;
a végtelen világ
és az örök ember.

.....

A kimondott szó
az ész győzelme
a szívben, az agyban,
a való világban;
a muzsika
teljes emberi felnyílás,
feloldódás
a harmóniában.

1956. február 20.

FOHÁSZKODÁS

Biztass, biztass győzködő reménység,
borzongat a karcos esti szél,
settenkedő árnyak csapatában
a tornyos magány most kerül elé;
elmehetnék más úton, de mégsem,
most is hevít még a régi láz,
a nyugtalan tüzek parazsánál
még a győztes gyermekkor vigyáz.

Biztass újra ölelő reménység,
hisz te tudod: mit sem ér a szó,
a barna sziklát zöld moha vakítja,
megrokkann a hegyekben is a hó;
az este vérző szemére hamut hint
a kegyeletből élő megszokás,
nincs már többé újabb lehetőség,
se varázslat, se dal, se ámítás.

ARÁNY ÉS MÉRTÉK

*„Nem az énekes szüli a dalt:
a dal szüli énekesét.”*

(Babits Mihály)

1960–1970

BETEMETETT UTAK

Messzeség;

ezüst ormok, ködpipáló völgyek,
tiszta fényű dal, feketítő szégyen,
zsémbes szegénység szikkadt vágyai,
betemetett utak...

Te mindig tudtad,
hogy merre mégy el,
akár sírt az eső,
akár dalolt a szél,
tudtad, a jövő
gyógyító hitével
honnan érkezik
a fény.

VARÁZSLAT

A táltos messzeségek,
a denevérszárnyú álmok
elvarázsoltak,
most megigézve állok
a távolságok zöld
tengere előtt...
lehámlott rólam
minden átok,
veletek biztosan
hazatalálok,
erős kéz tartja
már az evezőt.

PRELÚDIUM

(egy párbeszéd nyitánya)

Keresem a mértéket szívemnek és agyamnak;
latolgom – mennyit bír el a kéz,
tapiskolom – meddig visz el a láb,
mérem, hogy szenvedélyeim mit akarnak.

Mérték nekem a méreg és a méz,
megszűri a szám az ízt és a szót,
az idő rengetegében szabad utat nyitnak
a rámc sodálkozó szempárvillanások,
és utamat állja vörös zuhatagával
a forró vér lobogó szenvedélye.

Nincs maradásom. – Jöttem és megyek,
velem mozdulnak a vizek, a hegyek,
a felhők alján lapuló sunyi esték,
amelyek minden vágyamat kilesték
és beverték hideg sárral a bőröm
– azóta is emlékeimben őrzöm
minden anyag kimért harmóniáját;
fölvettem minden szennyet, minden álmot,
megöleltem azt, aki sohase látott
égő kazlakat, ásító vermeket,
se véres kést, se penészes kenyeret,
se tántorgó öreg embereket,
se magános erdei virágot.

Tudom, neked nem kell se láz, se panasz
nem vagy folyó, inkább forrás maradsz,
és bújsz meleg ölén a földnek,
mert tudod, a partok sose jönnek
eléd; pedig neked kell törnöd az utat,
mégis várod, hogy téged, alvó kutat
fölfedezzenek és fölhozzanak a napra,

akkor majd arcod a felhők elé tartva
fényt akarsz inni – de szemedre
korom hull és magány, fekete pernye,
s ahogy bizonyosságért markol a kezed,
nem fogsz semmit; csak az emlékezet
tereli eléd, ami volt és a vágyad
biztat, bátorít; nem a halál vágat
szemben veled, csak mérkőző sorsod,
te fegyveredet homlokodon hordod
és fényt gyújtasz fönn, a sziklagáton,
hogyminden megtévedt, balga lélek
eligazodjék ezen a világon.

NEM FELEJT..

A tündöklő víz mélyén ezüst sziklájú csönd;
a valóság végtelen tükre alatt
az emlékezés gyűrűző hulláma nyugtalanul villog;

mert nem felejt engem az utak hideg sara,
a gesztenyesor ernyője a kőkerítések mellett,
az éhség vonítása a vályogházak pitvara előtt,
a hársak bódult ringása a májusi éjben;
és nem felejt a bőrömet a repedt fa metsző szilánkjá,
a fanyar kökény
és a nyers sóska emléke a számban,
a gyermekkor csallhatatlan íze,
s az időben megkövült üzenet.

SZEDERINDA

Amikor születtem

feketén függtek a képek a falon,
vért izzadott az akác tüskéje,
duhogva hullt a völgybe a kőzuhatag,
törött szárnnyal vergődött a madár a vízen
és a szájnak nem volt ereje sikoltani sem.

Most, hogy férfi lettem

ragyognak a házfalak az éjben,
ezüst források zuhognak elő a mélyből,
méneselek patája dübög a legelőkön,
a galambok versenyt turbékolnak a fényben,
és szívünk bizakodással szárnyal a holnap elé.

Ha majd megöregszem

új képek helye tüzel a falakon,
kevesen járnak az éjben az úton,
csak a szem keresi a hegycsúcs magasát,
szikla a mohával szelíden összesimul,
s a szederinda tovább kúszik az árokparton.

FEKETE SZIVÁRVÁNY

(a bolyongás éveiből)

Fekete tűz lobog a távoli égen,
amit ígértél, már visszavetted régen.

Fekete nyoma kél lábodnak a sárban,
mégsem találtalak, akármerre jártam.

Fekete por lepi kővé fagyott arcod,
amelyre az idő pókhálókát karcolt.

Fekete víz fölött ködből ácsolt csónak
úgy lebeg, mint mikor teste sincs a szónak.

Ha visszatalálnál újra ide, hozzám,
elvesztenél mindent, amit visszahoznál.

Fekete szivárvány fogja át az eget,
nincs más menedéked – csak az emlékezet.

CSÖNDESEN MESÉL

Hetvenöt csontos év zörög mögötte,
sajgó lába megjárta sok sáros utat,
az örömtől a kín sokszor félrelökte,
vagy a bánat ásott szemében mély kutat.

Két világháború tört be életébe,
öt gyermeket szült, temetett sok rokont,
vágyakért vágyakat adott el cserébe,
másokért mindig szó nélkül robotolt.

És jött az új kor: szabad szív, szabad föld,
s a tavasz neki is nyitott orgonát,
a férje sírján megzsendült a friss zöld,
és Ó azóta már sorol tíz unokát.

Most is alkot. Szelíd mosolya rebben,
s ha dalol is – mereng, akár az esti szél,
üzenetet vár messziről. S a kertben
a virágos fáknak csöndesen mesél.

A SZEKERES

Sok utat bejártam és még sokfelé
visz el a vágy, a láz, a szenvedély,
de csak egy útitárs volt igazán társam:
egy néma szekeres, akit elnyelt az éj.

Apámnak tudtam, hűséges barátnak,
testvérnek – aki ős-rokon velem,
és úgy jár örökké csontos, vén lovával,
mint most az én lovam, az én szekerem.

Sose hívott, de mentem én utána,
komor titkait őrizte a közöny,
szótlán szegénységét álmos, kék szemében
kigyöngyözte a visszafojtott könny.

Aztán egyszer nem állt meg a szekér,
és táltossá vált a csontos, sárga ló,
nem szállt le apám a megrokkant bakról,
nem mondta többé: Sárga, hóha, hó!

Azóta megy előttem a homályban,
csonka ostorával csillagokat terel,
s én megyek utána makacs elszánással,
pedig tudom, már sohasem érem el.

Megyünk: ő elöl, én utána lassan,
az út már véget többé sosem ér,
nő a homály, a morc magány, az alkony,
s előttem a ködben ballag a szekér.

TANÍTVÁNYAIM

Két éve tanítom őket – szívem szerint;
az örvénylő időben együtt sodor már minket a hullám,
szándékok, hitek és kétség-örvények morajló forgatagában
az árnyak odvaiból is bizalom száz-színű sugara hull rám,
mert az ember minden vágyában újra csak él.

Eszméket, szót, törvényt vagy sorsot faggatunk;
tudom, mit leplez szájuk szélén a bujkáló, hetyke mosoly,
hallom a csönd rianását a szóáradat néma fürgetegében,
hiszen az élet érvet, kemény szigort és szívet
egy kohóba hord..
mert az ember minden tettében újra csak él.

Érkezésre váltjuk már a készülődést;
állomás, tiszta szem, biztos út örökre köteles társunk,
bizonyosság, munka, akarat életünk karcsú törzsű, fiatal fáit,
minden meder, minden part és zuhatag árán erre vártunk,
mert az ember minden örömben újra csak él.

SZAVAK I.

Szerelmes szavak;
barna zsongású, dongó darazsak,
az emberiség óta kóboroltok,
úttalan erdőkből mindig visszaszóltok,
mikor a moha szőnyegén fülelve
megállnak báméskodni az őzek.

Lázító szavak;
fekete üszökben izzó parazsak,
sorsot fordító véres forradalmak

egyre ontják a friss acélt a harcnak,
s rácsapnak a gyáva messzeség ködére,
mikor a jéghegyek csöndje sziszeg.

Békítő szavak;
lomha homályból felbuzgó patak,
a tisztesség ezüst sodrása alatt
gyémánttá csiszolja a kavicsokat,
hogy együtt dajkáljuk engedelemre
az anyag lázadó, vak erőit.

Szárnyaló szavak;
vörös torkú, kék szárnyú madarak,
a holnap fényeit hívó fecskeraj,
gyermektisztaságú, áradó zsivaj,
a gondolat szabad útjait terelő
igazság és szépség muzsikája.

KEZDJÜK ELÖLRŐL

A gödröket ősszel feltölti a víz...
szélhordta falevelekkel,
fénylő bogártetemekkel,
korhadt fúvel, törött ággal,
költözőmadár kiáltással,
kavicsal, homokkal, szeméttel,
elnémult gyermeknevetéssel –
mintha a sodrás medret keresne,
hogyan az öröm is megférjen benne.

A gödröket télen befújja a hó...
jéggé dermed minden horpadás,
elnémul minden riadt horkanás,
megcsontosodnak a vonalak,
ködbe bújó síkra válnak,

mozdulatlan a lázadó szándék,
kristálytükör – csak a fényre vár még –
síknak tudjuk, mégis félünk tőle,
hogy újra csak gödör lesz belőle.

Ősszel vagy télen – a gödörnek mindegy...
foglatot ad emlékeinknek,
megtöltjük, ha úgy hozza kedvünk,
hogy beletúrva majd gyöngyöt leljünk,
vagy elegyengetjük kinnal, hévvel,
sorsot idéző küszködéssel,
s mire úgy látszik, kész a munka,
kezdjük előlről; – talán csak a szél volt
mely egy életen át
kacatjainkkal telehordta.

HAZÁM

Kárpátok nekem a zselici dombok
és zúgó Tisza, a lomha Kapos,
sorsom sodrának megtisztuló árja
emléket és vágyat szelíden összemos;
messzeség és mélység partok közt feszül,
hogy ne maradjak soha egyedül.

Téged kerestek a nélküled volt álmok
érted vérzett először a szám,
odaadtam mindent, hogy benned visszakapjam
és megtaláljam végre a hazám.

A szép szó szerelme itt nyitott virágot,
a gyáva gyermek harcot itt tanult,
a kövek ereje itt adott nyugalmat,
s a fanyar füsttel messze szállt a múlt;
félszeg parasztból tiszta szemű embert

itt kovácsolt az edzett értelem,
a tétovaság itt tanult fegyelmet,
a biztatásra nyílt mosoly felelt.

Ez a táj fészült viharból engedelmet,
s ha összesúgtak csonka ágú fák,
a sápadt örömek villogó vásznait
elém teregették a csöndes tanyák.

Ha szíven ütött a fekete irigység,
s néha bekormozta arcomat a bánat,
a sugaras holnap szépülő reménye
engesztelő kézzel küldött el utánad.

A föld, az emberek, gyermek, feleség,
a nyárfák közt bujkáló messzeség
így ért hozzám egészen testközel,
minden hitem most már csak téged biztat,
minden szerelmem már csak téged ringat
és el nem csukló karral átölel.

Hazám voltál, mikor nem láttalak még,
s hazám leszel, ha én már nem leszek rég,
törvény ez bennem megbonthatatlanul,
sorsom lettél, ritmus a dalomban,
összhang és szépség ezüst nyugalomban,
nem félek, ha a vad szél szembefúj.

VÖRÖSLENEK MÁR...

Vöröslenek már a húsos gesztenyék;
eres kezed ellenzót tart a szemnek,
csorba fogad közt
keserű homok csikorog;
csípős szél vág a hegyek felől

és tüzet szít a kormos felhők alján;
az ég rubin korsóiból
meleg ragyogás ömlik szívedre,
s elhallgatnak mind
a tompa ritmusú
fekete dobok.

SZIPORKÁZÓ CSÖND

Zúzmarával, faggyal mérem napjaim,
s a napok süvítéssel mérnek engem,
minden percért újra kell csatáznom,
hogy megvédhessem megtartó szerelmem.

Jéggel sziporkázik a gyöngyöző idő,
szenvedély és vágy útjai összefutnak,
füstölve lobog emlékeim tüze,
társaim régen elveszettek tudnak.

Mindenki elmegy. Végig az úton
köd szítál a lépegető csöndben,
kiáltanom kell, hogy csattanjon a jég,
és téged hallgatnom, hogy fölmelegedjem.

UTOLSÓ PILLANAT

Lábam előtt tört kések szikráznak,
vörös virágok nyílnak a kövön,
az üvegajkú csönd már nem sziszeg,
pókhálókön leng a fényözön,
és behálózza fölöttem az eget,
amit kisöpört a lelkiismeret.

Fejem fölött felhőcsapat suhog,
tépett szárnnyal is száll a madár,
számon tartalak a némák között,
de a hangod mindig visszajár,
s emlékeztet: ami megmaradt,
talán ez az utolsó pillanat.

NYÁRI UTAZÁS

(útban Szeged felé)

Bokrok, vizek és lomha madarak,
aranyhajú mezők és méla fák,
bámesz birkák a tikkadó réten
s a tájra csorgó zsíros lomhaság.

Az út porát suhanc szél szitálja,
perzselt szárnnyal gunnyaszt a szürke ég,
a túll-felhők sejlő fátyolán át
fel-felködlik a kócos messzeség.

Lustán fordul a terülő térség,
egy asszonyt visz a selyemréten át,
piros kendőjén meghalkul a napfény,
s ringatja karján az idő kosarát.

SIENÁBAN

Tégla, kő és márvány foglalatban
örködik a múlt a völgyek felett,
Romulus farkasa vonít a dombok alján,
az ifjak ajkán kürtök zengenek.

Karcsú szentek lépnek le a képről,
messze vad lovasok árnya kavarog,
a sikátorokban lángol a homály,
etruszk lándzsás kopog a falakon;

csonka tornyok, árva templomhajók,
gigászi tervek kőbe törött szárnya;
torzó város ez! – minden történelme
az ember hősi vágyait példázza.

Mintha otthon járnám a zselici erdőt,
vagy Fonyódnál hallgatnám a vizet;
történelem mozdul minden moccanásban,
de a mi múltunk nem kővel üzen;

nem toronnyal, szelíd freskóképpel,
elsöpört itt mindent az áradat;
csak szívünk őrzi emlékét és vágyát,
ami Sienának itthon megmaradt.

HAZAÉRT A HAJÓ

(emlékezés Juhász Gyulára)

Huszonöt éve már néma a szíved,
de Anna szerelme még egyre dalol,
Dózsa haragja – a gyökerek alól
még fölszívít, hogy védje minden híved.

Új tüzek égnek az égi tanyákon,
és új dalok ringnak a szőke Tiszán,
szépséget terem már a gyümölcs a fán,
nem borongunk a bús magyar magányon.

Nézd, mind elhullott a sápadt lăpvirág,
és minden titok már testközélbe lép,
hogy ne szenvedjen többé ez a nép;

Új emberségre szépül a világ!
Földtámadt Dózsa! És Anna is szeret!
A Tiszán a hajó hazaérkezett...

1962.

PRÁGA

Zöld homlokú tornyok, szőke fényharangok,
hízelgő muzsika, szelíd rózsakertek;
fekete hidakon királyok és szentek
nem őriznek már a múltból semmi rangot.

A vértzet-csöndben söröző polgárok,
éneklő beszédű, természetes asszonyok
mozdulataiból játékos dallamok
gyöngyöznek szét a fényben, hogy erre járok.

Kő, víz és virágok itt-ott összebújnak,
hogyan adjanak a százarcú újnak,
a város szélén új tornyok peckesednek;

az ősi vár mereng a régvolt csodákon,
de friss a hajtás bokrokon, buja fákon,
a Moldván tacsókó hullámok kötekednek.

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF EMLÉKEZETE

Kaposvár dajkálta, Párizs lázította,
hogyan megbéklyózzon egy-egy életvillanást,
lázasan kutatva mindig valami mást,
amitől korának közönye tiltotta.

Utcák kövezetén, emberek szemében
olykor meg-meglibbent előtte a szépség,

s ahogy babusgatta: bánat és reménység
összebékültek a kiterülő térben.

Hazát, humánusot keresett a mester,
aki művész volt és büszke értelemmel
figyelt az életre, ahogyan kitárja

dús ditkai rendjét, mint egy ó-varázslat,
hogy találkozhasson a sejtelmes távlat
s a színek gazdag, zengő szimfóniája.

MIT ÉR...?

(egy fanyar embernek)

Az érdes évek ellen harcba kezdtél,
mindent lemértél, mindent elrendeztél.
A megszokottat közöny-ládákba tetted,
nem gyomlálod a múltra nyíló kertet,
a nembánom gaz fonnyadt levele már
mind-mind lehullott, árván zörög a szár.
Felhős vágyaidat – az újat, a régít,
fanyarkás, bús mosollyal méred végig;
komor, szótlán lettél, merev, kimért, hideg,
a te életedet – ugyan ki érti meg?!
Nem készülsz már lázasan harcba szállni,
haza, jóbarát, eszme – akármilyen
neked már mindegy, nem tüzei véred,
te büszke hallgatással is beéred;
unottan dolgozol, sokszor dohogva,
mintha már nem is a te dolgod volna.
Megtagadtad mind, ami hitványnak látszott,
– Mit ér az életed, ha ezt csinálod?

SZÍVÁTÜLTETÉS

– Fokvárosban egy beteg fehér ember
egészséges félvér szívet kapott,
az emberiség győztes tudománya
újabb nagyszerű diadalt aratott.
Ennyi a hír a szívatültetésről.
Kés alszik, fény cseng; és most is úgy dobog
a félvér szív a fehér testközegben,
mint régen, mert tudja: akkor boldogok
az emberek, ha szerelem, szépség
és igazság győztes ritmusa dalol,
ha szegény, ha gazdag, mindegy az a szívnek,
tisztá dalt zeng a kemény bordák alól.

Néha még emlékszik, hogy a másik teste
lázás volt, félt, örült vagy lihegett,
de ez a test is retteg, ujjong, lángol,
és szólongatja a győztes életet.

A sejtek szigorú köztársaságában
minden vágy az ő kérdésére felel,
táplálékot, hitet és emléket
csak vele küld és általa terel
a vér – s a tudat legtávolabb zugában
az emberiséget is ő dobogja át,
a réteket a csönd lágyan elringatja,
az anya csókjával védi a fiát.

– Cseréljete fácskát! – régen így daloltak
a ligetekben játszó gyerekek,
most, hogy szívet is cserélhet az ember,
senki sem fojtja el a győztes éneket.

ARÁNY ÉS MÉRTÉK

Az elmúlást halállal mérni
szokásból sem lehet,
nem az a süket, aki nem hallott
még soha éneket,
nem azért dől össze a torony,
mert rokkant a lába,
csak az retteg, aki tudja már,
hogy minden hiába.

Kürtökkel terelni a csöndet
játékból sem lehet,
attól senki sem halhatatlan,
hogy mást eltemet;
örvényben is némán vívódnak
a tátozó halak,
naponta szétszórlak a fényben,
hogy megtarthassalak.

Az életet idővel mérni
szépítgető remény,
nem az a nincstelen, akire
azt mondjuk, hogy szegény,
akinek bő patak a könnye,
elmossa a bánat,
soha nem kell félned az úton,
ha jönnek utánad.

Arányt, mértéket csak az ismer,
aki nem vak, gyáva,
csak a szabadság szülte műnek
győz az igazsága;
a megtaposottak szerelme
is dalol a porban,
s az értelem tűzbontó vágya
zeng, zeng egyre jobban.

MIÉRT MAGYARÁZZAM?

Miért magyarázzam, hogy édesebb a vér,
mint az adakozó, szelíd anyatej,
hogy tisztább a férfi szemében a könny,
mint a kút mélyén a csillagtalan víz,
zengőbb az igazság érces hallgatása,
mint a vad viharba öltözött természet;
miért magyarázzam, hogy minden változás
mindenkinek, mindig diadalmas élet;
miért magyarázzam?
Té így is érted!

NYÁRUTÓ

Rendeket terít életed rétjein
nyugtalanul kaszáló szemed,
a púpos hegyek árnyékai felől
sziszegő üzenet érkezett;
gyűjtögeted már sóhaj-gereblyékkel
boglyákba a nyári gondokat,
hogy szérúre hordja szelek kocsiján
az ismeretlen erejű fogat
mind, mind a termést. Szíved kalászából
barázdákért sóhajt már a mag,
vágyaid földjén, végtelen táblákon
az időgépek zúgva szántanak.

ODA IS FÖLEMEL

A mohos idő ködfuvalló útja
parcellákra bontja a végtelen teret,
hogy vérrel, hittel, csókkal, gondolattal
felépíthesd benne sorsos életedet.

Tónyugalom és hegybizonyosság
szemed tükre és izmos karod,
nem dúlhatja szét szenvedélyvihar
az életedet, ha te nem hagyod.
Mondd ki a szót! Ha gyáva is, ha vézna,
így kap testet a gyötrő gondolat,
hogy összekapcsoljon múlttal és jövővel
az új titkokra táruló tudat.
Tápadj a tények bizonyosságához,
fürd be magad a kőbe, vasba, fába,
ne zárkózz be a magány tárnáiba,
lépj ki a nyüzsgő, nyugtalan világba!
Suhogj a széllel, áradj a fénnel,
s ha érzed, hogy korhad a buja avar,
ágyazd be a magot jól a televénybe,
nehogy elsodorjon a téli vihar!
Gyűjts öblös kancsókbá áfonyát és mézet,
ha az érlelő nyár terméssel üzen,
és ha sír a láng az ősz ködkályháiban,
véred melegével szítsd fel a tüzet!
S ha a képzelet új bolygókra szólít,
jeges, ismeretlen csillagokba fel,
kezed nyomán az engedelmes anyag
szárnyat bont – és oda is fölemel.

ÚT

Sárga homokon sárga virágok
vigyáznak rám, ha arra járok,
ahol a fény, a víz és a messzi út,
a ringató csöndben elaludt.

Eltűnődöm: hány esztendő telt el
virág nélkül, édes gyötrelemben;

mennyi konok szikla törte lábam,
amíg ezt az utat megtaláltam.

Nem tudom, hogy ki járt már előttem,
s látott-e itt virágot a földben;
gondolt-e rá, hogy zsibbadó lába
miért éppen ezt az utat járja?

Mit dalolt a föld a vándoroknak,
hogy gyógyított, mikor megbotlottak;
hol született ez a makacs szándék,
amely minden sötét gödröt átlép?

Sárga homokon sárga virágok
terelnek utamon, ha arra járok,
ahol egyek az út, a föld, a virág
és a sorsukban zengő harmóniák.

A BÁTORSÁG KEVÉS

Az értelem pókhálós üvegéről
töröld le gyöngyöző, tegnapi álmod;
köd és por fátyolozza szemed,
a jelző csúcsokat, a magános fákat
már emlékeidben sem találod.

Tavak és folyók fölhasogatják
a távolságok csillogó rétjeit mind,
de mögöttük győztesen emelkedik a Nap;
a reménykedés fehéren ringó sirálya
belevijjog a rozsdás némaságba
és bizakodó szívvel szárnyra kap.

Kitárul előtted minden,
magaddal is meg kell vívnod végre.

A tények szigonya,
az érvek kése:
jövendő századok érkezése.

A sodrással együtt zuhogó szenvedélyed
összeroppantja, ami szürke semmi.
A bátorság kevés az élethez;
tegnap is, holnap is, ma is
csak a gyermekjövőért érdemes
akarni, bízni és cselekedni.

SZEMÜVEGBEN – SZEMÜVEG NÉLKÜL

Két csiszolt, homorú üvegdarab,
kemény, józanul tiszta és hideg,
a világ ködben úszó fényeit
okos törvények szerint szűri meg;
hogy én is mindig az igazat lássam,
társamnak tudjam azt, aki társam.

Hiába hull szememre szürke fátyol,
fehér üvegem elűz minden rémet,
s elem teríti a kék szelídségben
harmóniává szépült messzeséget;
a távol törvénye nekem mindig az,
ami szívetekben nektek is igaz.

Ó, ha nektek is minden sötét árnyat
a józan ész mindig így fésülne át,
nem ismernénk a kínok késelését,
a hazug álmokat s annyi vad csatát;
ha az emberséghez szívünk hú marad,
szemüveg nélkül is látjuk az igazat!

VÍZI VARÁZSLAT

Hogy fölfakadtak a lomha vizek,
csivogni kezdtek a sárga csízek,

útra keltek a villogó halak,
meg egy zöld lány a hínár alatt;

az egyik ezüst hal csontos szárnya
beleakadt a leány hajába;

– rebbenő vágyak sodrába került,
a vízre pikkelyes fényszőnyeg terült;

és azóta zenélnek a habok,
tükröződnek a vaksi csillagok,

engesztelődik a vizek szerelme;
a zöld lány és a hal estelente

csodák vitorláit hajtja a vízen
és sohasem hallott dalokkal üzen.

GYERMEKTÁNC

Cirren a cincér,
szökken a szöcske,
hopp ide, pajtás,
hopp ide, körbe,
gyihó, hahó!

Ugrik a nyuszka,
hussan a szárcsa,
hopp ide, pajtás,
hopp ide, táncba,
gyihó, hahó!

Fény, fény lobogtass felhőket, fákat,
vidd, vidd messze a lappangó árnyat,
nekünk öröm kell, biztató ének,
zengnek a szívek, csengnek a fények,

zeng, zúg a dal,
zeng, zúg a dal.

Lebben az öröm
kendőbe kötve,
hopp ide, pajtás,
hopp ide, körbe,
gyihó, hahó!

Dobban a csizma,
perdül a lányka,
hopp ide, pajtás,
hopp ide, táncba,
gyihó, hahó!

HÓEMBER

Nem élő hús-vér, csak cukorfehér
ragyogó hókristály a teste
ahogy készült, pajkos gyermekek
vizsla szeme csodálkozva leste;
milyen furcsa, hogy a vágy egyszerre
a kéz és gondolat nyomán testet ölt,
szeme, szája – szén,
orra – sárgarépa,
béna lába – engedelmes föld.

Nem mérhetjük csak játékméretekkel;
ha hóból is van – azért mégis ember.

Mosolyog, mert rá is mosolyognak,
szeretik, hisz ő is jóbarát,
hallgatni kell? – hát egy szót se szól,
ha zshivaj van, ő is kiabál.
Annyira száj a szája,
annyira szív a szíve,
amennyire csak meggyúrjuk a havat,
bogár szeme kacsint,
seprűs kezével int,
és máris megáll a pajkos pillanat
báméskodni a téli játszótéren...
csitul a szél a lompos felhők alatt,
a szürkesség már halványzöldre éled.

VÍZ ÉS PART

A kíváncsiság zöld villanásaiból
hálót köt vizsla szemem, hogy bekerítse
az ezüsttestű, cikkanó, gyors halat,
és a szél hullámaiból kimerítse,
amit megúsztat a futó pillanat
a valóság villogó vizén.

A parton kő, csönd, iszap és remény;
sár szaga szállong; püffedt televény
emésztí a gyermekkor bársony lépteit,
de a vér virága most is kérkedik
a messzeség meleg mosolyával.

Ezüst madár köröz az alvó víz fölött,
a csönd üvegburkát felhasítja csőre,
fekete csónakok ázott árbocain
fehér zászló köszönt minden érkezőre
a kikötő kongó kódében.

Gyakran vízre szálltam, hogy tudjam a partot,
és fényvitorláson érted suhanhassak;
üzenetet hoztam! Úgy szeretnék szólni,
hogy még idejében bátran elhallgassak,
ha átölelsz az áldott fák alatt.

JÉGMADÁR

Hó, jég, fagy bilincsei fognak,
befelé fordít bénaságom,
így jobban hallom szívem verését,
ez a csönd az elámulásom;
ez tud elvarázsolni végképp,
és megfürdetni hótisztára,
megváltalak ezzel a csönddel,
nem reménykedtél hiába.

Ölelj át jég- és hóvilág,
gyűjts erőt tavaszra bennem,
hogy a szivárványos jégmadár
ragyogó szárnnal fölemelkedjen
és fölérkezzen abba a magasba,
ahol csak viharszépségek zengnek,
és nem lüktetnek vadul, véresen
fojtogató, fekete szerelmek;
emelj föl engem is a fénybe
színes jégmadár-szárnynon,
hogy átröpülhessem a viálgot
és mindig tudjam,
hol szabad leszállnom.

MAROKNYI SORS

„Jelképek erdején át visz az ember útja...”
(Baudelaire)

1970–1980

A FÉNY MAGASÁIG

Csak ne ugyanúgy
ahogy eddig formálta az ajkad,
csak ne ugyanazt
ami halálíg vigasztalhat,
csak ne ugyanannyit
amennyit felfog a józan elme,
csak ne ugyanúgy
ahogy lángol a lét szerelme;
ne csak azért
hogy a gonoszság megigazuljon,
ne csak annyit
hogy a földobott kő visszahulljon,
ne csak addig
amíg az évek térdre nem buknak,
ne csak annak
akinek mindig béklyók jutnak;
mert – jaj – nem lehet
mindig megszokott ritmusra lépni,
új szív, új hit kell
veled és hozzád hazaérni,
új csodák hite
hogy szerelmünk újra megválthasson,
új bizonyosság
hogy a Föld embernek megtarthasson,
tisztá szavak
fölkiáltani a fény magasáig
és biztos szárnyak
estére együtt szállni hazáig.

ARANYMADÁR

A szelídülő ég alatt
villan a parázs pillanat,
dong a darázsló nyári ég,
kong a varázsló messzeség.

Hajad söpri a kék eget,
ajkad ringatja éneked,
a por fölsepri lépteid,
puhán szitálja fényeit.

S az ég alatt, a víz felett
úgy göngyölöd a felleget,
hogy szárnyára vegye a nyár,
s röptesse az aranymadár.

RÁD EMLÉKEZEM

Rád emlékezem; s követ dobok a vízbe,
hogy megidézzen a lomha csobbanás,
fehér homokot szórok feléd a szélbe;
hogy tisztára szitáljon a porvarázs;
csillagot futtatok érted fenn az égen,
hogy ragyogásodat az éj fölmutassa,
barlangot kongatok érted a mélyben,
hogy a visszhang arcodat megmosdassa.

Viszlek, hozlak, hívlak, idézlek,
könnyel búvöllek, csókkal ígézlek,
elhagylak, hogy hozzám hű maradhass,
öllelek, hogy magamnak visszaadhass,
veled ringat a fény millió csillagágon,
s együtt ámulunk a kavargó tarkaságon.

Rád emlékezem; s követ dobok a tóba,
lebegek veled a vízen elmosódva,
ködök szárnyán zizegve forgunk körbe,
együtt szállunk a szomszéd üstökösre,
s mire szívünk csöndje megfürdik a hóban,
márványló arcunk mosolyog elalvóban.

GYÓGYULÁS

A kórterem falán a csönd
tűnődve legelészik,
fölkapják fejüket az őzek; vérzik
az erdő alatt a forrás tükre;
a reménység
ezüstbe játszó fekete üszke
leszáll az iszap hideg mélységeibe;
a sárga csőrű, kék tollú mdár
hangtalanul bukott le ide,
meghúszítani vérző torkát
és föllessenteni a fény ringó bokrárt,
hogy szabadon szállhasson messze
erdő zsongású fellegekbe
hajnal zengésű arany szárnyon,
túlszállva béna ájuláson,
vágynak, híváson túlelmedve,
az élet győztes hitét énekelve –
és szárnyalni feljebb, egyre feljebb,
hogy védő, tisztító mosolyodban
végre biztos gyógyulást leljek.

BETAKARNA

Levettem az évek takaróját,
a fény tüzes csomóit,
a zajok szövevényét,
a gyermekkor megszeppenéseit,
a gyáva és bujkáló vágyakat,
a becézett és kiuzsorázott ígéreteket,
a félelmet, ami megzabolázott,
az áhítatot, ami megbénított,
az emlékezést, ahogy a múlt visszahívott;
a kutat, az eget, a sziklát, a vihart,
a sebet, a csontot, az ájult álmokat
mind levettem már.

Ez a sors, ez a rend,
Itt belül dörömböl a csend,
s ha a világ meg is tagadna,
lelkiismeretem tiszta melege
megvédene és betakarna.

ÁT A RÉVEN

Ki visz engem át a réven,
a lángoló messzeségen,

hogy letegyen élve-halva
öléből a túlsó partra;

az örvénylő idő felett
átszáll-e az emlékezet,

hogy rendezze szépen, sorba,
mintha minden igaz volna?

szárnyam sincsen, mégis szállok,
vágyam sincsen, mégis vágyok

szelíd szépre, igaz szóra,
ember szíve szülte jóra;

s mire átérek a partra,
számat a csönd összevarrta;

úgy zuhanok le a földre,
mint az ág, ha szél letörte.

AZ A MADÁR

Az a madár, hogyha volna,
engem sose panaszolna,

megetetne, megitatna,
puha szárnnyal betakarna;

de valaki elvesztette,
tőrbe csalta, megkötözte,

meghurkolta gyöngé torkát,
megszaggatta fényes tollát.

Nincsen, aki ennem adjon,
nincsen, aki elringasson,

csak a vágyak biztogatnak,
szép remények vigasztalnak;

dünnögök az őszi széllel,
mely a szívem alól kél fel,

az a madár sose szól már,
üres erdőn hideg szél jár.

ÖKÖRNYÁL

Már készül az ősz...
már hullatja lombját a varjakat károgó erdő,
már tuskókat görget a tisztások szélén a csönd;
sárgul a sarjú a harmatot gyöngyöző réten,
és lángoló arccal ködbe buknak a fák;
villog az úton a sárban a didergő tócsa,
kései napfényt isznak az ökrök a vályún,
s panaszos bógésük messzire dobja a szél;
m é g i s –
nézd csak: a szívem hogy izzik újra a ködben,
hogy biztatog újra a szárnyaló, régi remény;
– mert itt van az ősz.

KASZÁSOK A RÉTEN

Az erdők alatt kaszások járnak,
szélkaszával füstöt kaszálnak,
s mire méceit fölgyűjtja ránk az este,
tündérek szállnak az arany Hold felé
látomásokká fényesedve...

Az erdők alatt kaszások járnak,
szélkaszával ködöt kaszálnak,
s mire lámpását fölemeli a hajnal,
asztagok úsznak a csönd holt vizén
méltósággal – és diadallal.

MEGFEHÉRSZIK

Átbuknak rajtam mind a fények,
fölmorzsolnak a rozsdás zajok,
veszejtő vágyak hívnak vissza
és elszabadult indulatok.

Tüzes viharral perzsel a szél,
izzó parazsat vág szememnek,
tán hunyásnyi pihenést ígér
a csönd az ájult szerelemnek.

Messze a rétek gyöngy-ködén túl
a tiszta fény még legelészik,
dong a duruzsoló darázsraj,
– s a hajam lassan megfehérszik.

KARÁCSONY

Emlékszel?...

omló fények, szitáló ragyogás,
kalácsmeleg mosoly, gyermektiszta béke,
gyertyák, fenyőillat, barmok szelíd szeme,
bukdosó vágyaink mezítelensége.

Nézd!...

a félelem szeget ütött tenyerembe,
fogadj el mégis oltalmazó társnak,
s ha nem hiszed, amit szívem kidobol,
szegődj el te is messiásnak!

CSAK ÍGY

Csak,
csak akkor, csak azért,
csak azért is,
mert állkapcsod makacsul fogva tartja,
ahogy a csönd karma kikaparta
a szót.

Nem és nem!
pedig üvölni kéne
arra az üszkös messzeségre,
amely bilincsbe vert.

Félted az életed?
Már senki sem szánja oda magát,
csak a testvérét vagy a mostohát
kiszolgáltatva
a lelkiismeret feketepiacán
magamagát.

Lássuk! Talán
kijátsszuk a halált?
Se önámításnak,
se csalatásnak
ne hívjuk a mát –
hogy a holnap
valahogy mégis megmaradjon.

Másképp már nem lehet:
mindenki daloljon
szívéből szóló
tisztá éneket;
csak így lehet,
hogy a holnap kivirágozzék
mindenkinek;
csak
és csak így lehet.

DÓZSA

Megvallatott ötszáz esztendő már;
a vérünk áztatta fürgetegben
te maradtál nekünk: a forradalmár.
Az egyetlen,
aki közülünk emelkedett fel
szembe szegülni a lehetetlennel;
aki konokul vállaltad a harcot,
s a gyilkos töprengés őrtüzei fölött
remény harmatában fürdetted az arcod;
vad elszánásod lázította véred,
hogy az emberségre szépülő jogot
akár életed árán számon kérhesd!
Hitted néped keserű igazát,
s mint akit nem is anya szült – táltos,
látnoki szívvel vitted a sáros,
szörnyű buzogányt a reménytelen harcba,
szíveddel cserélted föl a keresztet –
így írtál nekünk igaz történelmet.
Dózsa György! Hallod?
Kondítsd meg újra érces hangod!
Felelj hittel hívó szavunkra!
Emeld magadhoz vacogó szívünket
az elpusztíthatatlan forradalomba!

A BETELJESEDETT JÖVENDÖLÉS

Mióta már
hogy vágyaid szüntelen égnek
és büszke szellemed
kristályutat vágott a mindenségnek
Vitéz Mihály,

s ahogy érik az idő,
a csillagok fénye szikrázva lobog,
neked üzennek parázsló szívvel
a megbékéltek és a boldogok.

Lelked szabaduló népet álmodott,
akinek legfőbb törvény az értelem;
hittel hirdetjük és tudva tudjuk,
ő igazít el minden harcokon,
s vele tisztul a zengő végtelen;
és leomlik minden denevér babona
a tiszta homlokú szándékok előtt,
hogy köszönthessük – mai harcosok –
elkésve is – a korán érkezőt.

Oltalmaz minket szent garabonciás,
szívünk szavának versed legyen a mérték,
s aki a szépségbe egykor belehaltál,
maradj meg nekünk buzdító reménység!

A jövődölés beteljesedett,
az új helikon szívünkben készen áll,
hogy bátorsággal, tiszta értelemmel
miénk maradhass, Vitéz Mihály.

CSENDVIRÁG

A források mélyén ezüstöt virít a csend.
Ismered-e a várakozás kínját
meg a gyötrő sejtést szívedben idebent?

Ki ad rád tiszta ruhát holnap,
ki szegi meg napjaid szikkadt kenyerét,
ki fényesíti meg arcod előtt a Holdat,
és ki törli le ajkadról a vért?

Valaki némán int a túlsó partról,
ködöt emel a ballagó vizek háta;
a gyanakvás hidegen szívedbe markol.
Este van. A gyermek leteszi játékát,
homokvárba tündérlányt álmodik;
révész nélkül a túlsó partról
teérted is átjön a ladik.

BÚCSÚZKODÓK

(Bellyei Lászlónak)

Az elmenők mindig köszönnek
a csöndet gyöngyöző időnek;

a múlás selymét elsimítják,
szívüket a végtelenre nyitják,

csodát valóra igazítanak,
hogyan ragyoghasson minden pillanat;

sorsokkal mérik, mi következik,
tett a tettel bennük szövetkezik,

s ahogy éveiken átzuhog a fény,
kiteljesedik minden szép remény,

mert tudják: mind, akik itt maradtak,
megtartják minden pillanatnak

szándékaik sziklatömbű mását,
emberségük ember-tisztaságát.

MAROKNYI SORS

A felhők fölött nem röpül az ég,
és nincs szomorúság a csillagközi űrben;
csak szemed méri meg, hol a messzeség.

Magad mértéke: békítő alázat;
a valamettől valameddig út
beporoz minden fehér csigaházat.

Mihez mérjem maroknyi sorsom?
Naponta mérkőzöm a magánnyal
s kötött kéréimet szérúre hordom.

PORLÓ EZÜST

– Sipos Gyula halálára –

Akik megelőztek a halálban,
azokat mind ki tudom engesztelni,
fekete ajkukon a málló csönd
nem enged ugyan énekelni;
de hozzá igazítom sovány szavam
a tisztesség porló ezüstjéhez,
hogy elvégezhessem szándékom szerint,
amit az ember életében végez.

A HOLNAP ELÉ

Cserélem a régít
a biztató újra,
a szél holnapjaink
friss zászlóit fújja,
idő az időnek
mutatja a mását,
lélek a léleknek
szárnyas fordulását;

cserélem a vágyam
sziklakő valóra,
bukdosó szándékom
igazodó jóra,
szép szavaim rendjét
diadalmas hitre,
mely már bizonyossággal
rég be van kerítve;

mért is ne hihetném
hogy a fény a fénynek
tükröt tart, mint ember
más ember szemének

vagy miért ne hinném:
azoké a holnap,
akik a tudásért
életet áldoznak;

hiszem és akarom,
hogy szívünk szerelme
mindenki szívéhez
szólón énekelne;
hiszem és vallom, hogy
csak azok virulnak,
akik másokért is
maguk igazulnak.

Tegnapom cserélem
holnap bizalmára,
a didergő magányt
engesztelő társra,
a sanda gyanakvást
tisztá emberségre,
kimért világotat
a végtelenségre.

EMBEREK JÁRTAK...

Jelet hagyni, hogy egykor voltunk,
és úgy szólni, hogy ha már szóltunk,
szavunk századok múlva is zengjen,
hitet hirdessen, örömet teremjen
és bizonyosságot; az egyetlen élet
nekünk a mindenséggel is felérhet,
ha tudjuk:

sorsunkra áldozattal vártak;
villognak a fény ezüst zászlai,
az úton előttünk emberek jártak.

SZELÍD REMÉNNYEL

Már nem tudok menekülni szíved
lángjától, hited paraszától,
és nem tudom, mit áldozzak föl érted,
hiszen te sohase kérted
az áldozatot;

veled vagyok és magamban; így együtt
tenyerünkben a ráncokba felgyűrt
szigorú esztendők harca,
múltunk, mint a Hold szálló arca
fölöttünk úszik a ködben;

csak egy bizonyos;
immár végképp szabadok lettünk,
az évek tüzetől szelídült szerelmünk
arcunkon ragyog tiszta fénnel;
biztat az idő – és szelíd reménnyel
dúdolgatjuk a régi dalt.

ÖRÖKRE IDEKÖT

A vörös forrás titkát csak te tudtad,
kutya a kenyeret csak tőled vette el,
 mióta elmentél, elapadt a forrás,
de a hold az erdőn terólad énekel.

A holt füzesben még láttál víziembert
és tudtad, mért hullanak le a csillagok;
 hány régi utat hagyott el béna lábad,
s most minden bejárt út bennem kanyarog.

Bölcsességed görcsös gyökerek táplálták,
nyugalmadat égő csend gyöngyözte ki,
 makacsul hitted, hogy egy új világban,
a szolgaságtól egyszer megment valaki.

S hogy ősz fejedén a remény glóriáját
fekete kendőbe kötötte a halál,
 elrejtőztél a hársfák árnyékába,
de vizslató szemem most is rád talál.

Bár megnémult már hangod a messzeségtől,
mégis bizonyosság vagy – mint ez a föld,
 amely lábad nyomát porával fölitta,
de szerelmével örökre ideköt.

TÖRVÉNY ÉS ENGEDELEM

Már tudom:

nekem kell számot adnom
helyetted is minden pillanatnak,
s úgy kell a szerelmet dédelgetnem,
amikor majd téged elsíratlak,
hogy láztól sebes ajkam kimondhassa
ami belül még sistergő örvény
– mert tudom, mi a szelíd engedelem,
és mi az ember szabta törvény.

BARANGOLÓ

Bebarangoltam Európát;
zuhogó fényeit megcsodáltam,
romjainál és utcáiban jártam
– a múlt arca hűvösen sugárzott.

Porát és füstjét föl kavartam;
s ha néhány törött szót elhadartam,
nem sejtették, hogy mit akartam
– éreztem, most is hideg a kő.

Nyüzsgő terek és álmos templomhajók
ívei fölött – ha fuldoklott a kék,
hazám egének szelíd fényeinél
melengettem a fázós szobrokat.

A szenvedély szava messzire futott;
s hitünk lángja úgy fölragyogott,
hogy népünk véres tűzű álmain
Európa is elcsudálkozott.

ŐSZ AZ IDŐ

Már ősz az idő; a rétek
ájultan feketéskékek,
fakó a lomb,
ezüstöt szórnak a fények,
s oszlopot emel az égnek
messze a domb.

Lelkemben lucskosra ázott
a tegnap tájra bogárazott
mézragyogás,
bánatot kormoz az este,
szétrezgő árnyék a teste,
vak lobogás.

Jövendő szárnyalás álma
gyökérbe, magba bezárva
csöndben borong,
születő tavaszok vágya
biztató melegre várva
szívemben zsong.

HÚSÉGGEL

Húség a földhöz és a fákhöz,
a gyökerekhez, az indákhoz,
a rügyekből kibukó szóhoz,
a virágbontó szándékokhoz,
az ágak ringó szövevényéhez,
a lombok fölött ragyogó éghez,
a sorsunkkal viselős maghoz,
esőhöz, naphoz, szélviharhoz;
húség az öröm és bánat szülte rendhez,
húség a harchoz, az engedelemhez,

hűség az értelem kristályrendjéhez,
minden igaz és szívünk szerinti széphez;
hogyminden népek sorsa kiteljesedjen
és az élet győztesen ragyogjon, zengjen!

FARSANGOLÓ

Dunna-dáré, hoppla-hopp,
ezt táncoljuk, ez a jobb;
itt a farsang vidám napja,
félreáll a hold kalapja,
itt a móka, itt a tánc,
jól teszed, ha közénk állsz
– zeng, zeng a dal.

Dunna-dáré, hoppla-hó,
ezt táncoljuk, ez a jó;
emeld jobban csámpás lábod,
ha a táncot velünk járod,
ami maradt, bánatod
a kutyáknak eladod,
– jöjj, hív a tánc!

TAJTÉK

Kivetett a víz haragja,
szívem, lelkem holtra marja;
mert kiittam a bánatát,
fölszürcsöltem a mámorát,
bemocsokoltam gyöngy-fényeit,
átúsztam hullám-kényeit,
fölkavartam tükör-arcát,
megszaggattam homokpartját,
mélyét, magasát bejártam,

locsogását megréftam;
– az életem is csak hullám,
fehér hajú tajték hull rám.

NÉVNAPI KÖSZÖNTŐ

(Fodor Andrásnak)

Kedves Bandi,
neved napján szívből köszöntlek; itthon
még borong az ősz azon az ősi titkon,
hogy a rétek ködfutta, ezüst szárnyain szállva
eligazodik-e a sorsunk majd valahára...
pedig őrzi a rög; ringó zenéje messze
bizakodással távol utakra zengve
a soványka emlék, a botorkáló szavak
varázslatával mind arról vallanak,
hogy látták a nyárfák fölött égni az arcod,
– mi tudjuk: nem felejtet el a régi harcot,
mely mosollyal győzi sorsa kínját
és újjászüli minden társát, aki itt járt,
s nem volt elég bátorsága, hogy karma
késő reményét a fagyból kikaparja...
tudom, fölkél a nap ragyogva újra,
a friss szél a lompos felhőt messze fújja,
az idő nem ellenedre száll feletted,
amit lehetett – te szíved szerint tetted;
csodák hite – és hitek csodája elmúlt,
a csönd a kilincsen csak-csak megcsikordult,
s a leírt szó zengő szín-bizonyossága
ismét fölemel az őszi ragyogásba.

Köszöntelek,
emlékeimből tűnődve ólmot öntök,
hogy kifürkésszem eljövendő sorsunk,
és higgyem: az emberség őrtüzeit
fölszítják újra szelíd szavú költők.

SEHOVÁ

Biztosan tudtam: hajnalban egyszer elmégy;
fekete cipőd hidegen kopog a kövön,
ezüst hajadról arcomra csorog a csönd;
ujjaid bütykén árva remények kuporognak,
felhőt tartanak a fázós, kullogó holdnak,
a fény arcod barázdái közt még melegszik,
a békesség fájós lábad elé fekszik
és néma szád hidegen fölkiáltja a csendet:
kegyetlen sors – tőled csak ennyi tellett? –
törékeny árnyadat körülfolyja a bánat,
s elmossa az emlékek árnyéktócsáiban,
amit babusgatott a gyermekvarázslat.

.....

Kuporgó falvak és zsongó városok
minden ajtaja nyitva van előtted,
 anyám,
de már nem térhetsz be többé sehová.

KENDERTÁNC

Zizeg a kender;
csak csupa tesze-tusza
álmatag ember
téblából ide-oda,
mint hogyha soha, soha
nem tudná, merre, hova
árad a tenger.

Török a kender;
ropog az ága-boga,
és a sok ember
hajladoz ide-oda,
füstöl a munka pora,

gyúlik a kévék sora,
mormol a tenger.

Ázik a kender;
jár-kél csak ide-oda
mind a sok ember,
nincs többé zenebona,
szél hordja, fújja tova,
s ki tudja, merre, hova
árad a tenger.

NEM SZÁLL LE TÖBBÉ...

(Váci Mihály halálára)

Neked a szó már jeges valóság,
nekünk még vajúdó gyötrelmem,
tudom és hiszem, amit eddig mondtál,
időn és halálon túllépő jelen;
itt feszül, itt lebeg fényes igazával
a villogó, lüktető pillanatban,
most is mondd tovább konok némasággal,
hallgatásodban zeng a kimondhatatlan.

A szegénység gyapjas felhői elszállnak,
jegenyék hárfáznak, zsong az egész határ,
zuhog a fény – mégse száll le többé,
hogy új dalt daloljon a zsezse-madár.

A LÁTSZAT ELLEN

Naponta meg kell küzdenem
a látszat ellen. Létezem
harcok és békeségek árán,
kínok és gyönyörök határán,

mert minden mosoly csapdája ellen
a tisztesség vasa vértezett fel,
egyetlen fegyverem: a létem
s általa győztes reménységem.

Naponta újjászületek;
szívem ritmusában szünetek
a nagy csöndesség viharaira kongnak,
s ha elkékül az ajkam – a kezem
mindig kezetekbe teszem
és megbékélek a sorssal.

Naponta föl-föltámadok;
gyávaságommal lázadok
az együgyűség béklyói ellen,
s megszépíték a szerelemmel
minden tiszta szándékú embert
– s minden alávalót.

Mindent mindig helyére teszek,
hogy rend legyen, ha elmegyek,
halállal, csókkal már nem játszom;
nehogy egyszer majd annak higgyenek,
aminek látszom.

PARASZTZSOLOZSMÁK

1. FOHÁSZKODÓ

Haja, haj! Merre talállak, anyám?
Haja haj! Merre keressem hazám?

Véredből fölbuzgó élet – én vagyok anyád!
Szerelmed nevelő határa – én vagyok hazád!

Haja haj! Gyere vissza hozzám!
Haja haj! Engem föloldozzál!

Hívlak, kereslek, kérlek – az árnyékok futnak,
Várlak, öllelek, védlek – szíveink újulnak.

Haja haj! Kerüljön a baj!
Haja haj! Hagyjon el a jaj!

Hagyjon el a szenvedés – szüless újra bennem,
engesztelő gyöngyvirágom – lelkedző szerelmem.

2. RAGYOGTATÓ

Nap szülte a fényességet,
fényesség a békességet,

békesség a világokat,
sétálgató csillagokat,

csillag gyújtott arany tengert,
tenger termett szegény embert,

szegény ember szép éneket,
a szép ének szerelmeket,

a szerelem hósín békét,
szívünk, lelkünk fényességét.

3. HÍVOGATÓ

Hessa héja! Gyer velem, virágom!
Danna déja! Csillagom se látom!

Csak arra, csak erre – kora szerelemre,
csak erre, csak arra – hirtelen viharra.

Hessa héja! Nem adom a csókom!
Danna déja! Szívemet eloldom!

Csak annak, csak ennek – bánat a tengernek,
csak ennek, csak annak – sohase siratlak.

Hessa héja! Magad vissza hozzad!
Danna déja! Ajkad harmatozzad!

Csak ide, csak hozzám – szívemet áldoznám,
csak hozzám, csak nekem – gyönyörű szerelem.

4. BÁJOLÓ

Kösse gúzsba szél a kezéd,
ha testvéred fenyegeted,

penész fogja be az ajkad,
ha igazad elhallgattad,

szemed kékje vessen lángot,
ha a szépet meg nem látod;

szíved lobogjon a jóra,
parázs ajkad tiszta szóra,

hogy ragyogjon végre béke,
csillag röptessen az égre,

ahonnan, – ha muzsikálnak –
szép tündérek hazajárnak.

5. BIZTOGATÓ

Élnék életeddel
volnék világoddal

szólnék te szájaddal
látnék te szemeddel

lábalnék lábaddal
osztanék kezeddal

dobognék szíveddel
hinnék te hiteddel

élnék életeddel
halnék haláloddal.

RÁOLVASÁSOK

(kelések és hideglelés ellen)

Jó reggelt, bodzabokor, segíts!
Védj meg a gennyes kelésektől,
a kínoktól, a megaláztatástól,
a hátamba mártott kések hidegétől,
a kérkedéstől, a hazugságtól –
jó reggelt, bodzabokor, segíts!

Jó reggelt, tiszta forrás, segíts!
Védj meg a hidegleléstől,
a világ fortyogó mocskától,
a gonosz szemmel veréstől,
a tüzes vágytól, az elárulástól –
jó reggelt, tiszta forrás, segíts!

Szilvafa, én megrázlak téged!
Fehér szárnyú virág
emelj föl a felhőkkel a fénybe,
vigyázz, a vén fejsze kívág,
s nem maradsz meg reménykedésre –
szilvafa, én megrázlak téged!

Almafa, én megáldalak téged!
Az első sárga lábú madár,
amely erre száll: röptessen fel,
tevéled mosolyog a határ,
békíts meg hát az életemmel –
almafa, én megáldalak téged!

MINDIG VISSZAVÁRJA

Ha vízre száll
– gyöngyöt iszik a madár
ha földre hull
– a csönd fénye szétgurul.

Hol az öröm
– repeső gyönyöröm,
hol a titok
– mit a szíved nyitott?

Aki tudja
– nincsen visszaútja,
aki járja
– mindig visszavárja.

MINDENNAPI HARC

A tények sziszegve visszacsapnak
az ágaskodó pillanatnak,
s ha nem tudod, ki miért harcol,
a sejtés éle belédkarcol,
és szíved arcán úgy vág végig,
hogy lángra gyúl és szinte vérzik
a valóság remegő bőre –
és seb nyílik a kételkedőre,
hogy kibuggyanjon gondjaink vére
tűzet gyújtva napjaink egére,
ahol a kormos szemű fények
feleselnek a messzeségnek.

SZÁLFAMONDÓKA

Hóce-hóca, kabóca,
derekamból kis lóca,
kerek asztal, kicsi szék,
eresz alá illenék,
tenyerembe marokra
balta nyele befogva,
s ha fokával odavág,
csudálkozik a világ.

Tilim-tolom, talárom,
ágamat se találom,
mind lehullt a levelem,
csak virágom nevelem,
leszek bölcső, koporsó,
öreg rokkán kis orsó,
míg derekam megtelik,
pöröghetek estelig.

ISPILÁNG

Megbéklyóztak már a mogorva,
öregedő évek,
nem véd meg többé a csupaszív,
tisztá gyermekének.

Botos, görbe hátú anyácskák
tartják derekadat,
ispiláng-nótákat dúdolva
mosdatják arcodat.

Hisz te vagy az ágon a hajtás,
amit ciróka szél
kibont, hogy újra ragyoghasson
a gyémántarcú ég.

Szívvel és mosollyal mérted
engesztelő hited,
olyan jó, hogy el nem árultál
még soha senkinek.

ÖREGEK

Estére mindig otthon vannak,
bólintanak a pillanatnak,

gondjuk küszöbét állallépk,
a mosolyban gázolnak térdig,

s ha valaki szemükben kutat,
megköszörülük a torkukat,

elülnek a homályban kicsit,
mintha várnának még valakit,

aki a hegyről erre téved,
s ölében hozza a messzeséget.

KISIMUL

Ha búcsúzóul visszatérhetsz
csak legalább egy pillanatra,
gyere csak bátran, biztads még
szívedet reményre, harcra;
mert mire kicsorbulnak a tárgyak,
az emlékek összetöpörödnék,
és kisimul szelíd mosollyal
emberarca a gyűrótt földnek.

PÁRBESZÉD = KETTÓS PORTRÉ

*„A Szép: igaz s az Igaz: szép! sose
áhítsatok mást, nincs főbb bölcsesség!”*
(Keats)

1980–1988

RÖPTETÉS

Indítom, röptetem sólymomat a szélnek
ezüstben szárnyaló, tornyos messzeségnek
hadd suhogjon tolla borzas széllal szembe
birkózzon viharral nekikeseredve
és ha beröpülte a kijelölt pályát
karma közé fogva hozza el zsákmányát
térjen vissza hozzám oltalmazó révbe
a felkínált ököl biztos menedéke
– bár rabszíjra fűzve tanulta a harcot
érdem szerint kapja mind a hadisarcot.

Indítom, röptetem a szavamat a szélnek
ezüst harangszavú, tornyos messzeségnek
értelme feszüljön zúgó széllal szembe
birkózzon közönnyel nekikeseredve
s ha mindenkit elért, akinek csak szántam
mert mindegyikükkel nagyon csínján bántam
keltse föl a tüzet mindenki szívében
szítsa föl a lángot a vacogó télben
– s ha tüzes nyilával titánokkal harcolt
mosdasson simára minden gyűrött arcot.

ÁLDOZÓK

(Illyés Gyulának)

boldogok, akik szárnyalni tudnak,
de boldogabbak, akik a földön járnak

ragyognak, akik fennszóval énekelnek,
de méginkább, akik hallgatni erősek

igazak mind, akik a harcban forgolódnak,
de igazabbak, akik békében élnek

tiszták, akik a szépségért lelkesednek,
de tisztábbak, akik áldoznak is érte

ADY

Szó vagy nekünk
amely igaz
szenvedély, mely
mindig vigasz
tett vagy bennünk
amely lángol
készülődés
mely varázsol
sors vagy, konok
amely végzet
józsátság, mely
megigézett
tisztá szándék
amely marad
mérhetetlen –
a pillanat

amelyben, ha
el is égünk
megőrizzük
emberségünk.

VARÁZSLÓ

Mottó helyett:
Régi történet egy kínai festőről...

A mester – hogy közeledett a százhoz,
szelíden hajolt az elmúláshoz;
ecsetjét a csönd fehér habjába mártva
úgy álmodott, hogy feszülő vászna
kilengett a tér hűvös peremére,
hegyeket gyúrt a gőgös messzeségre,
folyót kígyóztatott méltósággal
szembe az idő pezsdítette árral,
s a távlatok szárnyakat bontva
vonalat húztak a horizontra;
zengett a csönd – fejét lehajtva
eltöprengett egy pillanatra:
hol a közel s a messzi tájék,
mely a szívünk varázsára vár még,
és honnan távolodik a pillanat,
amely a vásznán nekünk itt maradt?

Tudta a titkot a mester már régen;
és hangtalanul
belépett a maga alkotta képbe,
s elszállt az ezüst messzeségbe.

VIGYÁZÓ SZÉPSÉG

(Nagy László halálára)

Siratjuk a tüzek
kormoló hunyását
fekete csillagok
parázsló hullását
zöld csikók patáin
a kopogó nincset
halál-osztogatta
végleges bilincset
siratjuk jaj-szavunk
kongó visszhangjával
sorsunk sápadását
sárba hullásával
tépő fájdalmaink
fekete fényével
pórén perbe szállunk
a hunyorgó éggel
siratunk, hogy nem vagy
a csukódó szárnyak
zúgnak fejünk fölött
mert te már csak árny vagy
de minden szavaddal
amit eldaloltál
szívünk szerelméhez
oly emberül szóltál
hogy amíg a vizek
a tengerig érnek
te maradsz meg nekünk
vigyázó szépségnek!

(1978. január 31.)

ÜVEGVIRÁGOK

Tudod-e? –

lepergett már minden órák homokja
pedig mindnyájunknak az volt a gondja
hogy a követ keményen pattintsuk a kőhöz
és az igazságot hozzámérjük a földhöz.

Látod-e? –

fátyolos szemünk hidegen hunyorít
a messzeségbe pólyálja a kint
a bizakodás – az égő önérzet
elrendelés nekünk és végzet.

Tudod-e? –

az utakon mindig vándorok mennek
biztatást visznek a szerelemnek
s mire az üvegek elpattannak
gyöngyöt virítanak a kelő Napnak.

ANYÁM KARÁCSONYA

Elveszejtően szép volt
ami mögöttem
a vattás hóhullásban szárnyra kelt
és elszongít
ami burrogva felviharzik
a megnyugvásos fehérségekig;
mert minden bilincs
és minden parázsló tilalom
felizzó ellenszegülésén
átvettem lázadó szándékaimat;
nézd
aki már elhamvadtál a tűzön
halld
aki zománc urnába zárva porladsz

hogy semmi sem volt hiábavaló!
tudnod kell
hogy az átkaidból és fohászaidból
felcsapódó szenvedély tüze
meggyújtotta szárnyas álmaidat;
megváltottad a szegényeket
megengesztelted a gyanakvókat
megmérte a messzeségeket
és szabadon útra engedted
botladozó gyermekeidet;
ó karácsonyi öröm
hasadjon meg
fejünk fölött az ég
és allelujázzon
minden messzeség!

FEGYVERTELENÜL

Elhagytak az évek és a gondok,
letisztultak a kínok,
pihennek a kések,
és itt forgatom
húsító nyelvem alatt
néhány parázs kérdésem
üszkét.

Áteveztem a csöndből a csöndbe,
a reménykedéstől a kételkedésig,
s eljutottam
az úttalan utakról az egyetlen útra,
a hőkkenettől a hőkkenetig;
napok törmelékei
vigyázzák maradék időmet;
íme, itt állok:
fegyvertelenül.

PERUGIA

A guelf oroszlán a fényben lustán léptet,
Perugia büszke griffje kéken szárnyal,
zsivaj pöröl a kongató magánnyal,
múltak varázsa ragyogtat minden szépet.

Az Etruszk kapun Augustus neve fénylik,
Pisanóék kútja hűsítő zene,
Talán így sugallja Dante szelleme,
hogy zengjen ezüstje századokon végig.

Vágyak, szerelmek, szenvedélyek tornya
árnyékot vet a hűvös völgyoszorosra,
– hajdan volt népek emlékeznek velem,

titkokat lobogtat a szálló idő,
– elámul minden ide érkező,
s arany fényben ragyog a történelem.

RAVENNA

Róma, Bizánc, gótok és longobárdok
emelték fényes híre büszke tornyát,
a mozaikok ma is tüzes pompát
villogtatnak, míg új csodákra várok.

A lagúnákat elöntötte a bús iszap,
Teodóra koronája sápadt,
de Belizár vívja a vad csatákat,
a szenvedély lángja újra csak kicsap.

Templomok, paloták, mauzóleumok,
vallások, háborúk, mártíriumok
őrzik, és míg dűl az erők csatája,

áll az ősi város – szemben az idővel,
falai közt szenttel, császárral, hőssel
– a történelmi korszakok kriptája.

MÉG ELŐTTED

Az idegen
gyanakodva megállt;
hidegen
kérdezte: ugyan miért
tagadod meg szavadtól a vért?
hiszen annyi kölöncöt hordtál
ugyan minek
sorstársaidnak a fordított oltár
minek a lenyelt szó mérge
minek a remény foszló kérge
hiszen mögötted lezuhant az ég!
igaz
még előtted ködlik e messzeség.

SUGARAK ZÁPORÁBAN

Üvegbe öntött a csönd;
átszáll sóhajod szívemen,
nyitott tenyerem megbukó fénye
rávillan az álmos messzeségre
és csontos arcodon megpihen.

Még nem ismerek minden örömet,
amely a földhöz idekötözött,
szemem üvegének tükre sem maradt,
átbocsátott minden sugarat –
s egyre zuhog a fény.

VELÜNK VILÁGÍT

(150 éve halt meg Kazinczy)

A „Jót s jól” véres igazát
tőled tanultam; szeretni a hazát

veled és általad tudom,
szent lobogásodat most is áhítom,

újra teremtem hitedet,
eszméket gyújtó, okos énekedet,

forradalmadat, hogy az ember
szabadító szavával védekezzen

a gyávaság sötétje ellen,
amely sorsot, jövőndőt temetett el,

de most újra szárnyal az ének,
hogy új hazát teremtsen jó-hitének,

mert az igaz bennünk terem meg,
velünk világít a történelemnek.

ANYANYELVEMEN

Az eszmélés, a tudás titka
benned suhog szárnyakat nyitva,

te vagy az anyai ölelés,
a biztatás, a megszeppenés,

a sorsokat megváltó vigasz,
a meg nem alkuvás, az igaz,

a haza, a tisztesség szava,
az otthontalanok otthona,

a történelmi elrendelés,
árva gondjainknak mind kevés,

de bőségesen osztakozó,
messze lángoló, őszinte szó,

harcaink villámló fegyvere,
vágyainkkal szárnyaló zene,

.....

te voltál az első szerelem,
utolsó fohászm te leszel.

ESTI KÖSZÖNTÉS

Jó estét kívánok!

– Az álmosodó utcán

mosolyogva köszönnek rám a lányok,
s amit a szám felel és a szívem érez,
nem mérhető máshoz, csak zenéhez;
muzsikához, amely előmlik lágyan
az utcát seprő szelíd ragyogásban.

De a fény csóváin átködlük, átzeng
a pajkosság, ami senkit se bánt meg;
ím a deresedő, tisztos ragyogás
eredmény és emlék – meg tán valami más,
visszahozhatatlan, megismételhetetlen,
amit csak egyszer érhet meg az ember,
ami sors – és talán beteljesülés,
ingovány, tenger – és a szikla,
amely messze magasodik, nyitva
és vigyázva saját anyagát,
a holnapot, a tegnapot, a mát.

S mert a kövek nem zengenek hiába,
visszaköszönök a csöndesedő utcán:
jó estét, lányok! – holnap remények
nyíljon kedvetek színes virága!

VERGILIUS

(kétezer éve halott)

Praeclarissimus omnium – hirdette rólad a mester
bár már kétezer éve, hogy ajkadon néma az ének
gyémánt szavaid pengéje most is villog a harcon;

Silenus mezőin pásztori béke őrzi a csöndet
Aeneas csatáin győztesen lángol a régi dicsőség
s betöltve sorsa parancsát honol a büszke vezér;

jövendő gyermekről nekünk is szólott egykor az ének
s most, hogy az úton Dantéval némán ballag egy férfi
ámulva látom:

Brindisiből jövet csak te lehetsz.

AZ ÉLET NEVÉBEN

„A magyar kultúra öngyilkosságnemző kultúra.”

– (Buda Béla pszichiáter,
Kossuth Rádió, 1980. október 27.)

Nem hiszem!
Ez a nép nem halálra termett;
bár pusztították fürgeteg hadak
és elpazaroltunk
vágyat, hitet, szerelmet –
de újra meg újra föleszmélve tudjuk,
hogy legfőbb törvényünk az élet
neki tartozunk engedelemmel
ez a végső és szigorú ítélet.

Ha mégis valaki önkezével pusztult
okát nem magunk termeltük önmagunkban
nem szellemünk árnyékában fogant
és nem önpusztító „kultúrtudatunkban”.

A szó komor, a tények fenyegetőek
de nem hiszem, hogy az éltető
életet fásultan megtagadnánk –
virágzó jövőt nyitunk a holnapokra
akkor is, ha ezer katakomba
a múltból sötét örökséget hagy ránk!

MIND MEGIGAZUL

Úgy kell minden esendő szót kimondanom
hogy bármikor bátran felelhessek érte
a nagy nyugalomnak most is csönd a vértje
mert mindig az igazat kell megvallanom

hiába vártam, hogy cserélhessek veled
mindig, mindenütt csak önmagam maradtam
– s ha lázas kérdéseimet elhadartam
ami bennem lángolt, mind a te meleged

így azonosulhatunk csálhatatlanul
biztató szemedben mind, mind fölszabadul
ami bennem tévedés volt valaha is

biztat a mindenség tört harmóniája
mosolyra szelídül a csönd hideg szája
és mind megigazul az egykor oly hamis.

MEGTÖRTÉNHEK...

Még megtörténhet,
 hogy döbbenten elhallgatsz,
 amikor tiltakoznod kéne,
még megtörténhet,
 hogy dühösen fölcsattansz
 szót sem érdemlő semmiségre,
megérheted még,
 hogy gúzsba kötöd magad,
 pedig szabadon kell cselekedned,
megérheted, hogy
 mások bűne rád marad,
 s neked kell mindent jóvá tenned;
 de amit egyszer átéltél már
 az megmásíthatatlan,
 ha megrakták egyszer a tüzet,
 fölforr a katlan.

KÉSZÜLŐDÉS

Naponta azzal is beérem
ha egy biccentéssel igazat adtok
félszegségemen el-elmulattok
s nem érzitek, hogy hűl a vérem

sorsát mindenki azzal követi
hogy a végzettel naponta csatázik
virágát – ha még nem is virágzik
társa lába elé leteheti

adunk annak is, aki semmit se kér
mérünk ahhoz is, ami semmit sem ér
tépelődésünkbe burkolózunk állig

osztzkodunk az idő tornyai alatt
elfogadjuk, amit ad a pillanat
és lázasan készülődünk – mindhalálig.

PIHÉS MESSZESÉG

Bizakodásom két üzenet között
fekete sziklába ütközött

lábamnál véres forrás fakadt
és görgette a fuldokló szavakat

zúgott, dübögött a vörös ár
míg a partjára leszállt a madár

csőrében szikrázó Hold aranyával
szárnyai alatt a vihar dalával

és a lángolás lágy dallá lohadt
megkönnyeztette a csillagokat

a csönd ágain hullámszik az ég
és száll veled a pihés messzeség.

KIMÉRT KÖRÖKBEN

Megúszva az Acheron sötét hullámain
Dis falai előtt
megadón vállalva minden buta kint
és átszárnyalva a Styx véres tavát
mentem makacsul – hatvanszor pörögve
a fájdalom zúgó mélyére lökődve
lefelé szűkülő fekete körökben
mert biztosan tudtam
fény van odaát.

S hogy megtettem hatvan inferno-köröm
tudom mi az igaz s az éltető öröm
– a jeges kútból följutottam a fényre
tenyérsorsommal védett tisztességre
és egyre ígéretesebben
jelzi utamat a csillagszemű ember
aki, ha föl is száll a zengő szférákig
húséges marad – emberhúségu
mindhalálig.

MÉG MEGÖLELHETSZ

Feleségemnek

Lábamra kígyók tekeredtek az úton
de te még eljöhetsz hozzám

nyelvemet titkok csapdái bénítják
de te még igazat szólhatsz hozzám

számat a szél kötötte gúzsba
de te még dalolhatsz nekem

karomat az idő nehezekei húzzák
de te még megölelhetsz engem.

CSILLAG-VALÓSÁG

Mint mikor két virágfej összebiccen,
villanásnyira megrepben az arcod,
a part nem görget már csak csöndet,
bátran megvítad szabadító harcod.

Öleld össze szálkás kétségeidet,
köss szívós göböt a bizonyosságnak,
kivéid megadóan összesimulnak,
és kazlat raknak a csillag-valóságnak.

AKKOR IS...

A víz – bármeddig lappang a föld alatt
egyszer csak föltör, mikor a pillanat
elérkezik, és felcsillanó tükre
felragyogja, amit a mélység büszke
hallgatással eddig eltakart

hadd tudja mindenki, hogy a tárnák
csöndben összegyűjtik, amit az árvák
magukkal vittek a csontjaikban
és fölmutatják a verő fénynek
hogy öröme is lehet a szegénynek
akkor is
ha olykor nyomasztó álma van.

KORATAVASZ

Játékosan karikázik a fény
színesedik a fűz zsenge ága
tócsákban fürdik az álmos rét
remény a barázdák bukkanása

a kígyózó utak messzeségén
párállik a föld ígérete
liláskéken púposodik a hegy
a hullámozó tó lüktető zene

a csodálkozás ezüstje lágyan
várakozó szemünkre havaz
sejtések neszeznek arcodon
halk fuvolaszó – ez már a tavasz.

FONYÓD

Fönn a hegyen korábban kél a Nap,
és keményebben fú az északi szél;
zöld vízbe mártózik a felhő,
a messzeség nyugalmat zenél;
itt a fák már terebélyesebbek,
águk csontosabb – mint a koponyák –
minden göcsörtnél – ahogy a mélység
makacsul fordul egyet az ág;
akár a konok, kemény akarat
vigyázza a hegy baljós sorsunk,
mert ha lelépünk a csönd padkájáról,
vak, fekete szakadékba omlunk.

BALATONI TRIPTICHON

HAJNAL

A virradat szürkellő köde
ráhömbörödött a tóra,
a lebegő pára a neszeket
átszúrte suttogóra,
az álmok zöld fátyola lassan
szétfoszlott a hab-messzeségen,
várakozás emelte tornyát
Tihany fölött az égen,
aztán – mint az acél sziszegése
egy sápadt sugár magasba röppent;
a győztes Nap elől lustán hátrált
az éjszaka a hullámozó ködben.

DÉL

Mézaranyban úszik a víz és a part,
Poseidon árnyas mélységben borong,
a víz zölden olvadó fényes tükör,

s az ágakon rezzenetlenül feszül a lomb;
alszik a szél az utak forró porában,
vándorok lábnyoma parázslík a kövön,
délibábot játszik szárnyaló reményünk,
s a felhőtlen égből zuhog a fényözön.

ESTE

Este – ha nyirkos, lanka szél
ráül az álmos tóra,
fölszítja az árnyak parazsát
zöldeskék ragyogóra,
s a villódzó víztükör fölött
szélesen feszülő szárnnyal
föltűnik az öreg halász
napszitta, barna bárkájával,
leereszti ködvitorláját
s mielőtt kilépne a partra,
fehér szakálla visszavillan
pillanatra a hunyó napba.

MONOKRÓM VERS

Zöld szél kószál kócos hajadban,
zöld vágy füstöl villó pillanatban,
zöld tükröt tart a tó az égnek,
és zöldellnek a tört messzeségek.

Szemed sugara zöldet játszik,
a kíváncsiskodás zöldre válik,
s mire elomlik a csöndek zöldje,
zöld köd szítál a szenderedő földre.

ŐSZI VARÁZS

Ősszel mindig megjönnek a ködök
valakit mindig magukkal visznek
csöndet terítenek a színes avarból
az útra imbolygó szekereknek

ősszel mindig megjönnek a szelek
és mindig bánattal fújnak szembe
de lángra lobbantják a csipkebogyót
és a halk vágyat érett szerelemre

ősszel mindig megfakulnak a fények
majd áttűnnek egy csöndes ragyogásba
és zümmök szárnyán lomhán átsuhognak
a békét mézelő őszi varázsba.

RÖGÖK ÚTJAIN

A csönd a rögek közt botladoz
és a rögek szélnek erednek
a szél szárnyai szitakötőként
a bokrok fölé emelkednek
viszik a ragyogás ágkoronáját
a levelek meg-megsuhannak
szétnyílnak a rebbenő felhők
s utat nyitnak a zuhatagnak
mert a felhők felett a magas
mindent villogva sziporkázik
a sziporkák fölött a kékség
áttetsző fényfátyollá válik
aztán már a fátyol is ellebeg
a messzeség már néma ünnep
s mikor a végtelen megremeg
a rögekre árnyékok dülnek.

ALTATÁS

A szakadék szélén lomha köd hullámzik
a mélység vak verme egyre feketébb
súlytalanul lebeg köröskörül minden
ami sürgetett vagy csitított elébb
a hangok vigyázó, sebes madarai
elröptették már a fülledt suhogást
árnyékokká folynak össze a tárgyak
rőt hamuba ül a sápadt lobogás
aztán már se hang, se fény, se mozgás
csak kábító, bizsergető meleg
ömlik el rajtam – végül alámerülve
az ölelő mélység puhán megremeg.

BÉKEKÖTÉS

Kezed melege még fénylik a kilincsen
megbukó hangodnak már visszhangja sincsen
rebbenő szemedből nem száll föl a madár
futó utad porát elnyeli a határ
előtted, utánad nem imbolyog árnyék
nem találnám társad, akármerre járnék –
most a láz páncélja cserepezi ajkad
konok sorsod átka többé nem fog rajtad
ezüst hited szárnya már ki van terítve
emelne a fénybe – de be vagy kerítve
suta a lendület, nem visz a magasba
megbéklyózott sorsod parancsszava vasba
de mégis bizakodsz – hiszen megtanultad
mikor a hideg sár útját megfutottad
hogy az ígérek rőt ködöt szitálnak
a sudár szándékok gyökércsonkká válnak

s most, hogy szárnyra kelnek a lomha göröngyök
ömlenek szemedből a csillogó gyöngyök
békét köthetsz – ha kell – másokkal, magaddal
zaklatott sorsoddal – vagy a pillanattal.

TÖPRENGŐ ÖREGEK

Szakállt ereszt a csönd
bottá merevül a magány
kővé kopik a gond
hegyet pipál az árny

gyűrött tenyeredben hideg kuporog
fogatlan szádban sziszeg a szó
szemed parazsa gyémántot játszik
rozsdás aggodalmad hiábavaló

áldj meg teremtető békességgel
öleljen át reszkető kezed
oldozd föl minden keserű bűnöm
ha árvaságod ellen vétkezett.

MAJD AZ ÖRÖM...

A fél tető, a fél eresz
megrokkant
– most már kajla lesz
ami deres fejem felett
megtámasztja majd az eget.

De még tartja
– ha jön a szél,
a korhadt lécszék remél;
az unokám majd hazajön,
s felpolcolja a friss öröm.

IGAZAT FÉNYLIK

Tétovázol...?

hiszen nincs vesztenivalód
a töprengést éppúgy ismerheted
mint keresztre feszítve a szót
s ha az akarat ellángol majd
a szürke hamu lábadhoz pereg
a galambszárnyú öröm rebbenésén
elámulnak a sápadt emberek.

Csodálkozol...?

a szavak nem némák soha
igazat fénylik muzsikájuk
pedig a száj néha mostoha
de akit egyszer megigéz a dal
az a holtakat már nem siratja
hisz mindnyájunkat megvált az idő
amikor árnyékunkat visszaadja.

A VALÓSÁG SZIGORÚ TÖRVÉNYRENDJE

Jelen van minden törött tárgyban
a tárgyak áramló csapatában
az éppen készülő mozdulatban
a visszahökkenő pillanatban
az összefüggések kuszaságában
az azonosságban és a másban
a kimondott szó lüktetésében
a szenvedélytől fölhabzó vérben
az összefeszülés erejében
a sötétségtől feltörő fényben –

s ami az ismeretlenségen átragyog
a valóság szigorú törvényrendje
hogy ne tévessenek utat
a csillagok.

AZ ÉLET IGAZSÁGA

– Gyergyai Albert halálára –

Le kellett hajolnod a tükröződő vízhez,
mikor üdítő forrásból akartál inni;
a tudományt kellett vallatóra fognod,
ha az éltető szépséget akartad hinni.

Mikor meghal egy okos öregember,
borzong a vigyázó jegenyék kopasz ága;
csönd ezüstözi az idő tuskés tornyát,
hogy tisztán ragyogjon az élet igazsága.

ŐSZELŐ

Tüzes nyilaival
átverte szívemet a nyár;
lángcsikói megtiportak
perzselő szele
cserepet vágott az ajkamon;
csak a szempillámmal
árnyékolom lázas gondolataimat;
aztán szelídül
és felhősen csöndesedik minden;
csontos magvaival
itt dörömböl
a kavargó porban az ősz.

ÓSZI FÁK

Készülnek a fák a télre –
de nem állnak soha félre
mindig helyükön maradnak
őrt állnak a pillanatnak
arcuk lombját földre vetik
ágkezüket fölemelik
szélben ring a koronájuk
– ha vadmadár kiált rájuk
kapaszkodnak gyökerükkel
nekifeszülnek törzsükkel
minden vihar zúgásának
jégnek, fagynak, tépázásnak
– s ha a sugarak majd hagyják
a tavaszt is fölmutatják.

FÁRADT VÁNDOROK

Az öregek néha szárnyra kelnek,
megfürdenek az őszi ragyogásban,
szavaik üszke még fölparázslík
a múltat idéző szelíd varázsban.

Aztán leszállnak valahol pihenni,
még félhomályban is messze látnak,
dobog az út szívük szavára,
hitük meleg fényt gyújt a magánynak.

Emlékeikből jól feltarisznyáznak,
mert szól a kakas hajnalban indulóra,
s ha fölkerelkednek az omló köd felé,
szemük még visszavillan – búcsúóra.

MINDIG

Mindig várom
 hogy megérkezzem majd valahová
mindig óhajtom
 hogy megérkezzen majd valaki hozzám
mindig sejtem
 hogy nem sok már előttem az út
mindig áhítom
 hogy sok utam legyen még hozzád;

sohase vártam
 hogy a végső állomásra elérjek
mindig reméltem
 hogy elindulhatok újabb utakra
sohase vártam
 hogy utolsót kondítson az óra
mindig reméltem
 hogy tiszta arccal kél föl a hajnal.

VÁNDORTARISZNYA

– Száradó, öreg fa a szélben –
tudom, már megferdült a vállam
de a sebhelyes törzs most is egyenes
 áll keményen
az éveket emésztő szárazságban.

Tarisznyámban éhes gyermekkoromtól
velem van semmi útravalóm
 és arctalan sorsom
az évtizedek sáros különceit
 elvesztettem már
csak súlyukat hordom.

A hármas útnál
– mit is tehettem volna –
anyám eres kezének
intését követtem
a rengeteg felé vettem utamat
keményen markolva foltos zsákomat
a fény és az álmok után eredtem.

Hanem azóta
a hollók megették a sápadt Napot
a források csurgója véreset vizelt
elkaszálták botladozó lábam
a fogságból senki sem üzent
szememből kék búzavirág nőtt
de mosolyát a jég elverte
az utak elfutottak, a bokrokat kivágták
s a szálló időt
a közöny pora betemette.

Csak a gyermekkor tarisznyáját viszem már
hamuban sült pogácsám elmorzsolódott
álmaim megszöktek a vászon szövetén át
az évek súlya vállamra rakódott
meggörbültem; hogy könnyítsek a terhen
tarisznyám egy száraz ágra kötöttem
talán erre téved egyszer majd egy vándor
– lehet, az lesz a vágya –
hogy az én sorsommal
ő is feltarisznyázzon.

EGYSZERÚEN

Megcsontosodnak a régi szokások;
a mozdulat koreográfiája
ismétli a régi mozdulatok

árnyékait holnapra, mára;
megfelhősödnek a szemek alján
a tompuló villanások,
egy-egy visszanéző emlék
oly egyértelmű, mint a ráncok,
megfakulnak a tűnő vágyak
a fel-felizzó szenvedélyben,
elmosódnak a fáradt hangok
és a botlás már nem is szégyen;
fényt fészülünk omló homállyal,
komorodásokat hótisztasággal,
hogy föllobogjon régi kedvünk,
– töprenkedve, mint a guggos bokrok
s a szálas fák szívós gyökerei –
hogy egyszerűen emberek lehessünk.

FOHÁSZ

Legyen áldott az életed
mely könnyből, mosolyból vétetett:

a vágyad, amely biztatott
szelídséggel ragyogtatott

a szemed, amely felitta
ha a csöndnek volt is titka

a hajad, mely omló selyem
kezed, amely az én kezem

bánatod, mely engem gyötört
lázad, ha tékozolt gyönyört

hited, mely napjaink fénye
emberségünk teljessége;

áldott legyen az életed
amely sorsod és végzeted.

NINCS ALKU

A gyűrűzve futó hullámok
talán elrezegnek az emlék vizén
a csönd ezüst kése meg-megvillan
ha denevérszárnyon ránk zuhan az éj
talán sejtjük még bátyadtan suhanni
anyánk hajdani fáradt sóhaját
és reméljük, hogy ami fölparázslík
az tüzet gyűjthet egyszer odaát
vagy netán a vágyak kongó odújában
a lehetőségek megborzonganak
és úgy látunk mindnyájan csodákat
ahogy csodákat láthatna a vak;
ne tétovázz! amit kimondunk
abból minden hang szívedig rezeg
nincs alku
sem a nyüzsgő világban odakint
sem a lelked mélyén idebent.

FEHÉR SZEGECS

Csak a csillagok magánosak
meg a gödrök szélén
a kifordult kő.
Átölel az idő;
a mozdulat üstököslángja
a holnapok felé mutat.

Tenyeremben baráti parolák melege,
sejtjeimben az ősök tüzes szándéka
versenyt lobog
az elmúlással.

Hitetek tűzénél melegszen,
csontjaimban fehér szegecsként
izzik az akarat;
titeket várlak
kitakart szívű
holnapi fiatalok.

MEG NEM ÖREGSZEL

Életeden átzuhog az idő.
De te még most is emlékezel:
az ifjúság fényküllős robogására,
anyád megbocsájtó, halk, okos szavára,
– egy virág vergődésére a szélben –
fáradt kiáltásra őszi erdőszélen,
fel-felvillanó zöldesszürke szemre,
szembeszegülésre és engedelemre,
véres háborúk fekete borzalmaira,
a tegnap lágy kenyerére – meg a maira,
fülzúgató, görnyesztő erőfeszítésre,
a józan napban tiszta nevetésre,
bizalomra és hasznos tettekre,
halálra és győztes szerelmekre;
mindent őrzöl sejtjeidben; ezzel
hadakozol – és meg nem öregszel.

IGÉZŐ JÁTÉK

Gyermekjátékaim közt legkedvesebb volt az abroncs, mely a talpakat kerékké fogta ha az alkonyi fény felhőin futottunk együtt a szálló port anyám mosolya beragyogta.

Úzöm most is a rozsdás vasabroncsot hajtom, ahogy vezérlő utam csak hagyja le a völgynek – vagy fölfelé a dombon ahogy szerencsém s kedvem kézre adja.

MIRE A HOLD FÖLSZÁLL

Madár, madár – megkopott a csőröd,
amivel a kék csöndet felőrlöd;
feszítsd ki még felhőróptú szárnyad,
hogy a fényes egeket bejárhasd.

Gyöngyöm, gyöngyöm – hol a koszorúcskám?
sípom, dobom elnémult, nem szól már,
napsugaram, szemem kék bogára
csöndet kötött tar ágak bogára.

Haja, haja – vigasztalj anyácska,
készülök már hosszú utazásra;
mire a Hold fölszáll a nagy égre,
gyújts föl engem tiszta fényességre.

SZABAD A MADÁRNAK...

(népdal-variációkból)

Útra kél a madár, hogy messzire szálljon,
igyekszik, hogy este nyugovást találjon;

tündöklük a kék ég, mit bejár a madár,
botladozik szavam, mikor hozzád talál;

elég a madárnak egy sudár fa ága,
de nekem nem elég szavad biztatása;

a nagy erdő felett megvirrad a hajnal,
én már nem indulok a madárcsapattal;

nem lehet viharban tépett szárnyon szállni,
nem lehet a szépet sebes szájjal szólani.

SZÁRNYALÁS

Madár voltál – elrepültél
utad voltam – elkerültél
sebes szárnyon – messze szálltál
kérdeltelek – meg nem vártál

.....

most már nem kell – visszajönnöd
a Hold útját – felsöpörnöd
nincsen ág már – megpihenned
szállnod kell és – továbbmenned.

KÓDISÁLLÁS

Tudom, ide is be kell még kopognom,
hiába várok, már nem válaszolnak,
életnyi utak gödre, pora sürget,
már koppanni sincs ereje a szónak;

a tegnap és holnap meszelt oszlopa közt
sóhajtásnyi tető vigyáz fölöttem,
a gerendák boronafogakká fogódznak,
mint a tisztességem – mitől ember lettem.

SZEMBEN A MESSZESÉGGEL

Ne csak újévkor – naponta
kezdjünk el újra mindent,
az évek konok szikláiból
véssük ki emlékeinket,
akaratunkból és hitünkben
építsünk biztos sáncokat,
hámozzuk ki szemünk késével
a kevésből az elég sokat;
aztán a testvériség melegével
összük szét, ami majd elég,
hogy emberek maradjunk mindig,
s ne nyeljen el a messzeség!

KÉT FA

Hömpölyög a síkság végtelenje,
a horizont ködében két csonka fa áll,
mintha egy szétesett fejfa árválkodna
emlékeim temetőudvarán.

MEGNYUGVÁST REMÉL

Szélgeréblyével gyűjtögeti az őszt
az emlékektől átvérzett avart,
zümmögő sugarak fényözöne leng át
a szítáló időn – a gond örvényt kavart,
megcsillantva hajdan volt arcok fényét
és őrtüzek füstjét – amit a bamba köd
szétzilált az álmok ólmos, vak vizén,
ahol a csönd hullámozón hömpölyög,
– beérett a zsongó tavaszok szerelme
és a vérpezsdítő, aranyhajú nyár,

kerekedik a dombok termékeny öle,
termést kínál a takarodó határ,
összebújnak a súnýó árnyékok mind,
kopasz ágakon citeráz a szél,
fáradt hazatérők baktatnak az úton,
az őszi világ megnyugvást remél.

MÁRCIUS

Kopasz ágakat ostoroz a szél;
kéreg, rög és moccanatlanság
a föld fagycserezett arca,
csak a láthatatlan mélyben
mozdul valami kimondhatatlan
feszítő lehetőség;
habot ver a patak sietős vize,
szélkiáltó rikolt a tó fölött,
fiú és leány szeme összevillan,
térdre bukik előttünk a zsenge sugár;
megmérhetetlen messzeségekből
medveálmú horkanásokkal
egyszerre előviharzik
a megújulás.

SZÁRNYAT BONT

A jelkép
sokkal több annál,
mint amit maga mond;
a madár nem madár
amíg a földön ül,
csak mikor szárnyat bont.

HOGY FÖLEMELJÜK ÚJRA...

Kezdeni – és újrakezdeni
évente – és naponta,
minden percben és pillanatban
ami még nincs ízekre bontva,
de a súlyok sötét nehezülése
a lekiismeret bukdosása,
megbékélt emberségünk fénye
bizakodásunk bátor szárnyalása,
mind, mind elénk feszíti ismét
hittel hívó, fényes igazunkat;
reményünk fölmutatjuk a szemhatárig,
hogyan fölemeljük újra önmagunkat.

EGY KÉP ELÓTT

Vidáman virít a kék a képen
s a háttérből az ezüstbe fagyott szürke
úgy dereng, mint a hunyó parazsak üszke
vagy mint a zöldhátú légy a mézen

majd szárnyra kél a kék a szürkéségből
a színek puhán összemosódnak
árnyak és szárnyak összefogódnak
és zümmögő csend ragyog a messzeségből.

ÜZENET

A tornyok és felhők fölött
az ég ezüstbe öltözött

s a ködön tisztán csillogta át
a békéltető harmóniát;

a báméskodókra idelent
siketítõn zuhant a csend

és elomlott az esti fény
tócsáiban a halk remény;

vártam, tudtam – te majd üzensz
párakon, csöndön áttüzelysz

hiszen szemedben most is ég
a lebírhatatlan messzeség;

tudom, a két sebes madár
tõled ide, vállamra száll

hisz én úgyis – bárhol járok
hozzád mindig eltalálok.

SZÁLLÓ NYÁRFÁK

Szállnak a varjak a szélben
alighogy lebben a szárnyuk
a szemük fekete ében
kusza a szétfutó árnyuk

állnak a nyárfák az úton
gödröket ölel a lábuk
hátukra feszülõ púpon
imbolygó, fekete bábuk

bánattól némák az árvák
– ezüst a gyermekek álma
szállnak a szélben a nyárfák
fekete varjakká válva.

FELSZABADULTAN

Leszámolni
minden elcsukló sóhajjal,
minden érzelmes tekintettel,
minden hamis filozófiával,
és belehallgatni az esti csöndbe,
és fütyörészni a hajnali ködben,
és várni a kövek konokságával,
s bólintani a józanságnak
felszabadultan.

PÁRBESZÉD

1.

PRELÚDIUM

Emeld föl arcodat a földről!

- az ember igazán a földön ragyog,
itt születnek a legszebb csillagok;

nem szárnyal a por a szenvedélytől!

- értelem és lélek – én ember vagyok.

Ember? Mi szerint – mi a mértéked?

- nincs korlátom – szabály vagy törvény
nekem szabadság nyitotta ösvény.

Mégis – honnan jössz, hová tartasz?

- mögöttem az idő hullongó köde
előttem a remény sugárözöne;

talányosságoddal megriasztasz,

- csak fölcsillantom a fény sziporkáit,
hogy az is lásson, aki nem világít.

2. KÉRDÉSEK

Az ember évezredek óta kérdezi:
ki a boldog és ki mikor az,
ha hisz, ha alkot – ha ügyeskedik,
mi a biztatás és mi a vigasz?

Az ember évezredek óta kérdezi:
ki a szabad és mikor szabad,
ha korlátlan, ha végtelenben ég el,
vagy tilalmak ellen hadakozik szava?

Az ember évezredek óta kérdezi:
mi az igazság és ki az igaz,
aki hűségesen igazodik az észhez,
de győz-e a jó és pusztul-e a gaz?

– Boldogok és boldogtalanok,
szabadok és rabszolga lelkek,
ember emelte gátak és falak közt
görgetve tereltek
lelkünkben lelkedzett gyönyörű szerelmek;
Testvéreim
röptessétek föl lángoló szíveteket
boldog-szabadítón!

3. FORRÁSOK

Fodor Andrásnak

Az örvénylő idő viharzik bennünk
– mikor a források buggyanva fölfakadnak
akkor van emberarca az égő pillanatnak;

a lobogó szándék áldozó szerelmünk
– valami mindig újra elkezdődik
és a forgatagban sorssá rendeződik;

eszméink szerint mérjük a tisztességet
– ami ragyog az éjben tiszta-e mind,
jogos-e ítélni érzékeink szerint?

gondolat és vágy egyformán porrá éget
– ami a mélyből magától fölbuzog,
viruló ígéret, mint a mirtuszok;

a kezdet mindig reménnyel tölt el
– a dal íve innen magasan szárnyal
és büszkén emelkedik a sugárral;

a messzeség szemedben biztatóan zöldell
– arcod meleg fényű csillagot játszik
szemedben a remény tüzesen bogárzik.

ELSŐ DIALÓGUS

Még van időd, talán még nem késtél el,
ha gondolod – még megbeszélheted velem,
amit bennem őriz s velem hitelesít majd
a megmásíthatatlan történelem.

.....

Hát mondd: mi érvényes itt kétezer éve,
múltunk igazából mi maradt velünk,
megőrizhetjük-e híven, amit kaptunk,
mit gyújt föl szemünkben szikrázó szellemünk?

.....

Adj tiszta szóval szárnyaló szépséget,
adj sziklát, amely visszazengi a szót,
adj vihart, mely a szenvedélyig lángol,
és fehérre mossa a vérszagú valót.

.....
Túl közel van hozzám a messze,
és túl messze van szemed parazsa,
csak tegnap volt, hogy ajkad elbocsátott,
és ma újra szólít a szabadító haza.

.....
Hol, mikor, miért, miféle hatalom
rendeli úgy, hogy bukdosó szavamon
áttörjön az emlékezés vére...?

Születtem ember módra
– ez is a halálom,
s egyúttal életem lobogó reménye.

MÁSODIK DIALÓGUS

Szólj hozzám futó felhők szavával
reménnyel szitáló szárnyalással

szólj hidegen koccanó kövekkel
ájultan aláhulló rögekkel

szólj a makacsok véres dühével
csöndet gyöngyöző verítékkal

földönfutók füledt magányával
igazakhoz igazuló társsal

némák megszállott rettenetével
elátkozottak ígézetével

szólj a hívók lángoló hitével
üldözöttektől jajgó üldözéssel

szabadulj szabadok szavával
bizakodj buzduló hazáddal

mert majd minden alázuhan egyszer
és hétrét görnyedsz a végzeteddel.

AZ ÉVEK EZÜST FÜZÉRE

Mikor a Hold
felül a kopasz fákra
és dudorász
ezüstté elmosódva
mikor a sejtés
villan a jeges ágon
és megrebbe
a ködön átcsapódva
a gyermeki múltból
olajmécses szaga
hullong felém az estben
s vörösen fölcsap
a lángokban feltornyosodó
sziporkaszárnyú testben –
anyám arcát
vélem suhanni messze
a jéggarangú éjszakában
ím elcseréllek
a talánokból szótt
vas-bizonyossággal
amikor vérszegény vágyak
térdre buknak
a fagyos földön
tudom, hogy éveimet

lázadva nem érted töltöm
hanem az emberekért
akiket
megvigasztal majd
karcos, szikár szavam...
hideg van
tehetsz a tűzre
az évek ezüst füzére
nem dísz, nem játékszer –
a málló időnek
külön parancsa van.

VIRÁGOT VÉRZIK

Mindenki igyekszik valahová
mindenki víz valami terhet
– hol hagytad a kíváncsiságodat
az éveidet – mondd – hová tetted?

Valamit mindenki tud mondani
valamit mindenki előkészít
– eltipródik a futó utakon
amit a szél éjszaka épít.

Mindenki elér majd valahová
testvéröleléssel fogadja a csendet
– virágot vérzik vágyaink bokra
szerelem ringatja az anyaföldet.

EGYÜTT VAN VELÜNK

Dobossy Lászlónak

Egy vagyok én is a sok között,
akit a véres vihar elsöpört
szülőföldről...

s ma már csak az emlék
homályában motozok
– mintha otthon lennék,

megszólítom a fákat, a mezőt,
a hegyek felől hazaérkezőt,

néma főhajtással köszöntöm, mintha
csupán ez lenne kettőnk titka;

pedig történelem ölel át minket,
halottainkat és szeretteinket;

eszmék, sorsunk együtt vannak velünk,
csak így szólal meg tisztán énekünk.

NEM MOZDULNA...

A hallgatás sohasem felel
a ki nem mondott szónak,
nem vigasz a távolódó út
a csöndben távozonak,

az üldözöttnek nincs nyugvása,
ha néma is a fegyver,
a parázs akkor is éget, ha
eltapossa az ember,

a homokot nem a szél hordja,
a fény sepri az útra,
vágja kényszeríti röpdni,
különben nem mozdulna.

BESZÉLGETŐ

Kő a kőnek azt dünnyögi – meddig?
víz a partoktól azt kérdezi – hová?
fény a fénynek ragyogja – erre!
hang a hangnak zuhogja – soká!

kéz a kéznek azt mondja – testvér!
szem a szemnek ragyogja – végre!
lélek a léleknek lükteti – remélj!
ember az embernek azt, hogy – béke!

ELKÖTELEZETTSÉG

A völgyből senki sem fog már visszahívni,
szívemre nem pólyál csöndet senki,
akit a közösség kése megbélyegzett,
annak a becsület útján kell menni;
nekem sem maradt más törvényem,
csak amit rendelt népem sorsa,
véremlen döngő fekete dobolás
az eleve elrendelést ostromozza;
nincs más igazam csak a tett,
tisztességemre igennen felelsz rég,
ha láng-szenvedélyem szárnyára vesz majd,
megszelídít – az elkötelezettség.

HA VÁLASZOLUNK

Ha vívódunk: pörölő szánkat
beperzselik a fekete lángok

ha engesztelünk: tiszta torkunkban
lázado tüzek krátere tátong

ha elviseltük, ami ránk roskadt
higgyünk a testvér ígéretének

ha dalolunk, úgy zengjen a szó
mindent gyűjtsen föl az az ének

ha kérdezünk, a kíváncsi csöndben
utánunk vascipőben járhatsz

ha válaszolunk, történelmileg
legyen érvényes az a válasz!

ÚJSÁGOLVASÁS KÖZBEN

Tegnap harmincat áthelyeztek
– tűzvész...gázrobbanás
az új árszabályozók rendje
– készült valami más
az adóhivatal följegyezte
– csillag a Saturnus-udvaron
már a neutron is elfelezte
– átment az autók közt vakon
visszahívta – és összeégett
– nézett, várt, hívott, sürgetett
több kilométer autósztládát
– kagylót, műszálat, kerteket

leváltották – és kinevezték
– tiltakozott és nevetett
eltemették – működni kezdett
– meghalt, s tán sose szeretett.

Mindent harsogva trombitál szét
– mohó világ, vad forgatag
pedig csak papír, nyomdafesték
– és kissé élet-szaga van.

A VÉGSŐ LEHELETIG

Békéltessetek meg magammal
a füledt, fuldokló pillanattal
a szíven ütött csönd szavával
a nyelvünkre esett parázssal
hogymindig csak az igazat mondjuk
s ha rongyos zászlónkat kibontjuk
még tudjuk, mi emeli magasba
az értelmet – befogván rozsdába, vasba
és ha feltör fojtott, szilánkos szavunk
sebeinkről gyógyuló fohászt mondhatunk
mert itt minden törött emlék a hazánk
ezt szidja és ezt védelmezi szánk
és ha megszúgatjuk a zengő harangot
az idő kongatta, szívverte hangot
valljuk és vállaljuk
hogyamíg erőnkből telik
mondjuk, csak mondjuk szüntelenül
szándékainkat
a végső leheletig.

BIZTATÁS

(Válasz Bertók Lászlónak)

Ne félj! Hű emberként szeress,
hogy a köveknél több lehess.

Ne törődj bombával, késsel,
közönyös rádköszönéssel.

Minden fa majd erdő lehet,
te is dalold az éneked!

Oszd ki magad mindenkinek,
különben farkas enne meg.

Szavaid árja ránk zuhog,
nem vagy magad, te is tudod.

Érted mozdulunk és veled,
ha halljuk tiszta éneked.

A történelem – ha rabul ejt,
testvéred akkor sem felejt.

Pusztá tárgyak és elemek
emberként meg nem védenek.

Tudnod kell, nem hiába vársz,
ha hozzánk jössz, hazatalálsz.

ÚJABB PILLANAT

Ősszel egyformák mind a napok
kopottak, ázottak, egykedvűek
a tévedező fény ha fölcsillámlik

vibrálnak a vak utcakövek
bágyadt remegés cikáz az utcán
csapzott madarak árnyéka suhog
fáradt bólintással üzennek egymásnak
a boldogtalanul is mindig boldogok;

mert ez a kis kócos szomorúság
ha fanyar is – sosem boldogtalan
öreg parasztházak zárt ablakainak
integető, meleg fénye van –
s ha a fiatalok tavaszváró szeme
nem is töri a tar ágakat
az öregek messzenéző vágya
tudja, hogy az égen a Hold áthaladt
.....
visszhangra a gond, rebbenésre a vágy
és minden percre újabb pillanat.

SZÍVBÓL NEVETNI

Arccal a nyílt tenger felé,
arccal a kelő Nap felé,

szembe a szösszenő szélzizegéssel,
szembe a gonddal, a gúnnnyal, a késsel,

nekifeszülni konok vállal,
pörölni álmos megalkuvással,

betörni a fény vakító ablakát,
hadd ömöljön a vér,
a fénysugár,

minden mai gondunkat ölbe venni,
megengesztelődni
és szívből nevetni.

MIT HAGYUNK ÖRÖKÜL?

(Egy vita margójára)

Mogorva gondok, sebek, erőszak,
pucér csönd, magány és halál,
enyészet, dac, ferde fitorok,
objektív és szubjektív talány...
Ez van. Ezt éltük át eddig
– a bőrünkől ki nem bújhatunk –
jó – ha ez van, ez van,
de a jövőnek
örökségül majd mit hagyhatunk?

MONDD MÉGIS!

Mit érnek a szavak?
hisz minden némaságomban
téged hallgattalak;
hát nem kell már kimondanod
azt, ami neked is igaz,
pedig tudjuk mindketten
régén:
a vigasztalan szó
mégiscsak vigasz.

Mondd hát ki mégis!
a szóval kifordul a szádból
parázs is, jég is;
minden, aminek neve van
valósággá tornyosul előtted,
hogy bebarangolhasd
a csillagok világát
és átrepülhesd
a Földet.

SZAVAK II.

Szavak, szavak,
ne a halhatatlant harsogjátok,
védelmezzétek a védtelen álmot
és gyógyítsátok, amit véresre mart
az égő pillanat.

Szavak, szavak,
ne a csalhatatlant hirdessétek,
nem a széptől lesz hiteles az ének,
mondjátok mindig, mindenki szemébe
a konok igazat.

Szavak, szavak,
ti vagytok a kezdet, a vég, a folytatás,
a villódzó jelen, a biztató varázs,
bennetek lángolok – és újra szítom
az alvó parazsat.

KETTÓS PORTRÉ

Csillagszikrát vetett bennünk a világ,
az együttlobbanás enyém és tiéd,
lűktető fény tereli sorsunk sodrát,
a szó és a szín tündérvarázst ígér.

Létünk ebben az ölelő kötésben
lángot és tündöklő virágot virít,
akik reményünket föllobogózták,
szívükbe zárják most is az igazit.

A csodálkozás, a hitetlenkedés
arcomba véste mély barázdáit,
ragaszkodásod végképp megbénított,
tisztaságod most is elámít.

A hűséget, a szépség szent hitét
kínálom néked most is cserébe,
így oldozhatom föl béklyóimat,
te meg így juthatsz csöndes révbe.

ÉSZ ÉS IGAZSÁG

Berzsenyire emlékezve

Újra csak hallom, hallom a muzsikát,
zúg a viharban gránit szikla-szavad,
de nem zeng vissza senkitől, sehonnan
válasz a csöndből.

Ithaka partja – hazaérkezésünk,
űzött hajónk majd ringatózva pihen,
és lázadásod sorsunkban megbékél
szelíd hullámon.

Értelem, erkölcs tiszta ragyogása
hívja népünket most is Nikla felől;
förfögeteg múltán eszményünk újra csak
Ész és Igazság.

MOST IS FÖLFÉNYLENEK

– 100 éve született Kosztolányi –

Szabadka most is visszahív még
mint a vén Üllői úti fák
szemed kíváncsi pipacsvirág
sejtéseidnek mért ne hinnél?

A szegény kisgyermek-panaszból
bús férfi panasza zengett
az eszterlánc körtánca mellett
Esti Kornél tündért varázsolt.

Versed boldog, szomorú ének
a vágyott kincs ragyog az égnek
a színes tinták szétömlenek...

a lelkek béklyóit leoldva
a föld porában botladozva
rímeid most is fölfénylenek.

BÉKE ÉS HÁBORÚ KÖZT

Babits Mihály emlékére

Mint Jónás – a gazda rest szolgája – hajdan
hirdetted: a soha-meg-nem elégedés,
az élet és az ész hatalma még kevés
ahhoz, hogy elrejtőzz bujkálva a halban.

Hisz tudtad: a mű fölnyitja a világot;
védted a szent harcot, a testvériséget,
a lélek igazát és a bölcsességet,
a békét, a sorsunkkal nyíló virágot.

Ami szép, az nehéz. Alázattal hitted,
Ninivén túl szólni volt igazi tisztod,
hogy szavad a véres csöndet megszagassza;

a harc és pusztulás prófétája lettél,
s fuldokló szíveddel győztes próbát tettél,
hogy Jónás imáját népünk meghallgassa.

CSODÁKON MERENG SZ

Tiszteletadás Tóth Árpádnak

Halk szépségek míves mesterének
tiszteleg ím a megkésett utód,
a hideg csönd már elvasta a szót,
de ajkadról most is száll az ének.

Véres tajtékok békés hajósa
új, ismeretlen csodákon merengsz,
szemünk fényében biztatásra lelsz,
bár a titkoknak van még adósa.

Az árnyból szótt lelkek összetörtek,
illanó örömök meggyötörtek,
de az utódok még győztesen hordják

a dédelgetett remények hitét,
az Orionnal szálló esti fényt,
„utolsó álmod: boldog Magyarország!”

BENNÜNKET IS GYÁSZOL

Illyés Gyula halálára

Az Acheron vizén – mely most zúgó örvény
Cháron ladikja veled átsuhant már
nem kell ítélet – régen kész a leltár
harcod és sorsod nekünk eleven törvény

Beatrice – kiben az óhajtott erény
veled is, ott túl is biztatón ragyog
bennünk ezzel gyújt föl minden csillagot
az embert költővé nemesítő eszmény

a hajszálgökörek – ha meg is pattantak
műved védőbástyát tart a pillanatnak
Rácegresről messzi Párizs is világol

anyanyelved élő hazát adott néked
Európát veled hódítja meg néped
ajkad némasága bennünket is gyászol.

Kaposvár, 1983. április 18.

TUDOM, NINCS MENTSÉGÜNK...

– Válasz Fodor Andrásnak –

Idefigyelj,
te

hadd mondjam azért én is,
megérte mégis
félresöpörni a hitványságokat;
a jelet a világ nem felejtette el:
„...mene, mene, tekel...”
Ezért sorra mind, mind leomlanak
a szavak késével körüldobált falak,
és emberségeden
áttüzel a kristálytisztaság.
A késdobáló félelem
körülsziszegte életed
a silányuló vakvilág
kúszó kígyóival,
de neked
pontosan tudnod kell,
ki a jobb,
ki a bal...
Immár bizonyos:
a hűség hullongó bűneit
nem Isten fiaként

igaz emberként
te már megváltottad,
mert velünk együtt tudtad,
ügyünk sohasem bukhat el;
a jóság
nem önámítás, nem menekülés
– bár tudom, nincs mentségünk –
hisz az igazság olykor még kevés,
hogy testvérünk legyen minden ember,
biztató társunk a valóság.

HEGYMAGASBÓL

Káldi János levelére

Hegymagasból – ha szétteltekintünk
a völgyben csupa káprázat minden
időködök, emlékvillanások
benőtt utak, kései virágok
s az avarban szélkígyó szisszen.

Ha erre téved egy-egy ember
rokon, ellenség vagy régi barát
megrázzák kontyukat a bokrok
a tócsákban szétfutó fodrok
villódzásait bámulják a fák.

Hegymagasból – ha föltekintünk
ott úttalanul szabad már minden
más törvény szerint lüktet a végtelen
– öröm szikrázik egy könnyű éneken
s a gondolat testetlen tovalibben.

VISSZAJÁR

– Papp Árpádnak –

Itt mindegyik kő
neked még emlék
nemrég
még kacsáztattad
őket a víz felett
és válladra vetted
a lyukas felleget

.....

ám azóta játék-köveid
selymes iszapban ülnek
szárnyaló, habos felhőid
a semmiben repülnek
messze, messze már...

Itt minden lábnyom
neked még zene
úgy kellene
tudni a titkos utakat
az évek benőtt ösvényeit
hiszen

a rebbenések, a villanások
a megsápadt hajdani álmok
mind, mind a tieid...

.....

az emlék bársonyözd mohán
itt-ott gyöngyözve illan
s amit gyermekként hittél
vigyázva virraszt
– még most is itt van –
vagy vissza-visszajár.

VIRTUS – EMBERSÉGBŐL

– Ilisznek –

Tudod, barátom:
mindig
a teljes igazságot kell kimondani,
mert az igazság egynegyede
innen megalkuvás, onnan torzítás –
s ha messziről mégis azt hallani:
csak ez a hegy a hallgatás hegye,
tudjuk: a példa az egyetlen tanítás;

zakatol velünk az idő vonata,
a generációk pedig példát akarnak:
merre fusson a folyó
a gátnak
vagy a beszakadt partnak –
mi az igaz – s a népnek mi a jó,
mi a szép – és mi a biztató?

Vállalni keményen azt, ami hűség,
vallani azt, ami sors, jog, szerelem;
létünk virága az ember-egyszerűség,
s reményünk, holnapunk – az engedelem.

VÖRÖS TULIPÁNOK

A halászházak portái előtt a
suha szélben zörögnek a szákok
vigyázzák – mint sápadt gyermekkorunkat
a vörös tulipánok

mócognak múltunk falusi hangjai
nem fogott rajtunk a fekete átok
aki vártál, tudja: mért védenek meg
a vörös tulipánok

a gyáva a másik gyávára mutat
szégyentelenül minden vétket ráfog
a porban is dühös csóvát vetnek
a vörös tulipánok

bíbor levelük nesztelenül lehull
de estükben is fölcsapnak a lángok
hogy fölkiáltás kormos panaszunkat
a vörös tulipánok

reggelre csak barna száraz meredeznek
a szélben a múlt varjúra szállong
emlékkertjeinkben most is ringanak
a vörös tulipánok.

ESTI MERENGÉS

Naponta – ha már esteledik
kibámulok az ablakon
a városra
kábultan, félig vakon
csak hogy lássam, odalenn
az emberek mennyire sietnek
de velem
itt nem történik semmisem,
a tömegben
nem fordul vissza senki
hogy felkiáltson:
hé, te ott – te vaksi
te álmodozó, te réveteg
a hited
vagy a lelked beteg...?
miért bámulsz mozdulatlanul
nézd, itt alul
mindenki tülekedik, siet

van tennivalója mindenkinek!
te meg mit csinálsz
vársz?
kit? – talán a Messiást?
Gyere le, ide, közénk
harcolni, küzdeni
a cselekvés, a tett, az valami!
de csak bámulni
más igyekezetét
az manapság
bizony édeskevés!

.....

Csak hallgatsz, nézel
egészen úgy teszel
mintha bölcs lennél
akit nem érdekel
a hétköznapi ember
baja, gondja
itt lenn a tenger
ezer bolondja...
De ott a te fönséges
magasságodban
minden nyugodt és tiszta
kristályos csönd van;
mintha túl lennél
minden örömen, kínon
hallgatsz, mosolyogsz
minden talányon, titkon;
tán nem is akarsz
közösködni velünk
barátunk se vagy
sem ellenfelünk...?
.....
Szitál a köd, a füst
a város felett
egyre áttetszőbbek

lenn az emberek
összemosódnak
a tárgyak, a tömeg...
megfordulok hát
– újra ismert közeg
.....

De mintha jönnének
fölfelé a lépcsőn
sietek ajtót nyitni
az ismeretlen
hozzám igyekvő
valakinek.

BIZTOS RÉV

Gondolataim – öreg, döngölt falak
repedezettek – de híven tartanak
fölöttem sóhajnyi felhőt, kék eget

bűnös-e, aki sohase vétkezett –
bitanggá vált, aki cserélt hazát
mert nem találta békéjét odaát...?

A ház leomlik, a vályog szétesik
a gyermekmesékre ráesteledik
és a hűség erős bástyákat emel

ne felejtse el anyád altató dalát
építs magadban naponta új hazát
akkor mindig biztos révbe érkezel.

TAVASZELŐ

A fűzfa kopasz ága megremeg
tavaszt álmodnak a sápadt emberek

barkát lobogtatnak, aranyló selymet
fényben csillogó kiskacsa-pelyhet

kócos szél karikázik az úton
a nap elől nem tudja, merre bújjon

minden nyugtalan, moco rog, feszül
föltámad, iramlík – elnehezül

újjászületni mindig oly csodás
világra nyíló lázas lobogás

s mire az ág rügye kipattan
minden elszárnyal a pillanattal.

EURIDIKÉ

Lehet
hogy makacsságom
ad menlevelet
vívódón magunknak
vagy mindnyájunknak...?
bár nem is tudom
ki vagyok én neked?!
Hádész törvényeivel
némán pörlekedem
kegyetlen harc ez
már csak te vagy velem!
Nézd Euridiké
kíváncsiságom

csaknem elveszejtett
de szerencsére
fölértünk a fényre
és szívünk már
gyönyörűséget
verejtékezett
meg hűséget;
Euridiké
te is tudod – az árnyak közé
egyszer majd mi is lezuhanunk
s nem marad más csak a dalunk
hívó, kérlelő, biztató szavunk –
hát emberi örökkévalóságodat
velem együtt zengd el
csönd nem lehet soha
mert ha elhallgat egyszer a dal
elpusztul minden megálmodott csoda!

SZIKRÁZÓ PILLANAT

– a fiatalabbaknak –

Akit elfelejtünk, az nincs többé
de nektek már nem szabad felejtetnek

amiben nem hiszünk, az sincs többé
de ti nem élhettek már hitetlenül

amit nem szeretünk, az örökké másé
de ti nem élhettek szeretetlenül

amit megkoplaltunk, mind elsorvadt
de ti éhezitek a szépségeket...

.....

a rücskös közönyt szaggatja a szél
de a köd mögött őrt áll az ifjúság

csak felejteni – azt sosem szabad
minden reményünk szikrázó pillanat.

ÚTRA KÉSZEN

Sokáig készültem az útra
ma már a csönd is hideg
többé sehová sem készülök

reményem korsója összetört
védő árnyékot keresek
tört szomorúfűz alatt ülök.

Összekuszálódtak az utak
többé se kezdet, se vég
hívó szót már nem is hallani

mennék, mennék; de így: egyedül?
arcomat sárgán fürdetik
az ég zsizsegő csillagai.

KÖNNYEKKEL VAN TELI

Tudtam
egyszer majd elérkezik az ősz
amikor a tar ágak körülsuhogják emlékeinket
a csípős szél ködfátyolt terít arcunkra
s a délre húzó madarak kiáltására

az árnyékból már senki sem felel...
Nem is sejtem
hol tékoztam el
a föl villanó gyöngyház-szépségeket
a lehetőségek melengető fényét
vívódó társaim siheder reményét...
a hegyek felől hírnök nem érkezik
s a bumfordi kövek nem kérdezik
még mire várok...
lépteimet az árok
maga tereli
s riadt szemem
könnyekkel
van teli.

ÖRÖMÖT SUGÁRZÓK

Ti virág-szemű asszonyok
holnapot varázslók,
vigyázzatok – ne hulljanak
sárba a virágok!

Ti parázs-szemű asszonyok
most is tündérszépek,
vigyázzatok – a világot
föl ne égessétek!

Ti napfény-szemű asszonyok
örömet sugárzók,
őrizzétek a végtelent
innen alig látszót!

KI TUDJA...

(Ligeti nyárfák)

Hallod, miről muzsikál ez a nyárfa?
A tűnt napok ködlő csodáin ámul,
töpreng, remél – a végtelenbe bámul,
s borzong a szélben mozdulatlansága.

Tudja, társai vigyázzák magányát,
ők is már a semmi peremén vannak,
nem is biccentenek a pillanatnak,
ismerik a magános lelkek árnyát...

Ma még vagyok. Holnap? Ki tudja, lesz-e
lángoló vágyamban tűzgyújtó gyönyör,
hogy tajtékos kedvét útnak eressze:

folytatódom-e majd valaki másban,
– vagy elmos az ár, elnyel a vak gödör,
s emlékké töppedek az elmúlásban?

KIKÖTŐBEN

Az évek kéklő Balatonján
indulni készül a hajó;
a messzeség ígér biztos tanyát
– találok-e túl boldog hazát? –
a bizalom fénye – az a jó.

Az évek áldott Balatonján
szabadon siklik a hajó;
sorsunk, otthonunk meleg fénye,
a csöndes rév biztos reménye
a gazdag fölnyílás – az a jó.

Az évek felhős Balatonján
nem indul útnak a hajó;
párállik a messzi horizont,
a vén hajós vitorlát nem bont
a védett kikötő – az a jó.

MEDITÁCIÓ

Az ősz
megbocsájtó és könyörtelen
szelíd ölelésű és megszokhatatlan
vár: kimért idejét megosztja velem
hisz tudja – ha felforrt a katlan
megfakul minden napfény-szerelem
s a száraz kéregről sercegve lepattan
az összetartó engedelem.

Emlékeitekben
a megérkezés is észrevétlen
fejet hajt a fű, a bokor, az ág
a súnnyó árnyék lobog útra készen
nem fordul velünk vissza a világ!

Mégis
a beérés kemény kaloda
a sorshoz nincs se kulcs, se kilincs
a rejtély meg nem oldható
– a hárfázó szél halk muzsikaszó –
egyszerűsége múlhatatlan csoda.

TALÁN JÖN MAJD

Aki velem még útra kél
száraz kenyéren is megél

akit bennem ringat a táj
annak többé semmi se fáj

szólhat hozzám a csönd szava
az elnémított ballada

csak a vizek fénye dalol
az emlékek partja alól

akit reménykedve vártam
mindig itt volt árnyéktársam

most – hogy süvít az ős szele
merre induljak el vele?

a végtelen poros útja
ködbe vész – már ő sem tudja...

csak lépkedünk, reménykedünk
talán jön majd más is velünk.

PORBAN SZÁLL...

Az a szép, hogy csúnya is
az az igaz, hogy hamis

nem mozdulhat, ha táncol
szándéka úgy leláncol

kérdező nagy, kék szeme
csodálkozás tengere

hallgató, durcás szája
a csönd kútját kivájja

a földön jár, csúnya, szép
porban száll a fényes ég.

TÚL ÉS INNEN

A parton túl és a parton innen
tőled és hozzád hírt kell vinnem

Fonyód alatt ködlik a Balaton
túl vörös az ég, őrt áll a Badacsony

nem mondhatom, hogy többé nem jövök
mert újra rám törtek sanda ördögök

fekete patájuk tompán dobban
homok sziszeg örvénylő, parti porban

jaj annak, akitől vámot remélnek
az árnyékok is mohó lánggal égnek

és fönn a parton örök vigyázzák
azok sorsát, akik veled is árvák;

túl a parton és a parton innen
reményeinket révbe kell vinnem

ne várj tőlem semmi talmi kincset
szavak titkát fölnyitó kilincset

Fonyód alatt örvénylik már a víz
tajtékos habja magasba-mélybe visz.

BIZTATÓBB

Oly gyötrelmes
tüzes fájdalmak közt vergődve
meghalni

de gyötrelmesebb
hit nélkül kongatni a harangot
és élni.

Oly megalázó
a reménykedők közt szétosztani
szeretetünket

de megalázóbb
éjjel hideg szélben, esőben
senkire se várni.

Mégiscsak biztató
hívni az elsuhant gyermekkor
arany fényeit

még biztatóbb
tudni, hogy a barátság őrtüzei
nem hunytak ki egészen.

MEGTALÁLJUK

Mióta eszmélek
erre a napra vártam
erre a pillanatra
s az ünnepi, szárnyas áhítat
lett sorsunk szélfúttá arca
s most – látod – itt van.

Tudom, innen már nincs visszautam
nézd: anyám szeme fölröppent a Napba
apám kahogása szaggatja a ködöt
és a szél – a nyirkos, a simogató
halott testvérem ajkán furulyaszó
– gondját szegény pajtásaira hagyta
meg a rokotalanokra.

Íme a pillanat
amikor rátaláltam éledő reményeinkre
az elvesztett, az elsiratott kincsre
így lettem a ti társatok is immár
árnyék, amely áradón tereli fényét
biztatás, hogy a szépség mégis legyőzi
a hatalmaskodók kegyetlenkedését –
mert a pillanat egyszer
mindenkinek fölillantja
a beteljesített csodák igazát
hogy megtalálhassuk
hogy fölépíthessük
mindnyájan a hazát.

TALÁN

Eddig még
nem ért utol a botladozó
foltokat vérző árnyék
s a messzeség pásztora lehetek
hogy őrizzem az emléketeket
mert ti tanúságtevőknek
tegnapról vagytok itt
mosolyogtok
pedig néha fojtogatnak a gondok
de íme a bot
amire biztosan támaszkodhatok;
Lüktet sok le nem írt
töprengő mondatom
kezem és szám között ők a híd
vívódásaim
mindig megidéznak valakit
hívó szemetekben
most is úgy ragyog
a tisztára mosdott reggel
amit a boldogok reménye áhít
és ringatja az értünk aggódók
tűnő szivárvány-álmait:
bizakodom
talán még mondhatok
nektek is valamit.

BARKAÁRUS

A napsütötte házfal mellett
barkaágakkal a kezében
egy öregasszony álldogál...
hitéből már csak erre tellett
mereng, mereng a messzeségen
sóhaja ezüst pókfonál.

Ma sem vásárolt tőle senki
csak a csönd redőzi ruháját
barátkozik a némasággal...
talán nem is tud hova lenni
csucsorítja fogatlan száját
szótlan vitázik a halállal.

SZAVAKBA ÖLTÖZÖTTEN

Csatakos árnyékok csapata mögött
ködös emlékek özöne hömpölyög
kik, meddig, miért, merre mennek...?

fonnyadt levél lebeg a száraz ágon
fátyolos csönd remeg most is a szádon
a töprengők egymásnak mit felelnek...?

A messzeségek bűgva harangoznak
a vándorok fáradtan vándorolnak
mennek, mennek botozva, elgyötörten...

mint mikor a költő deres magánya
kilép a csöndből a vak éjszakába
s borzong – hűvös szavakba öltözöten.

A MÉLYSÉGEK FÖLÖTT

Amit régen mondtunk egymásnak
egyre súlyosabb
a sistergő örvény felszínén
visszamarad a hab
s mire körbefutnak az erővonalak
a valóság vizén
tudjuk, hogy ami fölül csillogott

csupán csalóka fény
e z é r t
ami a mélyben konok elszánással
vitázik, fordul, feszül
fölemelhet biztosan majd a fényre
hogy ne maradjunk többé egyedül...
a belső törvények szigorú parancsa
hidat épít a vak mélységek fölött
hogy mindig átjussunk a túlsó partra
a fojtó kétség bárhogy meggyötört.

NE FELEJTS EL...

(halottak napján)

Messzi nyarak sápadt csapatának
tudnál-e még valamit mondani –
megjöttek a korai fagyok már
ne felejts el gyertyát gyújtani!

Itt a november. Omló ködéből
még talán int távolról valami –
az esti szél ha meghunyászodik
ne felejts el gyertyát gyújtani!

Akik elmentek, őrzik minden álmuk
nevüket már meg sem tudják vallani –
jeltelen sírban névtelen nyugvókért
ne felejts el gyertyát gyújtani!

Az elfolyt vér, a mezítelen csontok
tán új világot fognak indítani –
az ismeretlen katona sírjánál
ne felejts el gyertyát gyújtani!

Az időfolyam összemossa sorsunk
elhalkulva fojtott sóhajt hallani –
süppedő sírok korhadt fejfájánál
ne felejts el gyertyát gyújtani!

HUNYOROGNAK

Este mostanában sírnak a szelek
panaszkodnak a száraz falevelek
meg-megroppannak a fákon az ágak
lustán suhognak tépett varjúszárnyak
mintha valaki segítséget kérne
mintha a ködben árva gyertya égne
vagy csak lidércfény villog a lapályon
mintha remény venne erőt a magányon
panaszkodnak a szelek mostanában
csikorogva fordul meg a kulcs a zárban
de az ajtó mögött csak szürke köd tátong
minden magányos embert szívből szánok
és mire az ajtók újra becsukódnak
a csatakos égen szikrák hunyorognak.

MAJD ÚJRA

Ugye, kedves
ősszel nálatok is borzong a világ
és némán könnyeznek a petúniák...

az árnyakon túl bukdosik a bánat
ha kérő szavam küldöm el utánad...

a szél hárfáin vágyaink zönögnek
és dér gyöngyeit hintik szét a földnek...

így a magára maradt árva madár
tépett szárnyán is hozzád – hazatalál...

te is tudod: egyszer, valamikor
a halk esőben sárrá dagad a por...

hogy bölcsőt tartson az álmodó magnak
reményt ringatva a jövő tavasznak...

mikor a fények majd újra születnek
és az élőknak lángokkal üzennek.

HULLÓ ÉVEK NYOMÁN

(Érettségink 45. évfordulóján)

Régen

a vértarajos és remény ragyogta égen
tündöklött felénk ígéretes sorsunk...
hitünk, vágyunk, szenvedélyeink
balgaságaink és izzó erényeink
barázdáiból homlokunkon hordunk
tanúként bizonyosságot és kétségeket...
– mert ki mérte és ki értette meg
hogya mi nemzedékünk mit akar?
mire hivatott? – a vak zivatar
szétsöpörte minden biztató álmunk
reccsenve szakadt le zölden gyöngye águnk
és a metsző csöndet
sziszegve falta föl a fürgeteg, a vihar.
Látod – testvérem –
most is lobog a vérem
hogya fénylő szemedbe nézhetek újra
őszülő hajamat hűvös szél fújja
és ráncos kezem vén csontja betakar
minden egykori bűnt, fonákságot

szemetek biztatása kisimítja a ráncot
amit az évek ránk varrtak – mit akar
az előlünk hátráló történelem...?
nem elég engesztelés szinte fél évszázad?
halkuló énekem
fények, sorsok igazát emeli egyre feljebb
hogy együtt higgyek és együtt énekeljek
mindnyájatokkal
mert ha be is telt velünk az idő
bármit kérdezhet a fulladt hírvivő
mi tudjuk, hogy áldozattal, becsülettel
igazítja sorsát minden közülünk való ember
– és mire a fény vitorlát bont az égen
a lappangó, lomha szürkéségen
rozzant hajóink előttünk úsznak, messze...
tudjuk, hogy tisztességre és engedelemre
szépíti békülő arcunkat a végzet
és népünk jövőjét
a konok hit, a biztató ígéret
egyetértően eligazítja
tisztá emberségre és szelíd szerelemre.

1984. június 27.

VISSZATÉREK

Az idő
villogó ekéje
a múlás lomha göröngyei közt
bizakodásunk szántóföldjeit
hideg vasával fölhasítja
hogy kijelölje útját
a messzeségnek:
már békét kötöttem
daccal, kinnal

lázadással, könnyel
és szülőföldemhez
szelíden parázsló
örömmel
csöndes kérleléssel
ím visszatérek.

VÁRD MEG!

Már újra itt a karácsony
emlékek rőt tüze táncol...

hol az a régi mosoly
gyermekarc: tiszta, komoly

kíváncsi, égő szemek
senkit sem tévesztenek

sorsod most naponta más
új jászol, új messiás

hófelhők, békeharang
hol van az egykori hang...

ne azt hívd: sorsod felett
új tűzű láng érkezett

régi vagy új a karácsony
várd meg, majd újra varázsol!

MÁRCIUS VIRÁGA

Árad a víz túl a parton, réten,
útjaidat én sohase kértem:

árad a fény részülő szemedből,
fut a sugár féltő szerelemtől.

Honnan jönnek szeleburdi felhők,
üzent nékem, aki veled nem jött?

ha nem üzent, mért zsongatja vágyad,
mért fogja le szólani nyíló szádat?

Játszik a szél, megcibál, megforgat,
holnap éjjel elsöpri a Holdat:

arany por száll seprője nyomába,
rászítál majd nagyanyám kontyára.

Üveggyöngyben titkok csilingelnek,
hajnalfényű titkot énekelnek:

megvonaglik a kopasz fa ága,
reggel virul március virága.

IGAZI VARÁZSLAT

Jelen van minden törött tárgyban
a tárgyak áramló csapátában
az éppen készülő mozdulatban
a visszahökkenő pillanatban
az összefüggések kuszaságában
az azonosságokban és a másban
a kimondott szó lüktetésében

a szenvedélytől fölhabzó vérben
az összefeszülés erejében
a sötétségből feltörő fényben –
s ami az ismeretlenségen ragyogva áthat
a valóság hűségétől megejtett ígérete
igaz varázslat.

HOGY A MŰ VISSZARAGYOGJA

(Egy portrékiállítás megnyitására)

A színek szárnyas fáklyái föllobognak,
fényben fürdetnek szándékot, sorsot, vágat,
és fölragyogtatják kérdő szemünknek
a szépséget zengő harmóniákat;
békét ölel a világ;
az ember – mint a virág
reménykedve a holnapra gondol,
szívében szelíd vágy dorombol,
biztatásunktól zsonganak a fák;
engesztelődve élénk terül minden,
sugarak tűnnek át lázas kérdéseinken,
a tér, az idő, a tett, a gondolat,
– a törekeny, vaskos, elgyötört kezek
formába forduló végzetek –
még simogatnak, még ölelnek,
lehanyatlanak, integetnek –
a révedő, parázsló, hívó szemek
kérdéznek, biztatnak, elmerengenek,
– és akik innen már messze járnak,
visszafelelnek a csukott szájnak:
életek, szándékok, sorsok,
örömök, bánatok, gondok
elibénk toppannak és szólnak hozzánk,

úgy, mintha mi is nekik szólnánk,
s mintha ismernénk egymás titkait,
mindig üzenünk egymásnak valamit...

.....

A tér, a szín, a gondolat, a forma
sugárzik itt nyitott keretbe zárva,
mint a búcsúzó, aki visszaint még,
de már nincs semmi külön kívánsága,
csak fölmutatni és láttatni akar
a mélység titkait napfényre hozva,
hogy a világ ragyogja be szemünket,
s a mű az igazat visszaragyogja.

OKTÓBERI ETÚDÖK

1. Arcodon halk, őszi fények
kései bíbora leng,
szemednek szitáló árnyán
bukdosó bánat dereng.

Pedig még fölöttes szálló
villogó felhőcsapat
örömök biztató hírét
hirdeti: nincs alkonyat!

Várjuk, hogy kongató csöndek
elmondják, mi még a hír,
aranyló lombkoronáján
új reményt lángol a nyír.

2. Vacog a harmatok gyöngye,
zörög a száraz levél,
homlokod eresze alján
fázósan dünnyög a szél.

Költöző évek csapatja
tavasszal visszajöhet,
szavaid vaskalapácsa
megtöri még a követ.

Kopogva kihull a rostán
ami már értéktelen,
őrzöm a vágyaid: hisz még
reményed itt van velem.

3. Ködfátyol-zászló az ágon,
borzong a kopasz bokor,
mit vegyen sorsod magára,
mitől lett arcod komor?

Az idő száradó kérgén
gyűrötten zsizseg a múlt,
kutató szemed parazsán
reményed tüzeket gyújt.

Biztass még! Ágaid árnyán
szándékok rejtekező,
aranylik október arca,
megérett már az idő.

KENYÉR ÉS SZÓ

A kenyér
nemcsak lisztből és kovászból
vÍzből és kemencelángból
kél fel
kenyér a szó is
amely az igazság hitével
a meggyőződés erejével
ér fel

az okos szó
a gondolat rubint virága
sejtéseink fölszárnyalása
hírhozó, híradó
út és nekikészülődés
a tér és az idő hídja
ha ajkunk őszintén mondja
ami való.

ÖSSZEBÉKÜL

Megszólaltak már az augusztusi tücskök
esténként pürrögnek, cirregnek vontatottan
feleselnek a rongyos felhőkkel, a Holddal
pörölnek boldoggal, boldogtalanokkal:
de aki egyszer kéretlen dalba kezdett
el is kell annak hallgatnia végül
fátyolt borít a felhő a sanda Holdra
a gond a késő vágyakkal összebékül.

MEGTALÁLOM

Barátaimmal már ritkán vitázom,
de magammal szabad még szembeszállnom;
forgandó sorsunk az egyetlen vitám,
mi volt akkor, mi lesz majd ezután,
mit tettem és mit tehettem volna,
– ha élne apám, ugyan mit is szólna –
terveim suhogó madárcsapata
messze röptetett – csak a szülőháza

vár bizakodva és türelemmel,
mert biztos már,
hogy megbékélve a renddel
a halálon innen és túl a halálon
a visszatérés útját megtalálom
m i n d n y á j a t o k h o z.

MÁJUSFA

májusban
fehér füzéreket virítanak a felhők
és ígéretet dudorász a szél
virág a gond
virág az útszéli bodza
s ha tavak vizét kócos szél fodrozza
szemed tükrében reménység zenél

májusban
minden tört ablak kinyílik
és minden kéz lobogó zászló
sugár az út
sugár a futó évek szivárványa
s ami tegnapról megmaradt mára
csupa gyöngyöző, biztató varázsszó

májusban
puha ölelés a játszó messzeség
csupa selyem, muzsika, ígézet a világ
ragyogás a hajnal
ragyogás minden harmatok fénye
minden arc bukdosó vágyaink reménye
bízó mosolyunk le nem hulló virág.

NYÁR

Gyöngyöző szenvedéllyel
arcunkra hulló perzseléssel
sápadt felhők surrogásával
készülődéssel, nekiszánással
a fák menekülő árnyékaival
duruzsoló vizek hullámaival
zizegő, begyes búzakalásszal
lustán köröző vadmadárral
vigyázza napjainkat
a n y á r
tétova mozgással
szinte kábulatban
zsong, izzik
a határ.

VIHAR A FEKETE-TENGEREN

Süvít a szél, tajtékzik a tenger
sós párát, homokot kavar a vihar
a hullámozó messzeségek térdre buknak
az égnek piszkos gyöngyház-fénye van

sirályok rebbenő, vitorlázó szárnyán
nagyon messziről üzenet suhog
a Dunántúlról intenek talán
a fényes örömök, a tört bánatok

a felhők között lila párák lebegnek
Hunyadi lova nyerít újra talán
morzsolódik a kék kövek homloka
visszhang bukdácsol Neszebár falán.

Neszebár, 1982. IX. 11.

GYŐZELMET LOBOGTAT

A város széli szeméttelen
és a vak gödrök bizonytalan mélyén
leglucskosabb a hajnal
nem zizeg a papír
nem kong a rozsdás bádog
a csatakos magány
a neszező patkányok
árnyéka összemosódik a gazzal
mert itt minden
természetesen viseli sorsát
hiszen a szenny is terem olykor szépet
mint az a labdarózsabokor
a gödrök mélyén – látván az egészet
földobta hósín gömbjeit a Napnak
– mert innen is van fölszárnyalás
a málló tárgyak lomha szutykán
győzelmet lobogtat az élni akarás.

SZABADULÁS

A hajdani szegénység árnyékain túl
az éhség farkasainak vonításán túl
a megaláztatások megkékült sebhelyein túl
a ki-tudja-mire-jó arculcsapásain túl
a te szemed ködéből kelt föl végre a Nap
hát tudhatod: csak így lettem szabad
szabad ember – szabad gondolat
a mindenkor szabad és szabadító érzés;
a csönd csigái elkúsztak már
a harmatban borzongó rétek
homályba hulló útjain
a fák suhogva nyújtóztak

a fekete csikók patáival vert
tüzes csillagok sziporkái felé
és lombkötényükbe fogták reményeinket;
tudhatod: így lettem szabad;
a körém kerített tilalmak kötelékeit
elszaggatta a vihar
s én fölépítettem magamban s bennetek
h a z á m a t
az adakozót, az éltetőt
az édesanyát.

ÖRÖMÖK NÉLKÜL

Aki örömök nélkül megöregszik
mind kiszárad
csontjai széthullnak a szélben
törött szárnyak
aszalt bőrét ráncba szedi az idő
elhasznált rongyot
kétség gubanca kuszálja a fényt
amely kibomlott
rászítva a gond repedt harangjára
mely már megsüketült
a z t á n
mint az elfelejtett ének
a némaság mélyére merült.

ÚJ DALT HALLANI

A karcos szélben
kígyózva csapkodnak
a csupasz ágak,
bőrük borsódzva remeg,
földre szegett fejjel
durcás rögek közt
fázósan botorkálnak
kíváncsi emberek:

de a didergésen túl
a rügyek melegét
puhán zsongatva
készül már újra valami,
a lüktető idő suhogásán
vonuló madarak
kiáltásain át
friss, új dalt hallani.

HOLDUDVAR

Udvara van a Holdnak
fölkelnek szívemből a holtak
sziszeg a súlyos éj –
körülfolynak a gyermekkori árnyak
körülsuhognak lomha, puha szárnyak
nézz csak vissza, ne félj!

Sápad már udvara a Holdnak
álomban gyermekek dalolnak
a hegy, a víz, a fák –
asztalkendőnk már föllebbent az égre
krumplilángos lett a Hold sárga fénye
s szemed harmatvirág.

CSÖNDES FOHÁSZ

*„Légy hű magadhoz, olyanokat
alkoss, ne fogja a halál!”*

(Illyés Gyula: Ars poetica)

1988–1992

ERDŐZSONGÁS

(történelmi vázlat)

Harmat, torzsos idő, odvas fák
szép – jó – igaz
lelkemnek mégis az a vigasz
hogy a kívénhedt erdei fák
dödögve magukban beszélnek
vagy éppen elsuhogják a szélnek
titkaikat
mert népünk erdő-történelmében
a vének végül ledőlnek egészen
– ölelő ággal vár rájuk a föld –
s lombjuk – az egykor üdezöld
most a sárban
rozsdafeketén vérzik a mában
tépett cafatokban...

Dárdás napsugár – vad viharok
szép és rút – igaz és hamis
lelkemnek csöndes vigasz az is
hogy hiszem és tudom: az erdők
újra fölnőnek; fények és felhők
bársonya, nedve tavasszal kicsalja
amit eltakart a korhadék alja
hogy jöjjön és nőjön és törjön magasba
– mert legyőzhetetlen az élet hatalma –
és népünk rügyei, zsenge ágai
hite, szándékai, szárnyaló álmai
törzset nevelnek, ágat, lombot
és lehántanak minden sanda gondot
megzúgatva gyötrött népünk igazát
erdővé zsongatják a tépelődő mát
amit tisztességünk virága kinyit
– összeölelni a holnap reményeit.

BÉKÉN HAZAJÖTTEM

Gondjaimat már útnak eresztettem
de te őrizz még, tarts vissza engem

nincs már kedvem aggódva visszanézni
vívódást reményt harcokat megidézni

akinek vándorbot van a kezében
annak nyugtalanság a csizmája régen

az életem könyörtelen menet
csak így foghatok ki a végzetem

de biztosan tudom, te jössz mögöttem
útjaimon – hát békén hazajöttem.

A MINDENSÉG FELÉ

Tudhatnád – itt az ideje már
a töredezett hogy-is-volt-csak
széthullt cserepeit fölszedni
az idő hamujából; holnap
hiába matatod a sárba
belevegyült szilánkok, roncsok
fényvesztett üzenetét. Árva
napra kényszerített vakondok
módján kerengünk botorkálva.

Tudhatnád – az ember szabta térben
szabad vagy – mégsem tiéd az érdem
hogy a gondolatnak nincs határa
a korlátok közt vergődő világra
új törvényeket kényszerít az ember
– keményebb, ridegebb lett az élet

jól teszed, ha elszántan véded
a szépségeket, a harmóniát
s az alkotással épülő hazát
hogy amit formált a történelem
megvédje az érett értelem.

Eljött bizony az ideje már
hogy végre menjünk a fényre
s forduljunk a mindenség felé
és találjunk rá az emberségre!

DIDERGŐ

Lompos őszi szélnek
vásott vitorlája
cafatokban hull rá
a didergő tájra
elszöszög az erdőn
elmatat a dombon
megtépett szárnyakkal
herseget a lombon
nyúvi kopasz ágát
a vacogó fáknak
az álmos, fázósan
didergő világnak
már mindenki tudja
hamarosan tél lesz
hóba burkolóznak
mind a messzeségek.

Nyirkos, őszi szélnek
sírós muzsikája
a távol kóborlót
újra hazavárja
rókavakogással

varjúkárogással
botorkáló hangok
borzongatásával;
lelkedben, szemedben
füstös tüzek égnek
ködöt göngyölgetnek
fonnyadt reménységnek
pedig a zúzmarás
jégszínszemű berkek
dalában biztató
tavasznóták kelnek.

LESZNEK-E MÉG?

A vén temetőt a gaz benőtte már,
herseg a száraz kukoricaszár...

Dombokon, mezőn sehol egy ember,
sunnyog a köd – madár se rebben;

Még virraszt a múlt – de láthatatlan,
nem ég a tűz, nem lobog a katlan;

A bokrokon napfény már nem dereng,
az ágak hegyén száraz levélke leng;

Se mozdulat, se hang,, a lefogott élet
emlékeinkben ős titkokat becézget.

Lesznek-e még elkésett érkezők,
hogyan láthassák – mit tanúsítanak
a domboldalban az elhagyott temetők?

KI ÓRKÖDIK?

Elcserélném
bánataimat örömeidre
közönyömet gyémánt könnyeidre
megaláztatásomat bocsánatokra
mezítlábomat rongyos bocskorokra
a véretem lángokra cserélném
fájdalmamat üszkösre égném
– baráti kezéd biztató ígéret
hallgatásod gondokkal tetézett
szóló számat véresre rágom
hogy megoltalmazzam igazságom

.....
hát mondd
ki örködik fönn, tornyaink fokán
ha majd bekerít a jeges magány...?

CSAK ÚGY ÉRDEMES

Mert nemcsak azok szenvednek
akik az ételt-italt meg nem kapják
azoknak is tüzes seb a szíve
akik nem hiszik, hogy van igazság.

Az éhezők nyáladzó vágya
a koldusok kemény vezeklése
de megalázottabb az a koldus
akinek csupa rongy a tisztessége.

Lehet szenvedni gennyes sebekkel
ha még tudunk szépen beszélni
de ha nem hiszünk az igazságban
nem érdemes már tovább élni.

TÉL ELŐTT

Vége a nyárnak;
még visszavágnak
a perzselő vágyak, az emléksugarak,
ősz lesz talán
aranyló, adakozó, szelíd ősz?
– a végső számadás télire marad.

Nincs m á r és nincs m é g
minden közbülső kajla, bizonytalan,
ránc az arcon, kézfejen, bőrön,
aki néma, annak igaza van!?

Mire a számadás szavai megszólalnak
minden hang hidegen kopog,
az öntudat melegén jég virít fehéren,
kinek hajtanak fejet a boldogok?

IDŐ-TRIPTICHON

I.

Kimért időm most arra való,
hogy kívárja elhallgatásomat,
aztán beteljesítse álmaimat
csitítja a te időd hullámain,
s némán elmossa a törődött szavak
tűnő árnyékait.

II.

Az életem olyan, mint a mese;
nincs kezdete és nincs vége se,
minden megtörténhetik benne;
virraszt ünnepi csöndje már,
mintha vége lenne...

III.

Most, ahogy lassan megöregszem,
megint csak hozzád törekszem,
mint egykor a próbák tűzében
te lettél végső menedékem;
bőkezűen megengeszteltél,
lázás álmaim örököse lettél,
így jutottam veled – magamhoz
örömeimben – az acsargó dachoz,
– a megbékélés kibuggyant vére
ráömlött sorsunk szövetére,
mert az egész tüzes, fekete folt,
és párállik, mint a mese:
hol volt, hol nem volt...

MÉG ÉNEKELHET

Mint akinek csak egy története van
egy lehetősége – és egyetlen titka
aki menne a hívó úton bátran
de a szabadság kapuja most sincs nyitva
várna egy társra, biztató baráti szóra
de a csöndből sehonnan, senki sem felel
vágyainak kincses reménye ködbe fúlva
tört némasággal szinte énekel.

Mint akinek egyetlen szerelme van
egy reménye, egy otthona, egy menedéke
akitől elvették féltett igazát
akit kifosztott a háború réme;
de még dajkálja a szépség szent hitét
hogy emberarcú világot teremthet
hogy a pusztító árnyékok fölött még
a béke kórusában énekelhet.

AZ ÖREGEK ZSÖRTÖLŐDÉSEI

Már megint mit dünnyögsz
mit keresel
veled csak az Isten
felesel;
keserű a hulló
évek pora
csak hadd lázadozzon
az ostoba;
neked már tudnod kell
az öreg fában
magány és szű lakik
egymagában;
az emlék halk tüze
még melegít
útvesztők csapásán
eligazít
végül elbotorkálsz
önmagadhoz
fáradt szíved gyáva már
a harchoz;
köss békét sorsoddal
bölcse – meg velem
ez a dohogás is
még szerelem
ha nem is terem már
a deres virág
békére szelídül
tőle a világ;
megőrzi titkunkat
néma szemünk
a kongó csönddel
majd üzenünk.

KÁNTÁLTAM IGAZÁN

Az álmok jégvert mezőin
csak fekete virágok nőttek
és véres lábnyomok mutatták
az utat a későn érkezőknek;

az emlékek kútásó fiai
tündérlányokról énekeltek
sorsunk árva koporsóinál
halottlátó vénék térdepeltek;

pedig te ismered a homlokomon
egyetlen tüzes hamu-jelem
a „memento homo” néma imája
a mindétig szigorú szerelem;

az utak végén mégiscsak vártak
a bánat kocsiján vitték anyám
s mikor csillagútra tért a négy kerék
a dalt csak én kántáltam igazán.

MESSZE ÉS KÖZEL

A csöndből izzó szenvedély lövell
minden oly messze van
és minden oly közel...
– a panaszok tüzes szavai elhallgatnak
vérekes márvány tükre a pillanatnak
– az öröm fáklyái tán még sisteregnek
a fákon száraz levelek zizegnek
– az élet egyszerre bölcső és koporsó
pereg, pereg – aztán megáll az orsó...
– a sors hajszálfonala láthatatlan
nincs már holnapra ereje – elpattan

– aztán csak a köd – a döbbenet csöndje
ezüstöt hint a megszégyenült földre;

a némaságból tüzes fájdalom lövell
minden oly messze van
és minden oly közel...

MESSZE ZENGŐ BALLADA

A lélek őszi tájain
nem robog már a zivatar,
az erdők úzótt vadja mind
bújik, vackot, gödröt kapar,
tudja, hogy jön a fagy, a tél
s nem ér tavaszt, aki ma fél.

A lélek őszi tájain
nem lüktet már, sima a tó,
vihart, szenvedést kiállva
megbékélt ajkunkon a szó,
őrzi tört fényű igazát,
legbelül épít új hazát.

A lélek őszi tájain
árva tűzhelyek lángja ég,
a szemek lázas útvesztőin
keresztülvág a messzeség,
népünk magánya is erő
– vacog a hazaérkező.

A lélek őszi tájain
a békesség harangja szól,
szava sziklákat visszhangoz,

halk sóhaj lebeg valahol,
aki árva igazát hitte,
köddel, dérrrel van beterítve.

A lélek őszi tájain
a véneknek van-e társa...?
megsápadt már ifjúságunk
megkésett bizakodása,
a józanság acélszava
most messze zengő ballada.

KARIATIDÁK

Létem csarnokában méltósággal tartják
az idők ívét a kariatidák
így tudom védeni mozdulataikkal
az áhított rendet, a harmóniát
szándékom szerint így vállalhatom csak
a magaméval is a ti sorsotokat
hogyan nem hiszem mindig az elhihetőt
s veletek kérdezek – ha kell – elég sokat;
a mozdíthatót mozdulatlanul állom
mint feszes derékkal a görög leányok
viharzik az idő – hunyorgó szememben
föl-föllobognak a kékes tűzvirágok.

VERONA

Paloták, templomok, türelmes kövek,
a nyílt színen gazdag történelmi tárlat,
a tűnő idő ködös egén a távlat
tobzódó színek pompájával ölel.

A signoriák terén Dante csak mereng,
Rómeó sírjánál még virraszt Júlia,
tudja, szerelméért százszor kell halnia,
a titkok fehér emlékfátyola leng.

A honi táj szinte ideköltözött,
tán Tihany temploma ködlik a hegy fölött,
az Adige túlsó partján a Badacsony...

örök művészet és örök szerelem,
vezérelj, biztass és ünnepelj velem,
Verona szelleme csillogva ránk ragyog.

MEMENTO

A múltat
a megmásíthatatlant
lehet tagadni, torzítani,
de a tények – mégis tények,
hiába ferdítik el
korunk hatalmasai.

A történelmet
a tornyosuló időt
lehet másként érteni-hallani,
de a cselekvés kövei,
a tettek varázsövei
a nemzetről fognak vallani.

Az igazságot
a megfellebbezhetetlent
olykor meghazudtolják,
de a megmaradt hamu
csalhatatlanul mutatja,
ki volt a tűz és ki a láng.

ARABESZK

Röpülnek a fák
a madarak földbe gyökereznek
süvít a magány
a sokaság végtelen hómező

úsznak a hegyek
a folyók láncokba fonódnak
a hitem csupa zsombék
a szigetek sosem találkoznak.

II.

Aki értem kiáltott
az mindenkiért hallgat
visszhang veri az arcomat
utaim szegélye csönd

vályogok száradnak a szélben
tündérek tánca a fény
a messzeség tornyai égnek
biztat a koldus-remény.

HÚSÉGES SZAVAK

Nemcsak az igazat, a tévedést is
föl kell írni felhőre, kőre, falra,
hogy emlékeztesse majd a jövőndőt
biztatva, lobogva – élve vagy halva.

Szavad hulló szilánkok sziszegése,
sejtésed lázas seregelő csapat,
vajúdó álmod nyugtalan látomás,
derús ébredés felnyíló igazad.

Az INNEN szakadt árnyékai mögött
józanul villog a féltett ODAÁT –
szárnyára veszi végső menedékül
a meggyötört szép szó igazát.

A CSÖND ÖBLEIBEN

Ha a magam törvényeire
bólintásoddal némán helyeselsz,
szélvédett szavaim csöndjében
biztosan oltalomra lelsz.

Úgy léptem ki én a világba
tudtam: mögöttem vártál a múlt,
mint a megvert állat szemében
gyáva fények füstköde lapult.

Most meg – hogy végigjártam az utat,
szívemet odvas nyugalom tölti be,
tudom, az idő tisztásain túl
egyedül érkezem a csönd öbleibe.

INNEN ÉS TÚL

– testvérsírató –

A faragott kő is formáját veszti
a szakadékon túl véget ér az út
a tajtékzó hullám csendes révbe fut
a szél a felhő kontyát elereszti

a fájdalom, az öröm közös bennünk
sorsunk medrét a történelem vájta
szabad röptünknek nem volt erős szárnya
így lett más a hitünk, más a szerelmünk

az egykori szándékok tűzvarázsát
anyánk álmainak felködlő mását
csak omló emlékeim közt találok

magaddal vitted szakadt hátizsákod
sorsod minden titka útipoggyászod
te már túl vagy – én innen a halálon.

OLSZTYN

A gótikus várablakok alatt
mereng a szláv-prusz gránitszobor,
kőarcán beszédes fényű por,
mely belepte a rokkant kőfalat;

a toronyban Kopernikusz töpreng,
– keresztes lovagok közelednek,
s hogy útját állják a vad seregnek,
kőzáporuktól a völgy is megremeg;

A Lyna vize holtakat görget,
a várvédők elszántan küzdenek,
féltett otthonuk bevehetetlen –

a vér vörösre festi a földet,
– a kopernikuszi láng-szellemet
táplálja a sereg – rendületlen.

MÉGIS

Szöszvirágok és karcos szelek
porában napfény hentereg

pocsolyákon riogatja át
hullámiramú táltosát

esőből, sárból, napsugárból
vágy feszül föl a vakvilágból

színek, zsongások muzsikálnak
titkokat súgnak az alvó fáknak

beleborzong az ágak bőre
köd kúszik föl a hegytetőre

láthatatlan az egész varázs
mégis tüzet fog az alvó parázs.

VERÓFÉNYBEN

Ragyog a nyár; harmatos hajnalokon
zengnek a fény szikrázó kürtjelei,
cseng-bong a sugár az álmos tó fölött;
– a táj tündére zöld ködbe öltözött,
halk mosolya az alvók arcát ellepi.

Rezzen a szél; suhog a selymes levél,
a kígyózó ág rejtelmeket ringat,
a virágok szirma már a fűben hever;
– a konok idő mindent a földre ver,
porló fénye messzi utakra biztat.

VAKVEZETÉS

Már ismerem az éltető világot
a magam sorsát
meg mások árnyékba bukó arcát
s a viruló, fekete virágot;
Már behunyt szemmel
előre nyújtott kereső kezek nélkül
biztonságosan lépkedek benne
bizakodással, türelemmel;
Már tudom
mi vár rám legvégén az útnak
ahol a fények a fákkal összefutnak
és hazajutok...

Az évek okosan megtanítottak
biztonsággal lépkedni át a gödrökön
örvendezni sápadt örömekön
– s még nem is sejtettem
mennyi szépet láthat meg az ember
ha egyedül bandukol az úton
véggépp lehunyt szemmel.

MEGKÖVESEDETT LÁBNYOM

Emlékeink – a foltos, tört kövek,
vágaink – a bűgő, álmos patakok,
reményünk – az üledő hínár,
gondunk erdeiben szél katatol.

Hidegek már a szikladarabok,
a tuskók tövén fekete moha,
suhogva szálló időket idéz
a múlt megkövesedett lábnyoma.

KÉT TISZTES ÖREG

Az öregember

Szemed hunyorog a penge-fényben,
arcod csupa ránc, fekete gödör,
az idő átszítalta pókháló-hajad,
fintorod most is csikorgó öröm;
orrod száraz jegenyék rücske,
foghíjas szád vonagló panasz,
ha majd felbukik a gond bokraiból,
a csönd álmos árnyékban maraszt;

ím itt őrzöm a csorba késeket,
rajta alvadt idő a véres arasz,
dühös darazsak dongnak csapatostul,
– most már végképp egyedül maradsz.

Az öregasszony

Az arca csupa ránc
a múltja csupa seb
hunyorító szeme
már egyre véresebb;

a szája néma vád
járása csoszogás
félrehajtott feje
suta álmodozás;

nyújtja bütykös kezét
most már békét kérhet
két karral öleli
a feketeséget.

METAMORFÓZIS ÉS VARIÁCIÓK

A francia forradalom 200. évfordulóján

1. FORRADALOMBAN

Vér párállik a fodrozódó ködben
öntudatunk lázas arca csupa sár
reménykedésünk új biztatásra vár
a megroppant derék már hétrét görnyed

Bár az igazság zászlaja vezérel
másnak is boldogulását akarom
az erőszak most is gyáva hatalom
pedig oltalmazza ármánnyal vérrel

az idő mégis nekünk nyit virágot
velünk szítja föl a lappangó lángot
hogy el ne bukjunk a vak viadalon

útmutató fény száll a szemhatáron
győz az értelem minden balgaságon
újra felkél velünk a forradalom.

2. TÖRTÉNELEM

Az idő sziklái Ádám botladoz
sorsán páncélja a múlt fáradt pora
Éva szemében a jövő bíbora
tüzel – amit sejtelmes álma hordoz

szolgaság, szabadság, győztes szerelem
hit, erő, remény, konok akarat
védelmez és rombol minden pillanat
amely elhagyott – és megmaradt velem

az árban most is mind együtt sodródunk
akár gyávák akár tán bátrak voltunk
buktat sodor az örvény könyörtelen

visz az ismeretlen végső cél felé
hogy eljussunk sorsunk bírāja elé
beteljesedésünk a történelem.

3. A TUDÁS FÉNYKÖRÉBEN

De sokszor tévelyegtünk a homályban
a megsejtés fénye oly bizonytalan
a jószándéknak gyarló hatalma van
hogy eligazítson a nyüzsgő mában

a varázsvilág új csodákat termett
lázasan vallattuk mind a titkokat
ajándékoztunk gazdagon és sokat
kutattunk minden csodát és förtelmet

a porból már a csillagokig szállunk
a végtelenség titkaira vágyunk
tudásunk bennünk harmóniát terem

akár másik világ – akár a földi
soha meg nem járt utunkat betölti
a föleszmélés fénye – az ismeret.

4. AZ ÖRÖK EMBERI

Kemény próbákat vállalt emberségünk
hit és tisztesség el nem hagyott soha
s ha végigvágott gyalázók ostora
védelmet megtorlást sohase kértünk

tudtuk, hogy a béke és a harc örök
vagy Gábiel vagy Lucifer véd meg
tartópillére vagyunk az egésznek
a jövő útja rajtunk át dübörög

sorsunk mértéke magunk formálta rend
az alkotás eszményt életet jelent
amint szabadságunk hídját emeli –

része vagyunk az örök küzdelemnek
vágynak velünk új hazára lelnek
tisztuló életünk örök emberi.

NINCS MÁ S MENTSÉGED

Hiába bizonygatod szenvedélyesen,
hogy a rózsák a fagyban megfeketednek,
fürdetheted szemed gyémántsugarakban,
és megbocsáthatsz – gyáván – a vétkeseknek;
a jel akkor is könyörtelenül éget,
már nincs mentséged! nincs menedéked!

Hiába fohászkodsz a józan észhez,
ami tisztességes, nem hagyhatod cserben,
az érdekek mind sunyi közkatonák,
az alázat saját fegyverével ver meg;
ha az ígéretekkel mégis beéred,
már nincs mentséged! nincs menedéked!

Hiába pörölsz a kishitűekkel,
felhóból nem köthetsz árbocodra zászlót,
amit vállaltál, teljesítened kell,
hiába várod az ígért varázsszót,
jószándékod is eredendő vétked,
már nincs mentséged! nincs menedéked!

ZÚGNAK A JEGENYÉK

üzenet Kerék Imrének

Vagyuk és várunk rád szüntelen
zord idők parazsa hűtelen
fiának fölgyújt egy csillagot
jázmin és bodzaág itt hagyott
titkokat – májusok illatát
teríti arcodra – őz nyomát
vizslató szemed már nem leli
csikorgó ezüst hó ellepi
kék tavak tükrével múltadat

sikolt az elmetszett pillanat
sorsod az otthonod a hazád
zsongató éveid dallamát
ölelő húségünk védi meg
– párálló szemekkel kérditek
vár-e majd valaki haza még?
– zúgnak csak zúgnak a jegenyék.

Kaposvár, 1988 őszén

ÁLDOZATVÁLLALÁS

Dalol a szél, bús barmok a jászol előtt,
dús ajándékkal biztat a várakozás,
elnémít az idő, ha most nem cselekszel,
reményednek mikor születik messiás...?

Ének és jászol és betlehem csillag
az üldözöttek megváltásához kevés,
ha nem vállalod az áldozat keresztjét,
nincs többé megváltás, nincs újjászületés.

1988 karácsonyán

PADOVA

Gótok, longobárdok, magyarok hadától
még visszhangzanak a történelmi utak,
Gattamelata arcán gőg, öntudat,
büszkén tekint szét fekete lováról.

Giotto szellemében dantei sugallat,
emberarcú Krisztus néz szembe velünk,
az apostolok, a katonák hevült
szenvedélye panaszt, tiltakozást hallat.

Antal, a szent most is megszállottan lázad,
– a világban te is találj meg hazádat,
a valóság izzó tüze föl-föllobog...

a harcokat szelíd századok követik,
béke és tudomány egymást ölelik,
és ránk mosolyognak mind a boldogok.

TORZÓ

A részek sejtetik az egykor teljesét,
a töredékek az ősi harmóniát,
a varázslatot, a mágiát, a szent csodát,
amit a szellem áhítata teremtett.

A részek nekünk csak akkor igaz kincsek,
ha tudjuk, a vergődő vágy mire való,
ha halljuk, hogy kinek szól a muzsikaszó,
és hisszük, hogy a remények nem bilincsek.

A végzet ege alatt még összeállhat
a sorstanúsító történelmi távlat,
hogy győzelmessé tegye az igazságot,

a napfényes réten nem bújhat meg árnyék,
veled poklokon át is hazatalálnék,
hogy hazámnak tudjam az egész világot.

A FŰ LEHAJLIK

Sütő Andrásnak

Az idő – igazodás a rendben
a történelem csak egy pillanat
a remény úgy lángol a szemedben
hogyne hinnéd megcsúfolt igazad
az árulók zászlókat kötöznek
a józanokat ki vértetzi fel?
az áldozat megbocsájt a földnek
szegény a koldusét sosem veszi el...
a vak viharok egymást követik
se vigasz, se bölcs engesztelődés
a sodrást biztos hidak át nem kötik
jövő sorsunk örökös gyötrődés.

Tudnod kell, hogy nincs más lehetőség
akár néped, akár árva magad
mérkőztök – csak hited az erősség
„a fű lehajlik a szélben
és megmarad”.

VÉGKÉPP ITT MARASZT

A 60 éves Fodor András köszöntése

Még csak hatvan
és máris hatvan...
miféle erő van hatalmadban
hogy az idő árkait így léphetted át
– ha meghallottad a jegenyék dalát
tudtad, hogy Mérőben merre jár a Nap
vagy Fonyódon a zöld víz partra csap.

A dalt, a ritmust sosem vétetted el
időd és hited verseddel énekel
s lettél a szépség mágus-hírnöke
vérző remények sejlő égöve
mert Bartóktól tanultál diszharmóniát
s a somogyi földtől szeretni a hazát.

Az emlékek gyakran megejtenek
gyémánttá tört zsongító éneked
félre hajtott fejed józan megadás
ez a hatvan év villogó varázs
– a szülőhaza most is fogva tart
szavaid szárnyán messzire szállhattál
de szerelmed bilincse végképp itt maraszt.

MÉG ÉRDEMES

Könyörtelen szerelemben élni
látod – még érdemes
a tárgyak megkopott arca
sárgásan ráncos, véreres
időnk fakuló tulipánjait
belepte már a hó
sóhajaink cinege-pittyegése
megcsöndesedő muzsikaszó...

Látod, menekülő ifjúságunk
kristálypatakja messze fut
– villogtatja a lányka ég-szemét
és biztatgatja a báva fiút –
a kamasz szél parazsat szít fel
lűktet az öl, a csípő, a száj
történelem vagyunk a semmi partján
erek és izmok rángása nem is fáj...

Mégsem buktunk föl. – Az árnyék mögül
előcsaltuk a sorvadtt fényeket
megnémult ajkunk gyáván dadogja
a szépnek hitt hajdani éneket
s mikor a falak otthonná zsugorodtak
agyunk és hitünk épített hazát
születő fiaink eszmélő nevetése
az idő árkait bátran léptette át...

SOROLÓ

Fekete hétfőn fekete reggel
gúzsba kötöttél könyörülettel

fájdalmak keddjén véres a nyelvem
mondanám újra – de néma lettem

fekete szerdát zuhog a szívem
ki vigasztal meg – marad-e hívem?

bánat-csütörtök – kezéd levágták
simogatásod hiába várták

fekete péntek – az évek rabja
éveid láza – remények habja

kongató szombat tudod-e dolgod?
bánat-éennel leszel majd boldog

jött a vasárnap – a szemed lángol
dalolhatsz bátran – a némaságról.

TETRALOGIA

A RÉTEK

A réteken, a végtelen réteken
dong, zenél a csönd,
a réteken, a védtelen réteken
zsibbadtan piheg a föld...
tágas határait, ölelő birodalmát
titkait nem ismeri senki,
élő törvényeit, zsongató vágyait
viharait nem ismeri senki;
a fűszálakat, a virágokat, az árkokat
egy-egy őrszem-bokor tereli,
lengő ringatását, osztozó illatát
egy-egy bóklászó bogár neszezi;
lüktető hulláma ringató tenger árja
düdörész, dönög a szélben,
szerelem-csírák, kígyózó szárok
kelnek át az ölelkező réten;
források sehol, utak sehol, korlátok sehol,
csak átutazik erre a sebes szárnyú madár,
pillog a hajnal, perzsel a dér, kormoz az este,
fényben, reményben, bánatban dúskál a határ;

madárnak fészke, állatnak vacka, embernek szabaduló vágya
mindig, mindenütt találkozik egyszer valahol benne;
a csöndet nem zaklatja semmi, nem borzolja, nem rázza
a szél,
nem tudhatja soha senki, hogy születik, hogy hal meg a rét;

utak nem szabdalják, kövek nem kongatják, árkok nem
szagatják,
egysége mi vagyunk, reménye mi vagyunk, a sorsa mi
vagyunk...
bennünk terül szét, bennünk hullámszik, bennünk
muzsikál,
bennünk árad, kígyózik, ömlik, omlik, fohászkodik
– aztán
felhőrajokká foszlik – és száll bennünk és a ködben
szüntelenül;
nekünk ő a szabadság színtere, a lehetőségek birodalma,
az élet keletkező, viruló, elmúló, szent birodalma...
ő a mi létünk, ő a mi sorsunk; ő a mi reményt ringató
hazánk...

A VIZEK

Örvény-sötétségek, sodródó valóság, ködlő jövőndő lüktetése,
hőmpölygő lehetőségek, hullámszó reménységek,
csillogó vágyak özönlése,
az indulás, a tisztulás, a permetező gyöngyözés,
a virulás, a pezsdülés, a csillagigéző tündöklés,
az ömlő, az omló, az éltető, a tápláló, az enyhet adó áradás:
a víz... a víz... a víz...

Ismeretlen mélységek fényes zenéje, titkok borzongató
varázsa,
szunnyadó szándékok alvó tigrise, rajokban dongó darázsa,
források, tengerek, tócsák, zuhatagok álmokat terelő útja,
áldott ölelések, forrongó kétségek feketén hallgató kútja,
a csillogás, a lüktetés, a szunnyadás, az ébredés muzsikája:
a víz... a víz... a víz...

A Styx, az Acheron fekete vizének fájdalom-hulláma,
Meotis meséi, Balaton regéi múltakat idéző köd-világa,
a Tisza, a Maros, a Duna, a Kapos dajkáló kórus-zenéje,

vízesések, habzó örvények, szelíd hullámok lüktetése,
az üzenet, a biztatás, a jövőt dicsérő változás ringatózása
a víz... a víz... a víz...

Minden titkoknak, halkuló szitkoknak föloldó muzsikája,
szomjazó gyökerek, tüzes sziklakövek lázokat enyhítő
simogatása,
mélységes-mély vermek benne útra kelnek jövőndő csillagot
látni,
terülő térségek, égő messzeségek kígyózó útjait járni;
tisztítjuk a forrást, az iszapolódást – tükrök fényessége
híreli holnapunk, áldó, szelíd szavunk ezüst tündöklése
a víz... a víz... a víz...

Tápláló nedveink, csorduló könnyeink nyugtató-éltető vágya,
morajló tengerek zúgása átremeg: erő és hatalom ágya,
üdítő, hűsítő, ringató-rengető, kékellő-zöldellő kincsünk,
várunk és hívunk, hiszünk és bízunk, záport és harmatot
hintünk,
erő és hatalom, végzet és oltalom, öröm és fájdalom
áradó dallama... a víz... a víz... a víz...

AZ ERDŐK

Erdő, erdő – titkaink termékeny tára,
álmaink kincsőrző háza – fogadj be és szeress,
anya vagy, testvér és barát,
őrzöd a varázst, a csodát – amíg csak érdemes.
Erdő, erdő – millió gyökered ága
emésztő talajba zárva – munkál a mélyben, lenn,
hogy viruljon fönn a levél,
amely, ha borzolja a szél – sorsunkról énekel.
A fák, a fák – egymást ölelő, hú társak,
bükkök és tölgyek és hársak – testvéri közösség,
nem járhatnak – mégis mennek,
fénnel, árnyékkal üzennek – lombos végtelenség.

A bölcsőjük – csupa moha, omló avar,
múltat, jövőt mind betakar – szelíd ringatással,
az oltalmuk, az otthonuk,
kürtszó benne minden szavuk – áldott áldomással.

Konok törzsek – építkező, védelmező
biztos falak, acél erő – őrt áll a többiért,
gyűrűi, kerge öleli,
tápláló nedvvel elteti – gyűjti mindnek a vért.

Ágak, ágak – a ringató, az altató,
az ölelő, a nyugtató – millió karolás,
az ösztönző, a biztató,
az őriző, a titkoló – élet-adakozás.

Levél, levél – dús illatot lehel a szád,
simogató a muzsikád – ha meglebbent a szél,
zöld zászló vagy, győzedelmes,
fénynek, árnyak engedelmes – lágy húrokon
zenélsz.

Erdő, erdő – életet termő őserő,
velünk, bennünk kerekedő – csoda, örök titok,
naponta halál, születés,
lázadás és engesztelés – szenvedők, boldogok.

Erdő, erdő – veled élek, veled halok,
örömek, sajtó bánatok – birodalma lettél,
rokonaim körben a fák,
testvérem minden kacska ág – minden rügy és levél.

A HEGYEK

A hegy alatt, a hegy felett
ködök őrzik a végtelent,
a csönd zászlója fehér,
bodor felhőkkel sasok köröznek,
a kék árnyékok lilára törnek,
mire mindenki hazaér.

A magány öble kőtorony,
vad kőlavina-zátonyon
 halál vigyázza az utat,
valahol marmota füttyög,
sóhajod nem vet ki üszköt,
 az esti szél nyirkot fuvat.

A messzeség védő fala
a ködből nem is látszana,
 a fény szakadékba zuhant,
a fal végső megérkezés,
harangos csönddel kérdezés,
 a kövek közt már nem kutat.

Fák és bokrok elmaradnak,
nyirkos zuzmók ránk tapadnak,
 kemény bilincs a jég, a fagy,
a völgyben egy patak fecseg,
fönn tán omló szikla recseg,
 láthatatlan páncélban vagy.

Tenger, síkság nem is sejlik,
hideg sziklákra telepszik
 méltóság, hatalom, erő;
sorsokat fordító csúcsok,
csillag-sziporkákat fújtok,
 lásson a későn érkező!

.....

Hegyek, büszke hegyek,
segítsetek állni az idők viharát,
megőrizni a mindig biztató csodát,
táplálni a tüzet, ami még bennem él,
vállalni a harcot, mely győzelmet remél,
 és hinni a csodát,
ami mindnyájunkra vár majd odaát...

CSÖNDES FOHÁSZ

Lüktet az idő...

lompos felhők mögül
arcomba fú a történelem
édes-keserűn újra belémsajdul
a gyermekkor védte szerelem
komor világával a falum
sár, hideg, kökény, szederinda
futó patak, vályogos falak
sározott szobák nyirkos piszka
a föleszmélés, a bódult pillanat
hogy itt, ebben a hazában talán
én maradtam árván, egyedül...
minek dörömbölni Európa falán?
– a bogáncs közt toporgó szegénységből
darázs szárnyakon szítál a magány
tüzel a Nap, sír a kárpáti szél
az ölyvek szárnya rezzenetlen száll
helyet keres, biztos menedéket
hogy meghűsüljön a lázas gondolat
ember, magyar e forrongó világban
csak a szabadságtól várhat elég sokat.
És elég biztatást.
De hogy a zivatar
messze söpört – s nem tudom
mit akar
új otthonom, családom, gyermekem...
.....
érti-e a kedves, szemem árnyékában
mit őriz a hajdani szerelem?

Lángol az idő...

a falum csupa üszök
még izzik az emlékek parazsa
de korom ül a házra, fára, rétre
már elnémult a Hernád zúgó szava
mint Pompei – még őrzi szívem

minden út, minden kő, minden kerítés
emlékét, ahogy nyújtózik a fényre
– akár szülő asszony, akár temetés
belekövült az időbe vágyaim szárnya
és komoran kongat üresen a csönd
– a gyermekkor poros virága
száraz, hideg zizegéssel köszönt.

Ködlük az idő...

de még látom, a pernye alatt
izzik a parázs – biztat a pillanat
elővillan a gyermekkori varázs
és a temetődomb fölé emelkedve
újra szárnyal a régi szerelem
– testvéreim, régi barátaim
maradatok mindvégig velem
hadd legyen élő hitem, makacs erőm
fölszítani újra – ha sír is – a tüzet
és sorsommal, versemmel továbbadni
mit a történelem
mindnyájunknak üzent.

HULLÓ CSILLAG

– az emlékezet koromszemcséi –

Megannyi ránc az emlékezet arcán
megannyi buktató, báva hit, remény
a hideg sár hulló csillagot idéz
dalos tündérek táncát a televény;

fátyolos mosoly pihen a gödrökben
fátyolos csönd lobog néma sírokon
aki itt élt, itt járta sorsunk táncát
minden könnyével, sóhajával rokon;

megannyi vágy az örvénylő időben
megannyi áldozat emésztőn-kevés
még hallom puha lépésed a porban
elvillan a csillag, bong a feledés.

ÁRNYÉKOT SEM VET...

Egy-egy tört szó, futó szemvillanás is
elég a hallgatáshoz –
ha nem találod magad békességét
miért menekülsz máshoz?

múltat, jövőndőt mind egymásra tornyoz
a lüktető idő
nem is várhat kétségeire választ
a gyáva kérdező;

a legvégső szót elmormolja a csönd
hívónek, kétkedőnek
árnyékot sem vet a magány az útra
a későn érkezőnek.

MÁR RÉGEN KIALUDTAK...

A madár tépett szárnya
még mindig röpíti a testet
csapkod
mert ösztöne egyre úzi, hajtja

a tajtékos habzó vizek
előntöttek már minden szigetet
látszik
a végtelen áradás korlátatlan úr

a felhők pereme fölöröslök
ha a réseken viharasút a Nap
de a tüzek
már mindenütt régen kialudtak.

KI AD FÖLOLDOZÁST?

– a megalázottaknak –

Az anyát, két gyermekét és a papot
szívenlőtték; a szemük meg se rebbent
aztán széttépték farkaskutyákkal
mind a négy öntudatlan-tehetetlent.

Ez most Európa? – A huszadik század?
„Kelet” zsarnokának vad pribékjei
öntudattal ölnek; az imperátor
mosolyog – mellén kitüntetései.

Pedig az erdők egyszer megindulnak
a meggyilkoltak csapata útra kél
minden igazság majd napfényben ragyog

az alvó tüzek váratlan fölgyúlnak
– a megalázott már semmitől se fél –
s angyalok hirdetnek bűnbocsánatot.

1989. április 10.

MEGHÁTRÁLT

Nézem felfénylő tekinteted –
miféle életsors tündöklék benne
szegénység, hit, áldozat, küzdelem?
igazság, szépség emberi vágya
mintha szüntelen énekelne...

Gyűjtöttél és bőven adakoztál
szépségfáklyákkal utad kijelölted
igaz emberré nőttél az alkotásban –
magad csillaga ha fölragyogott másban
– még a halál is meghátrált előled.

MÁSKÉPP ÉNEKELNEK

Az idő meg-meglocsoztatja
sorsom partjait, köveit
a múlás hullámszik, lüktet
béklyóba ver – és fölszabadít.

Miféle álmokat örökölttem
mit őrzök és mit viszek tovább?
– az okosok hidegen hallgatnak
bátorságunk a legmostohább.

Adj egy korty italt! szomjazom
ha meghalok, új dalok születnek
a véneket elborítja a köd
a szépről már másképp énekelnek.

A TÁRGYAK TERMÉSZETE

A tárgyaknak nemcsak árnyéka van
súlya, emléke – talán álma is
makacsul őrzik az azonosítást
hisz a különözés annyira hamis

a valót elállják a szégyenkezéstől
megbilincselik a hiedelmeket
nem ismerik a szenvedések kínját
és nem ringatnak soha éneket;

szánják az embert – a legtörékenyebbet
akinek az árnyéka is bizonytalan
a pillanat szisszenését érzik
hisz annak is tárgyi természete van.

SZÓSZÓLÓ

„Idő az ember angyala”
(Schiller)

1992–1996

MEDDIG VÁRHAT...?

Kavicsok, kövek, sziklák – elszánások
hulltak lábam elé – mégsem hitték mások

hogy az igazságot szomjaztam szüntelen
s vártam, hogy csoda történjék velem...

téglát téglára raktam, hogy a lélek
otthont építsen biztos menedéknek

s kemény tégláim hirdették: a falak
minden kísértésnek ellenállanak...

de éveink múltán mállottak a kövek
porladt a téglá, korhadt minden cövek

a falak már alig tartják a tetőt
nem várja senki a hazaérkezőt...

meddig élteti még hitem a hazát
a lélek meddig várhat új csodát?

ARANYAT VÉRZIK

Hogy pereg ősszel a fákra
a párálló, hideg eső
az idők szolgálga-szavára
csak ámul a kincskereső;
senki se gondolná róla
hogy ő az a sohase hős
megborzong; mihamar tél lesz
a barna csönd oly ismerős.

Aranyat vérzik az erdők
napfénytől kábuló szíve
lűktet a kopárló dombok
völgyében a múlás színe
szél hegedűje siratja
ha jött is – most mennie kell
éveink messzi mezőin
az elmúlás ködöt lehel.

FÚZFOHÁSZ

Ága, ága fűzfa ága
bánat hajlik a világra

kornyadt ága, sűgő lombja
mintha szomorúság volna

lehajlik a földig mélyen
tán, hogy bocsánatot kérjen
.....

ága, ága fűzfa ága
gyújts reményt a vakvilágra

ne szövetekezz gonosz széllel
amit a sandaság bérel

biztass, zúgass, hisz a világ
csupa tüzet gyújtó virág

a reménység égő fáklya
eligazít a világba.

A VERS ÖRÖK

Ha föllángol a gondolat
dobol a lázas pillanat
s legbelül szenvedélyözön –
kimért időd törvény neked
búvöl ígésző éneked
csoda a szó; a vers örök!

a vers akkor sem hallgat el
ha a dalnok nem énekel
vagy megfakult már a hangja –
csak másképp szól; ritmusa más
időt oldó, áldott varázs
mely csak a szépet akarja.

A SZÍNEK SZIMFÓNIAJA

(B. E. jubileumi kiállításán)

Áldott a szem, amely szépségeket látott
s az alkotás tüzeit fáklyává hevíti,
áldott legyen a kéz, mely elénk teríti
a szellem röptét, a tűnő valóságot.

Zeng a színek ünnepi szimfóniája,
térbe simul a közel és a távol,
az arcokról jellemek fénye világol,
némaságukat megélt sorsuk kiáltja.

A látványból szabadon szálló képzelet
felel arra, amit értelmünk kérdezett,
így bont virágot a művészetek fája,

gazdag szépségekig emeli föl fejét,
hirdeti a művek teremtő erejét
a művészet glóriás harmóniája.

MINDIG KIGYÚL A FÉNY

Úgy, ahogy egykor látni vélted
ahogy álmaid – vagy a végzet
ragyogtatta az idők során

anyád emlékét úgy idézd meg
a csodát ráadással ne tetézd meg
s az igazsággal ne bánj mostohán.

Úgy, ahogy egykor naponta láttad
a szent varázslót – amint fárad
hogy a te szíved könnyű legyen

gyermekeid álmát úgy becézzed
a vért, a kint sohase nézzed
– mindig kigyúl a fény túl a hegyen.

SZÍVEDBEN HORDOD

(A 80 éves Takáts Gyula köszöntése)

Kedves Gyula,
most, hogy a zord idő peremére léptél
Bece-hegy kövei óvnak és vigyáznak
véd a pannon táj fölszárnyaló derűje
és a moccanatlan kőangyal szárnyak

szavad most is hasznos szépséget sugároz
harmóniát rendez geometriája
ritmusod eszmények lüktetését éli
álmod – az örök művészetek álma

a miértekre művekkel válaszoltál
kész feleleted volt mindig a hogyanra
amikor tüzét nem kell táplálnod már
hited túlmutat az időn túli partra

nyitják verseid a rejtekező egészt
hisz boldog a kor, amelyben Dante álma
a pokloktól a szférákig fölszárnyalhat
igazat és jót hirdetve valahára

innen és túl a Heszperidák kertjén
a magyar valóság vigyázza sorsod
Somogy aranyat termő csodafái
minden gyümölcsét a szívedben hordod.

VAN HITELE MÉG

Tud-e a líra ma is válaszolni
korunk kérdéseire...
talál-e a beteg gyógyírt a szóval
sajgó sebeire...?
Elnémítja-e a líra kristályhangja
a fegyverek zaját...
kétségeinket oldja-e a ritmus
ha zengi a csodát...?

Igazat hirdet-e a harsogó válasz
tisztá érzést a dal...
vagy csak mágiára esküszik az éjben
aki tüzet akar...?

A szépségnek most is van hitele még
bár vérzik a világ...
a végtelenség vadvizein zengnek
most is harmóniák.

A SZAVAK ÜNNEPI TORA

Mi lesz veled, ha majd elfúl a hangod
és széles tenyered szemed elé tartod
 hogy ne vakítson a fény
a lompos árnyékok gödrökben lapulnak
nincsen csapása már semmiféle útnak
 porba hull minden remény.

A hallgatás szobra elibéd térdel
némaságával fohászkodni kérlel
 s te csak merengsz a csodán
a szótalanság egyszerre fölzokog
s már veled dalolnak mind a boldogok
 a szavak ünnepi torán.

KILENC HAIKU

Az időm lejár:
de szívem lüktetése
most is muzsikál

Emlékszel még rám?
kővé dermedtem, mikor
villant a villám

Igéző csodák;
a vad viharban földig
hajolnak a fák

Gyötör a magány;
röptet a hűvös szélben
egy fekete szárny

Vágyom a szépet;
a simogató csöndet
hiába kérded

Árnyék a fénnyel
együtt a teljesség;
gond a reménnyel

A sudár fenyő
őrzi emlékeinket
mint a temető

A történelem:
titkokban, végzetekben
égő szerelem

Van-e még hited?
baljós félelmeimet
ti még értitek.

MADRIGÁL-VARIÁCIÓK

1.

Zengjétek szavam a csöndben:
vágyak és remények mindigre várnak
örömök, bánatok, kavargó árnyak
szürkeség zenél a ködben...
Zengjétek szavamát újra
titkokat old meg a szárnyas idő
nem felel, hallgat a késlekedő
dalomat borzas szél fújja
fújja csak, fújja csak, fújja.

2.

Voltam és leszek magányos;
pedig a vérem feketén dübörög
elragadja mind, ami vak és örök
hallgat a falu, a város...
Voltam és leszek álmodozó
az én tengerem titka nem mérhető
botorkáló szavam félve kérdező
titkokat értő, adakozó
csak osztó, csak adakozó.

3.

És kerekednek az álmok:
bár a lehetőség egyre kevesebb
fogy a fény és a szó mindig revesebb
de nyitnak újabb virágok...

A messzeség egyre donog
bágyadt hangjukon vajon kik üzennek
a reménykedők most mit énekelnek
oly tétovák a boldogok
az álomlátó boldogok.

NE LEGYEN TÖBB GONDJA...

Hetvenen túl az emésztő idő egyetlen áradat
a lüktetés, az örvény, a sodrás örökösen megmaradt
s a források ezüst emléke nagy-messze, törten ragyog
az ifjúság fölfénylő bizalma – mint a csillagok
lobog, köröz a sors-forgatta szándékhoz kötötte
fojtott sóhajjal lángoló vágyak reménye szösszen
s ahogy görbe hátunkat egyengeti a büszke önérzet
dűnnyög a sejtés – akár a goromba, vaksi végzet.

Hetvenen túl begyógyul a legtöbb seb, véres emlék
a biztatás a túléléshez már csupán ócska kellék
mert aki elhagyott már fényeket, örömet, árnyat
reménykedést, sötét kétséget, torzító vágyat
tudja, hogy az önérzet, ha föl is emeli fejét
sejti az út végét, de olykor nem látja már az elejét
és csak vár, vár, hogy az idő majd magával sodorja
s ne legyen több kétsége, baljós félelme, gondja.

MEGVÁLTJA MAJD...

Szurokba fúlt az éj, a szél süvít
a fagy, a jég meggyötri szívünket
alázuhant minden sötétség
ereinkben csak a vágy lüktet.

Változni és változtatni kell
kegyes hazugság kerít be mindent
metsző fagyok bilincse csak zörög
– a szó deleje újulást hirdet.

Jönni kell egyszer időnek, hitnek
törvénynek és igaz szándékoknak
mikor népünk minden árvájáért
áldoznak majd – és fohászkodnak.

A megújulás lehetősége
fölemel a jeges sárból minket
erőnk, erkölcsünk győztes hatalma
megváltja majd béklyós bűneinket.

SZÓ ÉS SORS

A szó
elmondja azt is,
hogy hozzád tartozom,
meg panaszolja azt is,
hogy elvesztettelek;

a szó
elhallgatja azt is,
hogy a szépség örök,
meg siratja azt is,
hogy nincs igazság.

Sorsunk
fázósan melengeti
üres tenyerünket,
meg tüzet rak
szemünk éjszakáiban;

sorsunk
havas hegytetőről
szétttekint velünk
és látja: alászáll minden út
a völgyek ködös mélységeibe.

JELFÁK ÁRNYÉKÁBAN

Mit tartogat nekünk a jövő még,
mire kényszerít majd a holnap?
– halottaink makacsul hallgatnak
de a fejfák még visszaszólnak.

Az élők sohase kérdezték tőlem,
mire való a vállalt áldozat?
– honnan a tüzet tápláló erő,
a lobogás élteti a lángokat?

Még sohasem rosszállottam, hogyha
titkaidról nem beszéltél nekem,
– erőnk a tudást szolgáló hitünk
s az alkotást ösztönző szerelem.

A holnap komor felhői mögött
az élet győztes fényei lobognak,
– a bizakodás élteti népünket
a tisztesség szánandó magunkat.

SZÉCHENYI ÖRÖKSÉGE

1.

EGYMÁSRA UTALVA

A történelem bizonyyságot tett már
arról, hogy minden nép másképp éli át
belső harcait – vagy a harmóniát
mikor megújító változásra vár.

A múltat megtagadni – mellet verve –
vagy nem akarni a születő jövőt
egyaránt balgaság – a késlekedőt
nem várja senki – társakat keresve.

Adj bizonytságot – hogy az emberiség
testvérközösség! Legtöbbet így ígér
jövendő sorsunk – legjobbat akarva...

Tiszteld a másikat! Tőle csak így várhatsz
viszont-becsülést – s emelt fővel járhatsz.
Tudnod kell: egymásra vagyunk utalva!

2.

ALKOTÓ ELMÉK

Ismerni a múltat – tisztesség és erény
átélni az újat – szándékaink nagyok...
ha szemetekben cselekvésvágy ragyog
valósággá lesz a tündér-tünemény.

Tudásunk a nemzet büszke zászlaja
hirdeti: előttünk szabad minden út
az a győztes, aki újíttani tud
vele révbe ér a töprengők raja.

Tudni és akarni – erő, hatalom
hittel hirdeti fölszárnyaló dalom:
az alkotó elme lángoló varázs

vívódó népek sorsa újul vele
gazdagodik minden ember szelleme
a többet tudás – biztató alkotás.

3.

ÍVELNEK, SZÁRNYALNAK

A hitek, a vágyak magukban árvák
a part nem ível a szakadékon át
senki sem ismerné a harmóniát
ha a kulcsoló szándékot nem látnánk.

Építsünk a mélységek fölé hidat
kapcsoljuk össze a múlttal a jövőt
lánc vagy ölelés a hozzánk érkezőt
viszi magával, merre a vágy mutat.

Az emlékek egén – ha megidézlek
tüzet gyújtanak a messzeségek
s ívelnek, szárnyalnak a lengő hidak;

megalkottad – ami kell a magyarnak
tépelődések többé nem zaklatnak
meggyőződésed itt mindvégig kitart.

4.

A SZABADSÁG ZÁLOGA

Fölemelkedni – béklyónkat letépve
építeni egy új Magyarországot
győztes eszmékkel táguló világot
alkotásunkhoz hű népet remélve.

Megcsitul lassan a véres zivatar;
emberméltóságunk biztató tudás
közös hitünk a fölvilágosodás
idegen helyett szebben szól a magyar.

Műveltségünk a szabadság záloga
nemzetet nevelő győzelmes csoda
vele gazdagítjuk az újuló hazát;

ápoljuk ősi hagyományainkat
hirdetjük hírelő szándékainkat
építünk iskolát – Akadémiát.

5.

BÉKE CSAK ÚGY TEREM...

Modern Magyarország – álmaid hazája
szelíd szándékkal, művelt emberfőkkal
szabad világot alkotó erőkkal
fölvirágzik a Kárpát-medence tája.

Népünknek tisztítótűz a forradalom
– a tobzódó önkény mindig ostoba
megmentőnknek tűnik – mégis mostoha
vívódó hazánknak halálos oltalom.

Áldozatok nélkül soha sincs győzelem;
a szomszéd népekkel béke csak úgy terem
míg egy a másiktól testvérpéldát nem vesz;

minden tragédiát magadra úgy vettél
hogy eszméidből semmit nem feledtél,
tudtad: „Magyarország nem volt, hanem lesz”.

UTÓHANG

Te töretlenül önmagad maradtál
az idők sodra már nem ragadhat el
hitedben, a szenvedély lázában
eszméid harca a lángoló jelen;
bárhogy alakult véráztatta sorsod
értékeidet időn túl is hordod.

Döblingben a föl villanó fegyver
hideg csattanását már nem is hallani
a kételkedők sunnyogó szavára
válaszként mi mást lehetett mondani?
háborgó lelked azóta is tüzel
a lobogó láng mindnyájunknak üzen.

Lázadás, szerelem, becsület, erkölcs
kormányzott mindig – bármit cselekedtél
nemzetünk jövője, magad tisztessége
volt a törvényed, akármit is tettél;
megtisztított a forradalmi vihar
hát ezért lettél a „legnagyobb magyar”.

MÁR FÖL NEM EMELEM...

Állok a Hernád partján és nézem...
a habzó, örvénylő ár nem a vérem
csak egykor-volt pazarló ifjúságom...

állok a Kapos partján és várom...
a sötétlő hullám nem a halálom
csak kétségem, esendő tétovaságom.

A régi dalt már nem énekelem
az idő dobol lassuló szívemen
sejted vagy tudod is, mi lesz velem?

szállong kanyargó útjaim pora
éveim árnya fekete gondola
de az evezőt már föl nem emelem...

A FÁK

A fák...
a fák egymást ölelő titkain
rügyek és virágok álmain
ág és levélerein átgöngyözve
kúsznak az éltető nyiroknedvek –
a langyos sugarak átderengnek
és áttűnnek – mint a lehetőség
sorsunk kiégett rétjei fölött
hiszen a valóság horizontján túlra
a bizonyosság ködbe öltözött...

Sorsom – a fák sorsa...
lüktet a futó évek sodra
zeng a virág- és a lombzene
s mire a vágy terméssé érik
sorsunk már emlékektől vérzik
ha elér az ős borzongató szele;
szakad a gyökér; szárad az ág
árván marad az őszi világ.

Védjete meg társaim, ti fák
kordába fogott a konok világ.

BIZAKODÓ FÉNY

Már újra ős lett... Látod, újra
lompos kedvünket karcos szél fújja
belefurakodik bőrünk réseibe
megborzongat, alig hallik ide
a költözőmadár rekedt kiáltása
mélázó szemed tükröződő mása
szétfolyik a tócsák gyűrűző vizén
akár te borongsz – akár, ha én
tudjuk, a múlt idő hatalma
emlékeztet, hogy sorsunk birodalma
véges birtok – a holnap reménye
az elmúló nyár bizakodó fénye.

BÚJDOSÓ TÜZEK KÖZT

A hófoltok már elolvadtak
szétfolyt a víz a fagyos földön
– vágyaim ködöt kondítanak
aminek jönni kell – hát jöjjön.

Sejtjük már: nekünk nemsokára
virágbontó tavasz lesz újra
hiszed vagy nem: süket fülednek
a friss szél a pezsdülést fújja.

Ne nézz hátra; jégcsap már sehol
az út sarában vacog a fény
az árnyak csupasz bokrai közt
tüzet gyújt a didergő remény.

NOVEMBER

November...

pattognak a szélben a csupasz ágak
suhognak a fekete varjúszárnyak
villog a dér...
lelkem oda vackolódik hozzád
hogymegenyhítse didergő szomját
veled hazaér...

November...

vágyaink végre már csendesülnek
megtömnik álmos zsákjait a csűrnek
jöhet a tél...
az idő termést gyűjtött mindnyájunknak
a ködben árva árnyak összébújnak
hűvös szél zenél...

November...

ringass, becézz, ölelj – hogy ne fázzak
ne perzseljenek föl lobogó lázak
a gond is megül
a fekete felhők sötét csónakok
álmaink halk vágya biztatón ragyog
és beteljesül...

EZÜST NYUGALOM

A téli táj sikoltó fehérsége
belehasít a szuszék nyugalomba
kongat a mélység, a magány
gondot púpoz fekete halomba;

keserű füst csapja meg az arcom
valaki nedves avart éget
nyugtalan varjak káró csapata
fölveri a lusta messzeséget;

töprengsz tétován: mi lehet
értelme a tűznek, a füstnek
tavaszi álmok, rügyek, levelek
szürke hamuja messze tűnnek;

memento homo; hull az árnyék
az emlékek gödre mélyül
megédesedik a füst a számban
a csönd ezüst nyugalommá szépül.

FÖLDRE SZÁLLOTT ÁLMOK

Szertefoszlott már a tegnapi álom;
csak a csonka türdérszárnyak váza
maradt mementóként. A józanságra
ők emlékeztetnek. Pedig a felhős égen
most is ott suhog minden reménységem:
hogy szárnyalás nélkül is nemsokára
hazaérkezhettek hozzád, valahára.

Az álmok sáros földön is derűsek;
a gravitáció törvénye bilincs
mozgásterünkben mégis ő a kincs
mert lehetőséget ad. Talán egyszer
megvívok makacs végzetemmel;
álmaimat sorsommal betöltve
pihenni fekhettek az ölelő földre.

ÁLOM ÉS VALÓ

Az álmok felhőin mindig valóság lebeg;
seholsincs tájak – sosemvolt ködkép-emberek
varázslatain csak ámulunk, csodálkozunk
ólom a karunk, a lábunk – mészkö a szavunk;
útra kelnek az erdők, a rétek, a vizek
a tárnák mélyén zöldtestű kígyóhad sziszeg
a fekete égen nem szárnyal sebes madár
ember és természet nem látott csodákra vár.

Az álmok felhőin sápadtan bukdos a fény
seholsincs tájakra találni álomremény
bár tüzes sziklák zuhognak alá a mélybe
magányért testvért kívánunk mindig cserébe
– a szelek szárnyán ringató muzsika szól
érchangú kórusok csapata bennünk dalol
– álom és valóság összefonódva lebeg
csuda-látomást ringatnak az álom-tengerek.

BÓ TERMÉST ÍGÉR

Az évek arca nem vaslemez-tükör
selymes lomb – vagy villogó sugár
ígéretes jövő tornyai hírlenek
a törődött jelen csupa holnapi nyár.

Európa... még messze... lompos ködben
átüt a fátyolon az áldozati vér
süvít a csönd a lehetőségek sáncán
a vágy virága bó termést ígér.

MAGÁNY

Az erdők magánya muzsikáló csönd
– de nekünk az erdő csuda-titkot dalol
a hegyek magánya hűvös hallgatás
– de lábunk nyomán megszólal a kő;
szerelmesek szíve társidéző zene
– az öregek magánya bölcs egyetértés.

VADGALAMBSZÓ

Helyettem villognak és hunyorognak
a bágyadt napsugár meg az álmos árnyék
velem dudorász a kárpáti hetyke szél
a szakadékoktól a kék Adriáig;
lustán előmlik sorsom árterein
és nekem dünnög a sodró vizek árja
– a visszhangos erdők igéző csöndjében
egy vadgalamb burukkol egymagába!

ALKONYUL

Lebeg a ködben az ökörnyálfonál
leszakad az ágról, lustán tovaszáll

ezüstöt tündöklő hulláma: remény
puhán dédelgeti a halk őszi fény

végül a rozsdás fűszálakra hull
megpihen; már lassan alkonyul.

MINTHA CSODA VOLNA...

Bókol a bodza suhogó bokra
rá-rábiccent a nyugtalanokra

a csodák mellett hogy elsiettek
meg sem ismertek, észre sem vesztek

fehér virágom kéklő termése
varázslatok hajnal-ébredése

lobogó lázban elfuttok messze
mintha mögöttem rút árnyék lesne

pedig látszat-mozdulatlanságom
örök folyamat, amely varázsol

ezért bókolhatok mosolyogva
hallgatásom – mintha csoda volna.

NEM HISZI SENKI SEM

A régi álmok mindig mások
mint a mostani álmodások;
régén a képzelet színesen
szárnyalt, de elszállt – már híre sem
maradt. – A felőrlő holnapok
nem is látják, hogy még itt vagyok
látomásos álmok nélkül; itt
a valóság-bilincs valamit
olykor még sejtet velem
de már nem marad eleven hitem;
álmaimat nem hiszi senki sem.

MA IS ÉNEKELEM

Mert egykor tőled kaptam én
hát csak neked hozhatom vissza...
magányom töredék korsójából
vágyam most nyugtalanságát issza;
elnyelné az idő vak örvénye
fordított tükör-fényeit
zaklatott álmaim látomásában
követem a fülledt valóság rémeit
ahogy körülrajzanak – s a hallgatás
tudatom mélyére süllyedve
fekete gödröket ás.

Mert tőled tanultam egykor
hogyan csüggedni sosem szabad
emlékeim láncára fűzöm
minden biztató, parázs szavad
és az örvényekből kimenekítve
vágyaim védőn ideőlelem –
társas magányom megosztott örömét
töretlen hittel ma is énekelem.

VOLTAM – VAGYOK – LESZEK

VOLTAM lobot vető szikra
a jövőendő álmos titka

lehetőség alvó magban
reménység a pillanatban

s hogy a tüzek föllángoltak
dalok többé már nem szóltak

csak a csönd vigyázta őket
lobogásra készülőket.

— — —

VAGYOK, mint a kövek, a fa
az ég homályló csillaga

messzeség vagy időfolyó
szavak ritmusát titkoló;

csak nem tudom, majd mire nő
a többi fa, a többi kő

pillog-e még a csillagom
ha a földet majd itt hagyom.

— — —

LESZEK tanú, hogy tudjátok
nem fogott rajtunk az átok

ugyan megsápadt a vérünk
de most végül hazaérünk

akik jönnek majd utánunk
lássák, nem hiába vártunk

fáklyaláng volt szegény-sorsunk
pedig hulló csillag voltunk.

IDŐVARÁZSLAT

A pillanat, amely játszik velem
meddig jelen, mikor történelem?

mert a hatalmak – bárhogy is szeretnék
tudják, az idő nem történelmi kellék...

a mutatókat eligazítani
annyi, hogy a „talán” most már „valami”

a reflektorok az idő színpadán
múlást varázsolnak a mai csodán

a pillanat, ha enyeleg is velem
véres valóság – örök történelem.

HÉTKÖZNAPI KÜZDELEM

Megszállt a hulló idők korma
ráncokat rajzolt a homlokomra
száradó, csonka, öreg fa vagyok
– majd betemetnek a hétköznapiak.

Ködök borongnak a szemem előtt
alig látom a hozzám érkezőt
a homály mögött ballagdál a csönd
– a hétköznapiak raja majd beföd.

Mögöttem a füst, előttem a tűz
a szenvedély szelleme egyre úz
igazat, szépet vívni – s okosat
– hogy elfelejthessem a hétköznapiakat.

OTT LÉPKED...

Rendelt útjaimat majdhogynem bejártam
gödrökön, sziklákon átvergődött lábam
hitem ezüstjével megfizettem mindig
türelemmel vártam csöndben – ahogy illik;
a titkok mélyén visszhangzott a tárna
s mintha a gyermek csak csodára várna,
– reménykedtem, hogy egyszer majd nekem
beteljesedést hoz a régi szerelem.

A Kárpát-medencében
mi vagyunk az ember-mérte idő
s mikorra kibogozzuk kétségeinket
talán el is felejtenek minket;
minden hívő, minden kétkedő
fejet hajt a végzet parancsának
– itt hazára lel az üldözött, a vándor
a bizalommal hozzánk érkező.

VAK HATÁR

Az éjszakában zöld tüzek égnek
csöndet göngyöl a nyirkos messzeség
a remény kupolája kiégett
üszkös a föld, kormot szítál az ég.

Aztán minden tüzek kialszanak
a lehetőség új szikrára vár
se áhítat, se vágy, se szent harag
fénytelenül virraszt a vak határ.

TÜRELEM, TÜRELEM

Kedves Barátom,
jól tudod, utam mindig
hittel, bizalommal járom
de egyre kevesebben maradnak velem
mondd: így aztán mit ér az életem?
csöndjeim egyre süketebbek
visszavonítanak a türelemnek
hisz túl minden hazán és határon
a megérkezés lehetőségét várom
s tudom
te most is itt vagy velem

én meg álmaim lázát csillapítva
rebegem: türelem, csak türelem.

Kedves Barátom,
sejted már? – a letisztult csöndet
az engesztelő megértést vágyom
bár körülöttem minden gyanakvó, sanda
– lázongó kétségek örvénylő moraja
terül szét sorsom tisztásain
ismerek minden megejtő érvet
akár bizonygatod, akár csak kérded
mert tudom
barátságod erősebb tán a halálnál
s ha engem majd az emlékeknek szánnál
a szülőföld lágy ölelése elringat
a szépség reménye ösztökél, biztat
s tudom
nem történhet semmi rossz velem
csak bizakodjak: türelem, türelem.

KIVILÁGLOTT

Naponta gyertyát szoktam gyújtani
meglobogtatok minden emléklángot
mementómat nem fújja szét a szél
életi – ami sorsomból kiviláglott.

ARCCAL A FALNAK

Többé senki el nem igazít...
magad még mondanál valamit
vége minden vigasságnak, dalnak...
a teljesség irgalomra tanít
a holnap többé nem nyugtalanít
csonka szobor vagy
befordítottak arccal a falnak.

ITT – FONYÓDLIGETEN

(Balaton-parti impressziók)

A bokrok, a fák, itt Fonyódligeten
csodálkozva állnak, mint az idegen
aki sorsom kapujához tévedt
és csak vár – nem érti az egészet;
miért suhognak a sötétedő árnyak
miért kummognak a didergő vágyak
hiszen az utakon
senki se jött és senki se megy el
csak a sejtelmes idő
méltósággal lépked és halkán énekel.

A bokrok, a fák itt, Fonyódligeten
lombjukat hullajtják – a szél hidegen
együtt dűnnyög a víz morájával
– holnapot sejtet a motyogó mával
szavuk bizonytalan elmosódik
s ha egy enyhe fuvallat adódik
fázósan borzong az idő
mint mikor a távolodó úton
egy csivitelő gyerekcsapat megy el
és néhány kamasz hamisan énekel.

LOBOGÓ NYÁR

Habzik a hőség –
harsos kiáltások hullámain
hömbörgeti a víz fölött a szél
sugarak sisteregnek
úszó gyermekcsapat szertelenségei
tajtékot vetnek a villogó vizen
hökken a csönd –
hegyek hűvöslő ormai mögött
vihar veri a fekete dobokat

a fény tornyai csúcsán
tűnő örömök tüzes sziszegését
lobogtatja felénk a balatoni nyár.

ÁG VAGYOK

Hajlékony ág vagyok az élő nemzet fáján
a gyökér, a törzs együtt táplálnak szüntelen
kiteljesítem, amit elgondolt a mélység
tündöklő virágom, zúgó levélzetem
elzenéli – amit a kúszó gyökér lenn megálmodott.

KI TUDJA

Vajon ki tudja majd neked megmondani
sorsod csoda volt-e – vagy valami
végzetes, szélfúttá, sáros tévedés –
a némaság értelmezésnek oly kevés
mint az üvöltés lázadó panasznak
hisz emlékeidben ma is ott laknak
a véres vádak, a félszeg remények
– más sem jut már korunk emberének
hogyan elfogadja vagy tagadja sorsát
drága kincsét vagy mocskos koncát.

Vajon ki tudja majd neked megvallani
talán a szerelem – az a valami
ami értelmet ad hitnek, vállalásnak
– s ajándékba viszed magadat másnak
hogyan a teljességet véljed magadénak
tartalmat adván a formázó héjnak
magadra találasz – s ahogy majd lehet
szentnek és öröknek hiszed az életet.

Vajon ki tudja majd, hogyan és mikor
lobogás vagy – fényes, parázsló szigor
büszke szárnyalás – elfeledett ének
kitagadottja tán egy nemzedéknek...

.....

Pedig nem vagy titok, csak lázas ember
aki szembeszegülsz torzó végzetteddel
a vért, a csömört, a tévedéseket
az áldozatokat, a vádló vétkeket
magadat – s mindazt, ami mertél lenni
akár hős, akár meghátráló senki
aki emberségből mindent odaadtál
s aki őszintén ember maradhattál.

ÚJJÁSZÜLETÉS

A súlyosuló gond
a vibráló sejtés
virágot bont
akkor is, ha lelkünk
erdejéből eltűnt
a dús, zöld lomb
és rendre mind
az eleven arcú fák –
mégis
van bontakozás
alkotó
teremtő újulás
mert a büszke
fiatalokban
a parazsak üszke
a húség óre
virraszt
rendületlenül –
s az áldozatokban
ígéző, teremtő
gondolatokban
újjászületik
ígéreates világunk
ott kívül
s itt belül.

MIÉRT VAGYUNK?

Miért a remény, ha nincs hitünk
hitetlen mért reménykedünk?
Miért élünk, ha meghalunk
s ha nem leszünk, miért vagyunk?

MEGVÁLTÁS

Vártad, hogy megtérjen a vakvilág
hitted, hogy fölkél, aki elesett
Kérted a béke harsos kürtszavát
áldozatul adtad életedet.

A közöny, a bánat megtagadtak
itt a fájdalom – a csend odaát
ha elfogy egyszer hited ereje
veled váltom meg az örök csodát.

VISSZHANGOS LÉPÉSEK

Hogy megfényesedett a jövő égboltja
a múlt ablakában üszkös a homály
ami lesz – csupa csillogó ígézet
ami volt – göcsörtös csontjaimban fáj.

Konganak a visszhangos lépések
de az úton nem érkezik senki
az árnyékok tócsákba fulladnak
kivel lehet most már hazamenni?

A BIZALOM FÉNYE

A ködlő időből hogy visszaszólsz még
a borzongó hangod erdők muzsikája
a hangzás mélyén semmi korhadék
emléked fénye tiszta maradt mára.

Szavad melegét tovább menekítem
hadd csodálja a holnap is zenéjét
varázslatodat eléjük terítem
táplálják tovább a bizalom fényét.

ANTAGONIZMUSOK

1.

Volt: vak sorsát követve
meghalt még életében
elnémult minden szava
süket: hiába kérdem.

Minden fonákra fordul
a való önnön torza
az árnyék halk fényre vált
a fény halálát hordja.

2.

A szép is csúffá válhat
a csúf is megszépülhet
a jó bitangba mehet
a rossz nemeset szülhet.

A tagadás megigazulhat
az igazat olykor tagadjuk
a semmi mindent mutathat
a mindent semminek adjuk.

HA GYÖNYÖRÚT LÁTHAT

Vártad, hoztad, kérted
ma már ne hozd, ne várd
rég volt – tévedésed
remélte a csodát.

Kopott tisztaságod
rozsdállik a fényben
nem terem virágot
kormos szegénységben.

Régi utak visznek
gyalogösvényekre
vadon erdőn nem lelsz
testvéremberekre.

Várhatsz, még remélhetsz
megváltó csodákat
csillog még a szemed
ha gyönyörút láthat.

TÖPRENGŐ

Mondd – mivel tudod mérni
sorsom mocanásaiban a régi
hitet, a reményt, a tüzet...
látnok lettél, aki újra üzent
hogy ne forduljak vissza az úton
mert vérző lábbal is el kell jutnom
a lélek áldott, napos tisztásaira...
hiszen a vágy magában oly kevés
mint a gyermeki naiv reménykedés
hogy fölmentést adhassak önmagamnak –
mert a forradalmak akkor is forradalmak

ha már kicsorbult minden fegyver...
és szemedből – mint a panasztenger
némán ömlik a könnyek keserű árja...
 lesz-e megbékélés itt, belül
és mi lesz majd népünk sorsa...?
 holnapjaink bokra
ringat-e oly jövőt, amely várja
a régen remélt kiteljesedést...
vajon ráragyog-e a Nap a boldogokra?

Mondd – hisz te még bizonyosságot tehetsz
 nemcsak sejtet, tanúként éled
 a lelkesedést – meg a szürkeséget
 de csak a magad útján mehetsz...!
 ezt rendelte neked a végzet...

s mire utunk végén megpihenünk
megbékélünk. Ez volt az életünk?!

HA VERS...

Megszoktad; ha vers, akkor biztosan lüktet
a rövid vagy hosszú szótag; a nyomaték
zenél a szavak, képek áradatán...
s a szimfónia adagio tételén
villan egy-egy rím – s lebegve, könnyedén
rendet simít a szóképek kóchaján.

De bent – a szavak, színek árnyékában
ahol a fény már alig, alig dereng
virraszt a gondolat – mely nélkül a vers
csak szalagdíszes, lakodalmas szekér

mely – ha az ünneplők kapujához ér
lehullajtja minden díszét – a gondolat
művé varázsolja – a lakodalmasokat.

Megszokhattad: rímek, ritmusok, képek
forgatagában – csak a teremítő gondolat
formálja meg a művészi egészet.

POGÁNY FOHÁSZ

Szirmay Endre voltam;
ha olykor valakihez fönnhangon szóltam
bólintottak a fák, csobbant a víz
tőlem az út hozzád visszavisz
s mert testemet magába issza majd a föld
a fény játéka barna vagy üdezöld
villogtatja sápadt reményeimet –
ha netán az enyém vagy éppen a tied
és lobogtatja a szépség igazát
a tört erényeket, a vajúdó hazát;
– ez volt a sejtésem, a vágyam, a hitem
engem többé már nem vált meg senkisémm!

HÚSÉG

*„Csak az erős szabad,
és így csak az erős boldog”
(Széchenyi)*

1996–1998

BALATONI DIALÓGUS

1. a hullám
naponta veri a partot –
te most is révednek tartod
a hazát?

 a határ
innen is, onnan is béklyó
tilalom, ígéret, szép szó
ma már...

 a víznek
mindig van valahol partja
s általa mederben tartja
sorsát

 a szitkok
elfúlnak most is a fényben
tudod, hogy őrzöm már régen
a titkod.

— — —

2. a hullám
naponta veri a partot –
szívedet elibénk tartod
a fegyvert?

 a törvény
ereje, hatalma régi
hajónk majd egyszer eléri
a tengert

 a vizek
partoktól partokig futnak
csituló vágyakkal jutnak
a révbe

reményünk
átbukik a mohás kövön
s szelídül a tüzes öröm
estére.

— — —

3. a hullám
naponta veri a partot
szüntelen vívod a harcod
végzeted ellen?

tudod, hogy
hitemet nem tékoztam
igazat fennhangon szóltam
amikor kellett

a vizek
mindig új hullámot vetnek
tudhatod, akik szeretnek
mind, mind gazdagok

a harcok
egyszer majd csak véget érnek
szívünk a tisztuló égnek
fénylőn fölragyog.

TÖPRENGŐ ÖREGEK

FEKETE MADARAK

Az öreg
dödögő szavai hulló kövek
le a sötét völgybe feketén zuhognak
vicsorítanak a Napnak, a Holdnak
fénytelen fénnel
árnyéktalan árnnal

zuhanó madarak megtöretett szárnnyal
mementóként emlékvillanások
álmok és hitek és visszavágások
a gyemekkor selymes mezőire
– mágusok vigyáznak a múlt őrzőire –
amikor a tudás
öröm volt, nem átok
és szülőföldet ringtak a virágok
a titkok arcát ölelés övezte
és a Minden volt
a szépség meleg teste
aztán... csak elnyelték
vágyak, vádak, gondok
és a csodavárók – mint a félbolondok
azt hitték, megválthatják a világot...
pedig csak az idő fekete hamuja
szállta meg a friss életvirágot
és most hogy zuhognak a dödögő szavak
jaj nélkül... zúgó kábulatban
vergődő álmok... fekete madarak.

KÉVÉBE KÖTÖTTÉK

Az öreg
párálló szemével kíváncsian követ
minden menekülő, tört szárnyú álmot
amely nem válthatta meg a világot;
s most belezuhan a semmi tengerébe
a villogó zöldbe, a biztató kékbe
s a csönd harangjait félve megkondítja
megapad sötétlő bánatai kútja
mert a futó idő arra is kevés
hogy sebeivel védje a reménykedés
rubin könnyeit. Nem is vár biztatást
ölelő meleget, ámító varázst

amely elbűvöli a megejtő jelent
s a búcsúzás előtt belső békét teremt;
az ő békéje a szikrázó tudat
mely égő szívében árnyakat mutat
hogy szárnyain a fény felé röptse
ahol a végtelen gyémánt-sugarán
ragyog a megváltott, szelídülő béke
melynek az ígéret még olyan kevés
mint sorsának a biztos beteljesedés...
álmai a fény útjait felsöpörték
és minden reményét kérébe kötötték.

A MEGBÉKÉLÉSIG

Az öreg az út végére érve
készül elköszönni
sejti, ahova indul onnan már
nem fog visszajönni
mocog az ajka, de nincsen hangja
tán maga sem hiszi
hogy érdemes valamit mondani...
hát jobb, ha elviszi
minden titkát; a szeme még villog
misztikus beszéd
a csönd harangja szótlantul borong
kongatja a veszélyt...
az itt maradók még nem is sejtik
neki meddig az út
mely minden vak kátyún átdöcögve
a végtelenbe fut...
ő meg innen már egy-szál egyedül
megy az úton végig
tán tudja, hogy nemsokára elér
a megbékélésig.

ÜZENETED

Aki a bánat árnyékkörében éltél
még védelmezheted társaidat

Aki elfogadtad sorsod törvényeit
fölnyitottad a jószándék zsilipjét

S mert állhatatos voltál az áldozatban
szövetséget köthetsz végzetünkkel

Te tanúsítod a szépség hatalmát
hát bocsáss meg az eltévelyedőknek

Makacsul hiszed az igazság győzelmét
hát megigazíthatod kétségeinket

Te, aki láttad a sárban is a fényt
testvére lehetsz embertársaidnak

neked lángot vetett a fekete rózsza
hát messiást küldhetsz a véres világnak.

VISSZANÉZŐ

Emlékszem...

akkor szendergő éveim egén
leskelő ölyvek lustán köröztek;
a réteken árnyékok imbolyogtak
és túl a bokrokon varázstündérek
táncoltak hullongó ködbe öltözöttek.

Emlékszem...
akkor a falumban éjszakánként
lusta tüzek fojtó füstöt faltak;
a lángot már nem táplálta senki
minden józanság, balga reménység
befordult a nyirkos vályogfalnak.

Emlékszem...
akár nyítt cipőd kopogott a kövön
akár sóhajod szárnyalt a galambokkal
tudtam: sorsunk törvénye így közös;
– elvásta az idő cipődet, tüdődet
más ritmus köszönti a most érkezőket
sejtik-e, ki a szerencsés örökös...?

NEM UGYANAZ...

Ha ketten dúdolják ugyanazt a dalt
nem ugyanaz hangzik
ha ketten álmodnak – ereikben a vér
másképpen iramlík
ha közös terv szerint együtt készülődnek
idő-regulákra
az arcok, a szemek mindig másképp néznek
születő csodákra.

Hogyha ketten róják ugyanazt az utat
nem ugyanúgy lépnek
ha friss hangzásúak a zöngetett dalok
vagy fáradtak, vének
zivataros sorsuk megapadó tüze
az időben kihuny
bizonyos, hogy végül minden száj megbékül
lassan már alkonyul...

TÖRETLEN HITTEL

– Takáts Gyula 85. születésnapján –

Szavaid fénye a szellem tornyán messze világol
hirdeti híven harmóniáid összezengését

Pannóniában véres viharok áradatán túl
megvédted mindig a hasznos szépség megejtő titkát

Tartsd föl az árban teremtetett művek győztes igazát
hogyan szolgálhassuk árva hazánkat töretlen hittel.

ÜZENET JÓZSEF ATTILÁNAK

– a költészet ünnepén –

Külvárosaid bennünk füstölögnek
virágot nyitnak a véres földnek
most a Mama nekünk tereget ruhát
eszméleted mibennünk költ csodát
a szépség koldusa nálunk kéreget
fiatal életek indultak el veled...
ha kiáltasz, a föld most is dübörög
a legszegényebbek bánata örök
plakátarcúak csapata jön feléd
hogyan meghallgassa a kozmosz énekét
csörömpölő szavad bensődből vezérelt
forradalmaidat tovább vívjuk érted
a nincsnek bennünk termett újra bokra
világunk mégsem hullt szét darabokra
emberség, magyarság csak-csak megadatott
boldogabb éneked dalolja a valót
a szép szó szerelme titkokat nyitott
új életet terem: ami van, ami volt.

FÖLFÉNYLŐ CSILLAGOK

Rozzant szekerek, méltóságos hajók, szárnyaló fecskeraj
porlepte utak, háborgó tengerek, kéklő levegőég
esendő vágyak, hajdani reménység, tornyos messzeségek
mind, mind vívódó életünk sorsot terelő mozdulatai;

mert az álmok leggyönyörűbb beteljesülése
a tettek leglobogóbb együtt-lángolása
a hiedelmek legfényesebb csillagragyogása
velünk, bennünk és általunk
az áldott mindenkori jóság.

Ezért boldogok az igazság védelmezői
mert velük az út a szívekhez vezet
ezért boldogok a szépség szerelmesei
mert velük zengenek a harmóniák
ezért boldogok a békességszerzők
mert oltalmazzák a lelkek nyugalmát;

mert az időben fölfénylenek minden csillagok
a sötét felhők forгатagában
és ünnepi dallal köszönti az ember tisztessége
minden hívő lelkeket együtt.

FORRADALOMUNK

– az 1956-os forradalomra emlékezve –

Ellened, ellenem – magunkért, magamért
mindenütt, mindinkább – mindig, mindenkiért
népemért, hazámért – a szabadságunkért
tettekkel áldozok – testvéreért, barátért;
lázítok, lázadok, követelek, kérek
szenvedélyem lángja a lappangó méreg
vágammal, hitemmel, szüntelen hirdetem
hogy kiteljesedjen forrongó életem.

Rombol, újat teremtem a vágy, a szerelem
sorsommal, sorsunkkal nem pörlekedhetem
ember ellen soha, semmit sem akartam
se hazug, se vádló, véres zivatarban...
tegnapért, holnapért áldozom erőmet
életet teremtek – és nem temetőket;
a jót, az igazat hiszem és akarom
éltet, lázít, buzdít a forradalom.

BIZTOSAN TUDTAM

Ma este
nem nyíltak ki a csillagok felettem
szándékaimat
ajtód elé a korhadtt küszöbre tettem
kedves dalodat
nem dudorászták a csavargó szelek
siettükben
nem köszöntek rám bóka emberek
mikor megálltam
hegyek hömbörödték a lábam elé
a döbbenet
legurult a csend pincéi felé
szám szélén
némaságra csorbultak a szavak
az egykedvűség
tapogatott, mint az utcán a vak
de ahogy sápadt kezeddél
a jelet a füledt éjben fölmutattad
biztosan tudtam
nem kell többé aggódnom miattad.

PENTAMETEREK HANGJÁN

TAVASZ

Újulást gyöngyöz március fénye a fákon
rügy alatt búvik a harmatos, zsenge remény
emeld föl arcod; lágy szelek fátyola legyen
holnapok zászlaját lengeti messze a szél.

TÁRSA MARAD

Varjú a varjúnak mért adná kölcsön a színét
mindegyik madár – és mindegyik éjfekete;
szegény a szegénnyel sohasem cserélhet sorsot
ember az embernek mindigre társa marad.

FÉNYE LOBOG

Ittál a magány mély kútjának néma vizéből?
bánatod tornyát nem gyújtja lángra a fény;
tárnák vak mélyéből szíveddel lüktet a sejtés
testvér-mosolyban hitünknek fénye lobog.

ÖREG

Eljön a nap, mikor rádtör a csönd zokogása
cserepes ajkadon nem motoz többet a szó;
tudod már: nem szabad semminek szembe szegülni
egyetlen érved a megértő, néma mosoly.

ÉNEKESMADARAK

Rólatok szól most jajszavak panasza
a gubbasztó gondok meggyötört csapata
hogy együtt szítsuk föl vágyaink parazsát
esendő sorsunkat – az elárvult hazát
s makacs magányunkat – a társtalanságot
az igézeteket – a sok vadvirágot
életre cseréljük, konok akarásra
s magányunkat átválthatjuk társra
hiszen maholnap
letaszítjuk a felhőkből a Holdat
és a dalt csak mormoljuk mint az imát
s holnap-vágyainkra cseréljük a mát
mert az időből ti is csak kiléptek
mint az árulók, a szajhák és a szépek
– s a forgatagban ki hisz majd nekünk
fölszabadul-e gyötrött nemzetünk...?
A csöndben jajszavak sikoltanak
és fáradt lábunk elé hullanak
a fagyott énekesmadarak.

MADÁRDAL

Hej – ha én madár lehetnék
nagy fennszóval énekelnék
kidalolnám a világnak
hogy mindenek csak csodálnak
szárnyalnék a lanka széllel
hívnálak a kéklő éggel
siratnám a bánatodat
kócolódó gondjaidat

s ha bejártam a világot
hoznék szerelemvirágot
este csöndben ringatnálak
mert már fáradtak a szárnyak
s mikor megvirrad a hajnal
köszöntnélek madárdallal.

NEM KÉRDEZEL

Amikor volt és van
miért nincsen...?
neszező vágy matat
a kilincsen

az esetlegesség
csak ígézet
a mindent semmire
elcseréled...?

ami előttem volt
láz és látszat
csak a kormozó csönd
száll utánad...

mikor a van és lesz
körülölel
mindent megértesz
s nem kérdezel.

CSILLAGGYÚJTÁS

A valóság sárfoltos mezén
átragyog szívedről a fény

szerelmed szárnyalni készül
örömet kínál menedékül

hisz a föld, az ég együtt egész
sorsunk a nekünk rendelte rész

akarod-e hát a belső békét
a holnapok biztató reményét...

a jövőndőt most még megválthatod
gyűjtsd föl bátran sápadt csillagod.

CSILLAGRAGYOGÁS

Ha sorsomnak majd megadom magam
fejfám lesz minden elárvult szavam

velük majd őrt áll múlt, jelen, jövő
megőrzik híven a rejtekező

világot vívó igazságokat
hitet, vágyakat, véres gondokat

megvallják majd miért, meddig, hogyan
daloltak velem búsan, boldogan

s mikor a rejtett szépség megejtett
hittem: az ember bátran énekelhet

parázs szívvel, messze zengő hangon
nem bénít meg a borongó alkony;

a tiszta szavak csillagragyogása
testvérméleget áraszt a világra.

ÁRAMLÁS

Szabadon
ahogy a szél száll
 az indulat és a fény fodrain át
a szó keményen dübörög
 a fekete csöndből
 föl a messzeség zengő viharáig
s az összekuszálódott szavak
 fehéren szabaduló sikolya süvít –
az útra bocsátott remény pedig
 térdre bukva hidegen koppan a kőre;

egy marék csöndet merítettem arcod nyugalmaiból
hogy elúzzem vele az erdők ünnepi magányát
és letegyem lelkem porát megnémult lábad elé.

LÁZAD ÉS FELESEL

Ki törli le fátyolos szemedről
 a tompító homályt
ki simítja el arcon a ráncot
 amit a kín kivájt?

Megbocsájtja-e more hallgatásodat
 a hátráló idő
hisz visszafordul elhagyott utadról
 a későn érkező.

Visszatérsz te is a hús talányokhoz
a múltad betemet
csak a kövek, a por, az álmos közöny
őríz emlékeket...?

Te most virraszthatsz: a lobogó vágy
poklok fölé emel
tudod, akarod – a nemes szándék
lázad, felesel...

Minden sötét fájdalommal, gonddal
megharcol a lelked
a könnyet, a kint ölelő örömmel
már félreseperted.

VILLOGÓ NYÁRELŐ

Buzdít, biztat, ösztökél, noszogat
– tegyem tűzre a gyötrő gondokat...
hozzád és tőlem biztos út vezet
szakadékokon át – az emlékezet...

Fürödtem fényben, szándékokban
mégis bénultan csonka voltam
bánatok görcsébe fuldokoltam
fülledt szavakkal hát nem szóltam;
hiszen a fény, a láz, az öröm mind
perzselt, lobogott, égetett, tűzelt
sajgó sejtjeim fülledt rendszerében
varázslatos jelekkel úgy üzent
hogy a nyár, a láng a vibráló meleg
égre sziszegő lángokat lövellt
és reményeink gyémánt-ragyogását
visszacsillogták a bús utcakövek.

SZÁRNYALÓ REMÉNY

Forr, lüktet, lángol, sodor, dobol a ritmus
ma újra daloljuk hittel, harsonáson
a líra áradó, lobogó, szárnyaló szavát
és föl nem cseréljük soha, semmi mással
– mert mi túlzengjük a hársak lombzenéjét
viharak zúgó fürgeteg-szenvedélyét
szembeszegülve minden torzító szóval
sejtelmes hanggal, sötét lobogóval
s hirdetjük, védjük a SZÉP igaz szavát
vers-művek szülte győztes igazát...

És holnap...?
Új források buzognak föl a fényre
új dallamot dudorász majd a szél
a diadalmas szépség kórusaiban
új ritmust ringat a szárnyaló remény.

EMBERSÉGRE ENGEDELEMRE

– a millecenáriumbra –

Hová és kihez tartozom...
hol a hazám, az otthonom...?
Mint ezeregyszáz éve már
együtt munkáló hitre vár
a Dunatáj... a Tiszatáj...

A föld, a víz, a fák, a rét
teremtő munkás emberét
áldozni magához vette
s vérével megteremtette
mindeneknek itt a hazát...
amely dajkál – és végleges
erős, szabad, ígéretes

szívünk heve, lelkünk szárnya
erkölcsi erőnk hozománya
– hazug nem élt meg itt soha
ez a tisztesség otthona.

Hangtalan morzsolja a szám
esendő sorsunk is – hazám
csak veletek és bennetek
virulnak teljes életek
régvolt magyar elődeim
tiszt szívű utódaim
együtt lépjük át az időt
áldozunk vágyat, tetterőt
s építjük, gondozzuk egyre
a hazát bennünk és általunk
emberségre, engedelemre.

MOZDULATLAN ZÁSZLÓK

– Apáczai Cs. Jánosra emlékezve –

Szavaid sötét árnyékbokrai közt
lappang-e még derű,
ringat-e dallamot foszló húrjain
a vén hegedű...?

Visszanéző szemed látja-e még
múltunk eszményeit...?
az idő hava fehér fátyolával
mindent beborít.

A hit biztatása olyan fohász
mely megbizonyosít,
a mozdulatlan zászlók némasága
enyhíti a kínt.

A szavak és fények közzenéjét
még most is hallani,
a valóságőrző történelem
tud még tanítani.

HATÁROK, SORSOK, ÁLMOK

Határok...
tilalmak, vermek, vizesárkok...
mert itt nem lehet, ott nem szabad
– alig hallok akadozó szavad –
s ha már itt sem, talán odaát
építhetsz új, szabadabb hazát
szeretteidnek
mert ők a valóságnak hisznek
s nem várják a megígért csodát.

A sorsunk...
hej, mikor fiatalok voltunk
azt ígérte: az alkotóerő
az egyetlen teremtető érték
tetteinknek útmutató mérték
ringató bölcső, békés temető.

Az álmok...
beteljesülést ígérő ideálok
a vágyakat valóságra cserélik
veled maradnak életeden végig
s mikor éveid télbe fordulnának
grimaszt mutatnak a virágos nyárnak;
– álmok, remények, hitegetések
mind, mind széthullanak...
az őrtüzek sehol sem égnek.

KI VÉD MEG...?

Hívtak – vagy ők küldtek
netán magadtól mentél
szenvédélyed vágta
gödrös utad mentén

hogyan elérkezhess majd
abba a hazába
amelyből igazán
nem voltál kizárva

de vad szakadékok
buktak át utadon
nem tudtad, hol vár a
békeesség, nyugalom

fekete árnyékok
bénították lelked
tudtad: igazadat
jó úton kerested

vijjogó sirályok
föltépték az eget
jól hitted: az véd meg
aki nem vétkezett.

CSONKA EGÉSZ

Már-már elnyelt az örvény;
de külső kényszer – és a belső törvény
parancsa bilincsbe vert – és miattad
– vagy éppen őmiatta
a láz rózsáit arcomra előhívatta
tanúságot tenni, hogy

az árnyék szava vagy a fény virága
megigézett – és úgy idézett a világra
hogy végső tanúságtételek kincse
mindent megér. – A SEMMI nincse
minden VAN-ban világokat visz
sorsom elé; – és vágyaimnak hisz
és megcsendesít minden jajt
minden lázat
hiszen vállalom sorsomat, hazámat
amely örök és egyszeri ember-létem
magyarságom – és csonka egészem.

A BÉKE ÓSZI FÉNYEI

Áldott a fények szelíd ragyogása
a ringató szél halk duruzsolása
a révbe érkezés
bár olykor szítal a hűvöskés eső
bízvást oltalmaz a megcsöndesedő
hívó reménykedés.

Áldott az érés kiteljesedése
a fáradt vándor hazaérkezése
jó, hogy együtt vagyunk
szándékainkat minden vágyunk tudja
befejezzük, hogy elkezdhezzük újra
béke minden szavunk.

Amit a tavasz láza belénk oltott
érleltünk termést, sorsfordító gondot
s elértük a partot
a sodró idő lüktető hullámát
békítjük sorsunk szelídülő álmát
nem kezdünk több harcot.

NE FÉLJETEREK!

– István királyra emlékezve –

Egy tiszta költő mondta valaha:
aki fél, az nem élhet emberi
életet – mert lelkében a haza
csupa láng, csupa vér, csupa árnyék
benn a hit megújulásra vár rég
hiszen majd egyszer születik oly csoda
amely fölmutatja, hogy nincs félelem
sunnyiság, gyötretés a lelki életen
és bátorítja szívünket szabadon
mert a jövőnk bízó, hívő lángolás
árnyék nélküli megújító varázs
– és szemünk a szabad holnap felé ragyog
hát ne féljete meggyötört magyarok!

MINT A MÁSIK

Akik még tanúnak megmaradtunk
tudjuk, hogy a tisztesség, a hit
többet jelent, mint ha valamit
aranyba öntenek;

a néma kőzetek
megcsillannak az idő fényében
és szóltanul őrzik a múltat
amiről később ritkán szólnak
teljesen igazat;

aki még itt maradt
látja, hogy váltanak színt a tények
hogyan születnek árnyból erények
– s a tévedés igaznak látszik
bizony, bizony...
az egyik olyan, mint a másik.

ÁTTÜZESÍTJÜK

Szólongatlak a csönd szavával
a béke ezüst mosolyával
megidézlek naponta százszor
moccanásaimba belejátszol...
szeretetből táplált reménnyel
zuhog át véreden a vérem
rámlelkedzik lelked virága
mintha színes fölnyílásra várna
és fényesen lobogna messze
a hit tüzes virága – meg az eszme
együtt az emberség igazával
a tegnappal, a holnappal és a mával...
– mert minden holnap föllobog egyszer
ha áttüzesítjük szerelemmel.

AZ IDŐK VÉRE

Nézd, hogy folyik az idők vére
kimért éveim peremére...
nem köti el senki, piroslik melegen
némán sápadozó életemen;

aztán egyszer csak csöndben csillapul
a fölbuzgó seben előmlik a múlt
vöröslő jaj-színe feketére vált
jelzi a közelgő, engesztelő halált.

EGY VERS SZÜLETÉSE

Mert a jót a széppel átszóve ismerem
szívem fölhevíti a zubogó katlant
béna szájjal feltöröm a süket csöndet
hogy így kimondhassam a kimondhatatlant.

TÖPRENGŐ HÁROM TÉTEL BEN

BOLDOGSÁG

Ne gondold
csak az a boldog
aki nevet, énekel, táncol
az is megéli a csodát
akit az ámulat mozdulatlansága
leláncol.

REMÉNYSUGÁR

Meg-megvilan a fények kése
az öntudat metsző tündöklése
a múlás sötét felhői mögött
lustán szítál napjaink korma
de a remény fölcsillanó orma
lángoló bíborba öltözött.

A TITKOK NYITJA

Amiről egykor azt hittem: rejtély
vagy ámitó, kivételes titok
most már tudom, hogy mindennapi tény
hát szívemben bátran ajtót nyitok.

SORS-SZONÁTA

1. tétel: Akik háttal álltak – most szembefordulnak
a ferde szájúak – tán igazat szólnak

aki versenyre kelt a múlt idővel
nem tudta, hiába birkózik a kővel

a késlekedők – mintha nem vártak volna
biztogatnak – mintha lélekharang szólna.

2. tétel: Csillagpihék gyémánt ragyogása
gyermekszemek tündöklő varázsa
meglátják mind, ami volt és lesz majd
csukló sírást vagy könnyebbült sóhajt
vád, helyeslés örvényként zuhognak
átélték mind az élők, a holtak.

3. tétel: Az érthetetlen érthetőbbé válik
a régi seb bőre mind lehámlik
s a gyűlölet megértésre tisztul
az embert már tettei vezérlik
a hihetetlen hihetővé érik
s a tétova vándor hazaindul.

1996. JANUÁR 1.

– este nyolc órakor –

Pillog az anyanyelv a gyertyalángon
korma átkígyózik hét határon

zenéje lükteti a megcsúfolt jogot
éltet, biztat koldust, boldogot

mert a tiszta szó mértéke az ember
esendő bűnökkel, lázas szerelemmel

hinni, megnevezni a jót, az igazat
csak anyanyelveden érvényes a szavad!

FÖLZENG A KÖLTEMÉNY

A csatakos hajnali rétek fölött
korai köd borong
szítálja a szél ezüstszerű szárnyán
amit terel a gond
áttűnik a messzeség nyirkos álmán
a régi, esendő remény
s a hegyek mögül a derengő napban
fölzeng a költemény.

A HOLNAP REMÉNYSÉGE

Szélmuzsikás, hidegdudás
sok a jeged, pólyás havad
ezüstfehér bilincsbe ver
és megbénít fagyos szavad

hókócoló, ködkergető
van-e vágyad, selymes álmod
a sejtések árkaik túl
békességed megtalálad?

tél is, hó is, te is, én is
együtt vagyunk harc és béke
jégziporkák a szíveden
holnapjaink reménysége.

VÉGRE HAZAÉRKEZETT

Jegyenék, büszke nyárfasorok...
ifjúságom emlékeit terelő
ünnepi menet...
méltósággal zúgnak a szélben
és villognak vibráló fényben
évek, ágak, falevelek...
s ha köztük lépkedek
visszafogom a lélegzetemet;
megállok az idő kapujában
és várok, mint akit hívtak
s végre hazaérkezett.

LOBOGÓ SZENVEDÉLY

Mint aki látja már, hol ér véget az út
tisztá tekintete ködös párába fut

madár-vágyait még röpteti fönn az ég
esendő sorsa itt sárfoltos semmiség

megpihen. Majd újra dűnnyögve kezdi el
megbéklyózott vágya rekedten énekel

s akik a szépséget igazán nem hitték
balgaságukat a túlvilágra vitték

a vihar-villámok villogó kése
a megszállottak lobogó szenvedélye.

IDŐ-ROMOK

Volt, akit még sohasem láttam
mégis tudtam róla: szívbéli rokon
aki meg mindig itt botorkált
csak omló ködalak idő-romokon.

SZÍVEMBEN HORDOM

Törötten, borzas tüskék védelmében
őrzöm a remény biztatását;
megborzongok – a meztelen szegénység
vigyázza lelkem minden moccanását.

Hisz nemcsak a valóság álma vagyok
a beteljesülést hirdeti sorsom;
a holnap sejtelmes éjszakáiban
az eleven lángot szívemben hordom.

EGY CSEPP BELÉNDEK

Tűz volt; még soká lobogott
– hogy ízlett a beléndek...?
Barázdált, büszke homlokod
ragyogó napra ébredt.

Biztatgasd csüggedt lelkedet
– napfény a csonkok írja;
sebesült, lázas szívedet
a béke meggyógyítja.

EGYETLEN RÖPPENET

Állok a parton
szemből a szél vág
meg a történelem forgataga –
megadón odatartom
vágyaktól gyűrött arcom
és birkózunk elszántan
mint valaha.

Föld béklyózza a lábam
de bizakodás bont virágot a fényben
messze, odafent...
így érlelődik emberségem
egyetlen röppenet lobogó reményem
s ezzel ívelem át a végtelent.

EGY EZREDÉV

Ha egyszer valami volt már
mindenképpen nyoma marad
akár sziklatömb
akár egy pillanat
 hogyan fényt vagy emléket írjon
 az idő törékeny üvegén;
egy rebbenés: egy ezredévnyi álom
s minden elmúlás: egy ezredév.

NEKIVÁGUNK

Tegnap még tudott dalolni ez a nép
őrtüzeit vigyázta a sárkány
de mióta útra kelt az ég is
megsápadt a csillogó szivárvány;
maradt a sejtés meg a hideg kő
meg botladozó makacsságunk
maradék hitünkkel, vad elszánással
a véres történelemnek nekivágunk.

RAGYOG

Ha virít a téli erdők ága
fagyot zörget a száradó avar
varjút röptet a messzeség homálya
s a szitáló csönd árnyakat kavar.

Emlékeid vackolódnak a hóban
bizonyosság villog szemed bogarán
remény fürdik a tékozlódó jóban
és ragyog hitünk a holnap aranyán.

BÉKATÓ

Békatóban békalencse
– zöld szemedben szép szerencse
hintázik a vágyak tükrén
nád suhog át hajad fürtjén
kedved lebukik az árba
csíkkal, rákkal találkára
gólya, sikló hadd keressen
gond hínárja elrejtessen
s ha szelídül a víz sodra

kiülsz velem a sásosba;
itt a Hold aranyló fénye
csorog rá a békanépre
szítál a csönd a nyárfákra
s szelíd dalod ráköszön
a kuruttyoló éjszakára.

DÜNNYÖGÓ

Ág az ággal
csak a szélben tud összekocódni
öregék szívét
varjúkárogás röpteti meg.

Sorsod útjait
mosolyod ezüstje ragyogja
csönded estéin
messzire lobog a fény.

A véres földről
rokkant hegyeket emel a vállad
a völgyek felé
fekete sziklákat görget a vágy.

HA HAZAÉR

A szemem csupa szög
az ajkam csupa rög

a nyelvem csupa seb
némán még vétkesebb

a csontom óezüst
a hangom kígyófüst

tenyerem néma szó
vágyat latolgató

szavam – ha hazaér
a szívem csupa vér.

MEGSZÓLALÁS

Egymásba omlanak csöndjeink
mint homokfalak a bányaszélen
metsző, halk, sárga zizegés
sustorog át a zöld örvényen
s az ajkunkra száradt tikkadásban
a szándék selyme fényét veszti
– a fölocsúdó, szikár szavak
mély zengését útnak ereszti.

ELJUTUNK-E...?

Lobogjatok villogó vásznak
ropogjatok recsegő tárgyak
zuhogjatok forrongó vizek
sikoltsatok szétfutó sínek
csikorogjatok lángoló fékek
könnyűljetek ránk dőlt nehezékek
mert nem tudni, hogy mi mennyit ér...
holnapig még táplál-e a vér...
– Akik emberül élhettünk idáig
eljutunk-e holnap a sóhajtásig...?

A DIADALMAS ÉLET

Elfelejtették már a dalt
mind, akik tőled üzenetet hoztak
a fény és a csönd zuhatagában
lélekcsereélőn szitkozódtak;
s a gyözködésben fölsikoltó kezek
vak görcse némán feketéllett
mert minden halál csontfehér csöndjét
fölgújtotta a diadalmas élet.

A KÖLTÉSZET SZIMFÓNIAJA

Anyám megbocsátó, szelíd mosolyában
suhogó füvekben, bokrokban és fákban
zenélő vadvizek tört hullámfényében
ölelő kedvesünk engesztelésében
soroló holnapok vágyakozásában
teremtő jövőnk tűzragyogásában
hiteket, eszméket, hazát, forradalmat
igazat, vágyakat, föloldó hatalmat
álmodat ígérő tiszta emberségben
valóságot vívó, világszülő szépben
áramlik, muzsikál, ujjong és dübörög
a költészet szava – halhatatlan, örök
szent szimfóniája.

MINDEN ÚT

Minden halál megszólítja a csöndet
és minden csönd némán panaszló harang
az időn túl az árnyak erdejében
minden fénynek derengő vérfoltja van.

Minden halál győztes életet hirdet
és minden élet fényes holnapra vár
a reménység tört ígézetek sodra
biztató bizalmunk ösztönöz ma már.

Minden halál az álmok kusza álma
a valóság felé fordul minden út
megyünk a végzet rendelése szerint
és minden út majd mibennünk visszafut.

HARMÓNIA

„Most már tudom, hogy
nincs mód futni tőled”
bejártam hegyeket
lángoló mezőket
úttalan utakon
éjszaka vagy nappal
zuhogó napfényben
véres zivatarban
mentem, menekültem
testvérrel vagy társsal
hitető hitekkel
lázadozó vággyal...
mégis, mindhiába –
ha másképp akartam
beszakadt minden út
mellettem, alattam
bárhogy igazodtam
rohantam, futottam
végül mégis, mindig
csak hozzád jutottam
újra csak látnom kell
bár görnyedt a vállam
igazán tebenned

magamra találtam;
egység és különbség
a mi harmóniánk
bennünk békére lel
a megbolydult világ.

DÜNNYÖGVE SÖPRI SZÉT

Ahogy a karcos szél velem végigmérte
a sápadt, véreres, őszi réteket
bogozgattam balga álmaim között
tőlem a szél vajon mit kérdezett...?
hisz tudtam, most is hiú ábránd lenne
vágyakon merengni – hogy mi lenne jó –
s várni, mikor dagadnak a vitorlák
hadd ússzon tovább a megkopott hajó
– mert nem tudom már, meddig fú a szél
a múltó idő még meddig kavarog
mert csak veletek együtt érdemes
megvívni mindazt, amit akarok
hisz aztán...
a szél majd dünnyöve söpri szét
a semmi élet minden rendszerét.

AKI MEGBOCSÁTHAT

A XX. század vak katorgáiban
új Divina Commédia készül
halottaiból föl kell támadnia
aki mindent megbocsáthat végül.

Hívnak a lélek inferno-körei
de átjutunk-e a remény-tengerekre
ott angyalok szárnya hajtja a hajónkat
a megtisztulást ígérő hegyekre.

A fényre valódi Beatrice visz
vele a legfelső szférákig jutunk
ahol a szeretet harmóniájával
belső békénkhez elvezet utunk.

HITTEL, IGÉZETTEL

A múlt örvényein kusza képek
között már nincsenek épek
mind szakadt, elmosódott, törött
– kíváncsi szemedre gyász költözött
és jeges üvegszilánkjai a csöndnek
sziszegve zsörtölődnek
– tán már semmi sincs, ami örök...?
Hullonganak, lüktetnek a lehetőségek
félek
az aggodalom tanyát vert szívemben
mi lenne jó az elfogadott rendben...?
sejtelmesen pipálnak a hajnali ködök...

Pedig elkerülhetetlen a változás
egy-egy villó sejtés mind valami más
mint ami a tudat peremére szorult
– az engesztelő idő csak alkonyult
hogy holnap lángjával újra fölírhasa
a győzelem jelét szívre, kőre, vasra
mert ádáz harcában szövetséget kötött
hittel, igézettel – s ami megválthat még
a tiszta szándék
nekünk még örök.

TÉR ÉS IDŐ

A TÉR

körülvesz – ölel – emel – eligazít
itt és ott, velem és veled, lent és fönt, közel és messze;
– a vizek forrásainkból folynak tovább, messzire, egyre
– a hegyek lábunktól indulva emelkednek
 szemünk sziklás magasságai fölé –
a fák, a bokrok körbefutják emlékeinkkel a szülőföldet;
a füvek előttünk hajladoznak – és mögöttünk száradnak
a fények szemünket és vágyainkat kontúrozzák;
a csillagok a felhők fölött szállnak hunyorogva
az életünk a Kárpát-medencét Európáig teríti szét;
aztán minden széthull sorsunkkal a végtelenbe.
A téren túl
 – a tér a nincstelenbe hull.

AZ IDŐ

ringat – biztat – kísér – sodor és behatárol
a tegnap szürkületében még anyai simogatás;
ma az izmok, a töprengések, az agysejtek gyürkőzése
holnap: a mindig és soha; a most és mindörökké
kezünk – hunyorgó szemünk előtt –
 a csillagok ragyogását árnyékolja;
aztán minden a sistergő mozdulatlanságba zuhan;
– és beleringanak az állandóságba
és fölködlenek az örökkévalóságba
 sorsunk gyűrött mindennapjai.

ÉGŐ MEZŐK

Már nem vagyok rájuk
kíváncsi – a szájuk
korhadtt korlátokkal
körülvett verem...
engesztelve tán
megvédem őket
az égő mezőkről
hazaérkezőket
ellenük –
sohasem vétkezem.

Már nem vagyok velük
sorsuk nem érdemük
a reménység tornyai
mind porba dőltek
a valóság – vért
tükröket villogtat
a lángoló napot
a sápadó holdat
a messzeség csöndjét
az égő mezőket.

MINT A DISZTICHONOK

– Éveid vad viharában
 éltet még egy lehetőség:
jövődnek fölmutatod
 amit a szíved akart.

– Küzdelem, áldozat együtt
 életünk értelmes harca;
ősszel bár lehull a lomb
 tavasszal zöldell az ág.

– Veletek s általatok majd
teljesül egykori álmunk:
szétesett részekből áll
össze a győztes egész.

MEGBÉKÉLTETÉS

Naponta morzsolom az árnyak
meg a fények villó rezdülését
– a gyanakvás köszörüli kését
sziszegnek a megalázó vádak.

Mindent hittem egykor mindenkinek
ha szívvel, ha ferde szájjal mondta
– a mocskot elástam a homokba
társaimhoz most is reményt viszek.

Minden ígéret szent engesztelés
szemetek fénye fáklyának kevés
– minden sírra viszek friss virágot

a lázadást elmossa az idő
bennem ég el a tűzhöz érkező
hogyan megbékéltessem a világot.

ÚJRA KIVILÁGLIK

A minden és a semmi határán
fegyvertelenül állok a vártán

jelkép vagyok vágy és remény között
gond és öröm szívembe költözött

lehetőség lettem – határeset
hogy teljes legyen, ami szétesett

semmiből a mindenig elérek
bizakodom, mint a szolganépek

hogy reményem valósággá válik
s vak világunk újra kiviláglik.

VARÁZSEREJE VAN

Engesztelnek újra az őszi csodák
a vizek, a rétek, a bokrok, a fák
körülölelnek, szelíden becéznek
fények szárnyalnak föl a messzeségnek
karcos szél fuvoláz békítő zenét
hogy beválthassa majd ős-ígéretét
mert a vágyak tüze szüntelen lobog
– és duruzsolja a fáradt vándoroknak
akár megtörettek, akár boldogok
gyötrető bánatot már nem panasznak.

Sejtettük, tudtuk a folyamat titkát
a hegyen túlról örvénylő üzenet
tavaszt váltott meg a lángoló őszben
amely szemed tükrében érkezett
és hirdette – biztató reménnyel
a beteljesülés ígésző hevében
hogy az ősz után jön újabb tavasz
mikor majd a fények lázas seregének
újjáteremtő varázsereje van.

VISSZAVÁRJA

Váltig korholtál – s oly sokat
hogy már rémület fojtogat
pedig, hogy megválthassalak
ledőltek mind a vályogfalak
 és fölragyogott fönn az ég...
hisz minden testvérem halott
s aki reményt biztatva szólt
szavainkat elfojtotta
mintha már hitünk se volna
 s lángot vetett a messzeség.

Most már gyáva szavam sincsen
nem maradt már talmi kincsem
s akik tanácsokat adtak
megnémultak, elhallgattak
 mégis zúg az idők árja...
szegény maradt, aki cserélt
kopott szavunk véres szemét
pedig hűségem a példa
– becsületem nem lett préda
 s békességét visszavárja.

MIT DONG A NÉMASÁG...?

Nem hallottál meg, pedig hozzád szóltam
a zúrzavarban csöndet varázsoltam...

vele kiáltottam visszhangba fogódzva
hiszen hozzád szólt és teveled dalolta

soha be nem váltott ígéreteinket
letépte véres vállunkról az inget

és a meztelen csont hűvös kocódása
ígért reményeink megsápadó mása.

Té mégsem hallottál, pedig neked mondtam
a süvítő csöndben békét varázsoltam.

tudtam: hallgatásod csöndemre a válasz
bánatomra jeges semmivel kiáltasz

így nő párbeszéddé a sosem hallható
bukdosó, tévelygő ember-őszinte szó;

beszélgessünk tovább, hisz mindenki hallja
mit dong a némaság fekete moraja.

HÚSÉG

Testvérem
add meg mindenkorra a lehetőséget
hogy utolsó vérig hűséges maradjak
a szépség igaz ígézetéhez
és a fuldokló, béna hazához
amelyet úgy fojtogat a végzet...
és csak a szelídség véd meg
hogy meg ne tépjem árulóidat
és föl ne égessem az utolsó hidat
amely átvihet a túlsó partra
– bár a hűség feketére marta
szándékaimat.

Hűség...hűség...
vak örömekbe fészkelte keserűség
lángoló Napba fulladó, derűs ég
emlékek, hitek árnyékcsapata
a vagy-ot a talán-t füstben fölmutatja

a termő föld szaga, szelek simogatása
vonuló vadludak kiáltozása
az igaz társak kemény helyeslése
a tévedés görcse, a vádak kése
az elbotló ember halk panaszszava
– se virág, se dal, se táncballada
csak az egyszerűség nyílt ígérete
a tisztesség biztató ígérete
– anyám álmainak szárnyas csapata –
a beteljesülés, az egyetemes HAZA
a tűz, a fény, a csönd, a ragyogás
a hűségben nőtt óriás-varázs
mindig ad új erőt, hitet, szenvedélyt
hogy elűzhesse szívünkrol az éjt.
És hűség...hűség...hűség.

ENGESZTELO' VERS

– üzenet Csoóri Sándornak –

Túl a leskelők csapata mögött
– ha cipőd orrán megpihent a Hold
a koccanó kés hangjára riadva
hallhatod – a gyávák szava szólt

halódó, bűnös világok között
Isten és testvérek színe előtt
a suta szavak vajon mit mormolnak
– Te ismered még az öreg temetőt

ott még olyan mécsesek égnek
melyek szenvedésből máglyát raktak
a duruzsos szél fáradt muzsikája
reményt varázsol – a halottaknak

mert

kormosan fuldoklik a hűség lángja
– akik cserélnek morált és hazát
azt hiszik, a Tisza sebes vizén
átúszva újjászületnek – odaát

a sandaságokon túl tavasz kél fel
az igazságot nem lehet eltemetni
hiába készülnek díszes ravatalok
a halottasházba nem jött be senki

Te tudod: csak az él, az áldozhat
aki magához is hűséges maradt
szíved hatalma velünk él tovább
megvédhet ez az utolsó pillanat.

MEMENTÓ – EURÓPA

Európának mi – önmagunkkal együtt
a közös Európa-sorsot adtuk
az egytestvér-szellem hagyománya
sistergő örvényt kavart alattunk
évszázadokon át,
vállalásunk, hitünk táplálta a varázst
amit lobogva fölgyújtott a vér
akár sólymok suhogtak a légben
akár tört szárnyú denevér;
az együttélés hazát épített velünk
és bennünk Európában – ezer új csodát
jövendőt formált gesztusainkkal
a Duna-partján – s a hegyeken odaát

s egy évezred után sápadt csillag-útján
vágynkkal most is föllobog a fény
reményeket tornyoz minden mementónak
a pillogó tűzzel terhes televény;
Európa szellem-varázslatával
mindnyájunk otthona;
ahogy a tiétek – úgy a miénk.

VELED VAGY NÉLKÜLED

Mert kételkedtem s kétségeim homályán
nem ösztökél más csak torzó rémület
a kételkedés a bizonyosságom
ez a látélet – vagy tán kórtünet.

Hinni kellene, de most kinek higgyek
értelmes érvek, törvény vagy hatalom
gyöngéd megadás, parancs, vad erőszak
akár tűröm – akár tagadva akarom.

A szépet és a jót együtt szeretném
velük védhetem meg sorsom igazát
magányom véres béklyóit leoldva
a harmóniában lelem meg a hazám.

Töprengésem, kétségeim homályán
elnyújtva vonít a fojtott rémület
csak egy bizonyosság van: tovább élni
nem lehet nélkülöttek – vagy nélkülöd.

KÖLTEMÉNYEK PRÓZÁBAN

*„Számomra az életem nagy misztériuma...
hogy anyanyelvem a gyönyörű magyar,
az egyetlen nyelv, amelyen mindent el
tudok mondani, ami érthető és érthetetlen
az életben. És hallgatni is csak
magyarul tudok arról, ami számomra becses.”*

Márai Sándor

1996–1998

KÓZENE

– Minden tengernek, minden erdőnek, minden embernek, minden felhőnek megvan a maga titka. Az egyik vagy a másik igazában mindig más, mint a társai. Csak önmagával azonos.

– Szikla a hegyek, a tűzhányók sziklája – vagy a víz mélyére süllyedt szikla. Mindegyiknek megvan a maga sorsa, a maga végzete – a maga históriája. Mindegyik néma – de van ember, aki hallja hangjukat.

– Az ember önmaga kövülete. Olykor a saját hangját sem hallja, olykor a kövekét is fölismeri.

– Beleszeretnél a kőzenébe! Pedig a múlt csak önmaga hangját hallatja; akár a vulkánokban, akár a tengerekben – vagy éppen az emberek emlékezetében.

– De az ember a másságot nagyon szeretné megismerni. Talán azzal jobban boldogulhat, mint az önismerettel.

– Ehhez tudnia kell az önmagából kilépés titkát, misztériumát.

– Csakhogy az ember önmagából igazán sohasem léphet ki. Sem a múltjából, sem a jövőjéből. – Jelene pedig szinte nincs is.

– De a múlt örökké változik. Ma más rész szakad ki a fakuló esztendő-idők rétegeiből. Holnap ismét más múlt-tüzek lobognak. S a folyamat szinte belevész a füstködbe.

– Az egyik fáklya is te vagy – a másik árnyék is.

– De másképp vagyunk ma az egyik – mint holnapután.

– Így lehetsz netán önmagaddal azonos.

– Hanem a kövek muzsikája miféle időfáklyák tűzének felel?

– Ha már tisztán hallod a kőzenét, csak csalahatatlantul fölismered a dallamot; az elsüllyedt sziklák segítenek abban, hogy mindig önmagad légy!

– De mi lesz, ha egyszer minden kő a vizek mélyére süllyed?

– Akkor majd meg kell ismerned sorsod új harmóniáit. Majd visszatérsz álmaidhoz, megsimogatod a kövek moháit, az erdők nyugtalan árnyait – és fejet hajtasz az örömök szelíd parancsának. Ringatod majd minden sziklák, minden emberiség muzsikáját.

EMBERFARKAS

- Amikor a fegyverek megszólalnak, a humanizmus már régen halott.
- A harcokban csak az embertelenség él – a küzdelmeknek lehetnek humanista motívumai.
- Tisztességes harcot csak az állatok vívnak egymással. Minden háború tisztességtelen.
- De van úgy, hogy az ember állattá válik.
- Csak nem az emberfarkasokra gondolsz? Hiszen az balga hiedelem, antik babona, középkori mítosz.
- Hátha ma is él...
- Bár Herodotos, Plinius és Vergilius is emlegeti őket – de igazán egyikük sem hitt ennek a misztikus átváltozásnak lehetséges valóságában.
- Ha nincs is farkasfoguk, karmaik, farkasbundájuk – pusztításuk esztelenebb a farkasokénál.
- Ez csak afféle ráolvasás, hiedelem, vízió...
- De hát a tank eltiporja a kislányt, ha lelövik az apja vállán nézgelődő kisgyereket, aztán a folyóba dobják... ilyet csak az emberfarkasok tehetnek.
- Ők mindig farkasok voltak; emberek soha. Farkas volt a szándékuk, vágyuk, szimatuk, mozgásuk. Csordákban kóboroltak; ha falni kellett, szaggattak; ha szólni kellett, vonítottak.
- Hát az ember? Mert tud gondolkodni, mert lehet erkölcsrendje? Mert fényeket gyűjthet az éjszakában...? Akkor már nem is farkas...?
- Amikor egy édesanya megszüli embergyermekét, a sírás hangja sohasem lobbantja lángra a vért...
- A farkasok vonítanak a Holdra; az ember hallgat – vagy csöndesen dalol.

KÉT ÖREG

A múltó idő ráncolódik a kérgen, zsugorodik a levélen. Más dimenzióban bütykösödik a csontokon, megfakul az emlékezetben. S mire lehull a levél, megbilincsel a feledés – és valójában minden összeölel a föld sorsával. A termő, a simuló, az engesztelődő rögökkel. És csönd harangoz az idők tornyában.

* * *

Az öreg szomorúfűz harminchárom éve néz farkasszemet a vízzel és a túlsó parttal. Konokul állja a perzselő napot, a szagató szelet. A hasgató fagyot, a simogató esőt. Sokszor hallott zúgó hullámverést és nyögető viharokat. Gyermeeknevetést és messzeséget ringató dalokat. – Egy koranyári vad vihar szélrohama kettéroppantotta derekát. Azóta ugyan nevelt már új sätorkaréjt, de a törések helyén szuvasodik, hegesedik, barnul. Aggályosan nézeget át a túlsó partra. Némelyik sérült ága már szárad és árnyéktalan vonalakat ír a földre.

* * *

Az öregasszony csoszogva hozza a kisszéket a fűzfához. A törzs mellé támasztja, leül és krárog egyet. Mintha mondanivalóval akarna valamit. Körbejárhatja barna szemét a faágakon, a ködlő vízen, aztán ölébe ejti két bütykös kezét. Összefogja ujjait, mintha imához készülne.

Emlékezik a régi időkre, amikor gyökereztetzte ezt a csonka fűzfát. S most ráncos keze, arca olyan meggyötört, mint a fűz fáradtan imbolygó árnyékcsoportja.

Vajon meddig vizslatják így ketten a párálló alkonyatban a ködös túlpartot?

* * *

Kettőt fordult az esztendő kereke. Se fűzfa, se öregasszony. Az egyik teste elhamvadt a tűzön, a másik darabjai ellobbantak a lángok tengerében. Az egyik is, a másik is csak lágy hamut hagyott maga után emlékeztetőül. Addig, amíg az idők szele el nem hordja nyomtalanul.

A vízparton gyerekek hancúroznak. Az egyik feje fölött meglibben egy éhes halászcser karcsú szárnya. Hirtelen oldalt fordul és lecsap a vízre; csakhamar újra fölemelkedik. Csőrében csillogva vergődik egy ezüst testű, karcsú kishal. A madár sebesen elszárnyal zsákmányával.

A gyerekek vidáman kergetőznek tovább.

ADÓGARAS

- Ez meg mi?
- Az adógaras.
- Az igazi krisztusi – vagy a Tizian festette mű?
- Egyik sem. A XX. századi. Váltópénz és lelkiismeret egyformán. Vér, életnedved ára. Meg egyetemes emberi sors.
- Kinek tartogatod?
- Nincs aki elfogadja. Se így, se úgy.
- Akkor ez már nincs is.
- De mennyire hogy van! Elégeti a nyelvem, a gyomrom, a lelkem, a tisztaságom. Maszatos fehér foltokat hagy maga után a múltból – és ráncokat gúzsol a jövőre.
- Nem értelek. Hiszen te nem választottál soha császárt.
- Nem én. De helyettem és nekem választottak. S el kellett fogadnom, illetőleg tudomásul kellett vennem.
- Hát a kényszer-választott elfogadta-e?
- Nem teheti, mert nincs már sehol. Elsöpörte a történelem vihara.
- Akkor ajánld föl Istenednek.
- Őt meg nem találom már régi helyén. Naprendszereket teremtő fényzuhatagai partra dobják az efféle semmiségeket, mint egy adógaras...
- Akkor most mi következik?
- Üres marad és kihűl a tenyerem. Megfakul a hangom, meghályogosodik a szemem, meghalkul a szívem lüktetés-ritmusa. Az adógaras csengésének a visszhangja elfúl a tornyosuló idők ködében.
- Évezredek múlva senkisémm emlékszik majd rá.

FOLYAMAT – MŰLÁS

(mintha párbeszéd lenne)

Eljutottál ím a vizek partjára, de sehol sem látsz hidat, hajót vagy révészt. A túlsópart ködében meleg fények zsonganak. Közben pedig a víz suhogó, zuhogó sodra hirdeti, hogy múlik, egyre múlik az idő.

Jön, érkezik, egy sóhajtasnyit villan, aztán már a messzeséget göngyöli – és eltűnik a szemed előtt.

Minek jöttél hát a múlás partjaihoz? Talán látni akarod a bizonyosság szikláit a másik parton?

Azok a rideg kövek ott, a bizonyosság?

Kongatásukat elnyeli a köd, de szilárdságuk a fény billentyűit is szóra bírja – szikrákat gyűjtva.

De minek incselkedsz azzal, ami igazában nincs is? Hiszen az időt csak azért teremtettük, hogy legyen mozgásterünk gondolataink, vágyaink világában.

Tudom, már Lucretius megállapította: „...időt nem is érzékelhet az ember – másképp, csak mozgás révén...”

Ez a mozgás az élet teljessége. Fénylő idő és homályba merülő múlt egyúttal a legígéretesebb jövő. A jelen csak a lehetőségek villogása. Tengerszerű idő a parttalan hullámmásban. És a lüktető ár olykor elmos mindent.

– Azért az ember nem hagyja magát. Mindenki megismeri és kiméri a maga idejét; ha másképp nem, hát ösztönösen.

S amíg értelme győzi, meghódítja a jelent önmagának.

Ez kevés. Az időt egész valóságában élnünk kell; sőt át kell élnünk mindenestül.

Én már nem kötözködöm sem a múltással, sem az idő korlátozó erejével. Nem akarok senkit legyőzni – legföljebb önmagam. Nem áhítozom semmiféle dicsőségre. Az állandóság partjain megvetem a lábam – a víz meg hadd folyjon szabadon. S ha majd az ár alámossa a partokat, beszakad alattam a jelen bizonyossága.

Hiába kongat már ezután a harang – tudom, szava már nem hozzám szól. Bennem és körültem már csönd van.

Az időt nem méri sem a harangszó, sem a csönd. Hiszen nem is vesszük észre, mikor léptünk be az időbe; de azt sem, mikor lépünk ki varázsköréből – az időnkívülségbe.

* * *

Az időt nem mi múlhatjuk – csak mi mozgunk a végtelen folyamatban. Ám gyakran alig érzékeljük, hogy bennünk és velünk mikor ballagdál az idő vagy mikor szágult vad iramban. Nem ismerjük a mértéket, csak sejtjük. A belső idő sugallatára. – S arcunk legtöbbször a biztató holnap felé fordul.

A holnap az ember örök álma – és az ember álmaiban mindig hűséges marad önmagához.

Örüljete, fiatalok, mert álmaitok a világ kiteljesedése! A tegnapok fényei megszürkülnek, hiszen méhükben hordják a holnapok végtelen csapatát.

Olyan holnapok utasait, akiknek arcán sápadt holdfény imbolyog. De mennek határozottan és együtt az úton, az ígéretes holnapok felé.

Vissza vagy előre – mindig ugyanazt az utat járjuk; akár tétova a léptünk, akár testtelenül sodródunk az idővel. Ugyanaz a sors, ugyanaz a pillanat igéz meg.

Az Út sohasem ugyanaz! A szándék, a ritmus, a környezet nagyon hasonló.

Emlékeztet és biztat. A kövek, a kimért távolságok ugyanolyannak látszanak – mégis mások.

– Mondd: mi a legkedvesebb időtöltésed? Foglalatosságaid mögött mindig fölismerik igazi arcodat? Mosolyával, fintoráival együtt? Félárnyékban, félragyogásban... Hiszen, ami ténykedésben van – az már soha többé nem lesz. Még akkor sem, ha valaha valóságosan volt.

Szándékunk és hitünk türelemmel várja a maga teremtmény újraszülő idejét. Mert egyszer mindennek eljön a maga pillanata, a saját ideje, önálló korszaka.

S akkor a hullámok megcsitulnak; csak a sodrás áramlik a mélyben. És minden újra meg újra más formát ölt.

Madáchra emlékezvén? „Nem az idő halad: mi változunk.”

TENGEREK...TENGEREK

Az álomtenger legbenső világom örök lüktetése, terelő végtelensége. Körülölel, mint egy oltalmazó és simogató sós-melig takaró. Bebarangoltam minden kikötőjét, ismerem minden bárkáját. Láttam zöld, szürke és fehér tarajú fényszikráit; hallottam morajlását, dübörgését és dajkáló csöndjét. Pihentem anyáskodó hullámaiban – és menekültem háborgásaitól. Megbarátkoztam felszíni csillogásával és mélységének merülő titkaival. A vitorlázó álmok merész cikkanásai közömbös szürkeségeket tükröztettek – aztán méltósággal elnyújtóztak. Úgy zuhogott újra meg újra önmagába vissza, mint a látomások ígéretének és a valóság roppanásainak örök forgataga.

Az álmok sejteése és a józanság kiteljesedése derűs megérkezés az élet sziklás vagy simogató, becézó selyem-homokú partjaihoz. Zenéje ígéret és engesztelés.

Itt biztonságban vagyok, de nem sejttem, hogy gátat, révet vagy kikötőt építek-e lüktető terveimmel, hullámzó szándékaikkal. A jövő évek szitakötő-zizegése álmaim valamikori beteljesülését ígéri. Társban és ígézetben, gondban és vízióban, muzsikában és csöndben a kikötők messze világló fényeinél. S az álmok beteljesedése a valóság szürke homokját szitálja egyre. A Balti-tenger lázadozó, nyugtalan zöldje a háború utáni megbékélést tornyozta tudatom partjaira. Még emlékszem, hogyan fogadta a foszforos bombák tűzlobogóit és hogyan sistergett, nyögött a halált terelő lángok és kétségbeesett, rekedt kiáltások füstje alatt. Csak nagysokára tudott megbékélni az esők és szelek pólyáinak védelmében. – Mikor aztán a szórtan halászok ismételtén megkövették, szelídülő hullámai ontották az ezüsttestű halakat és a vörösbarna rákokat. Így lett gazdagabb a véres és fekete kenyér. S mikor a sirályok puha szárnycsapásokkal versenyre keltek a széllal, a kattogó szélalmok vitorlái tükröt tartottak a ködlő tenger messzeségnek. A nyugtalan víz pedig elringatta és megbékéltette a halottakat s megvigasztalta a hazavágyókat.

A zöld hullámok fehér tajtéka reményt hirdetett a parton kószálóknak – a hazavágyóknak. Kíváncsi tekintetek és a csilapodó szél vigaszt nyújtott az árváknak és a bizakodó magánosoknak. Ez a tenger morajló múltjával összeölelte a halált és a békét. Fönségesen, méltóságosan, megfellebbezhetetlenül.

A Tirrén-tenger kék derűvel, sugaras bizalommal köszönt rá az odatévedőre. Tudja, hogy ő nemcsak ölelés meg szerelem, becézés meg tanúságtétel, hanem hit és bizonyosság is. Ragyogás, gyöngyházfényű remény. Csillámló sziporkái az örömet, a szellemi fölemelkedést és a harmóniát szárnyaltatják a méltóságos hullámok fölött. Forró sziklák, ünnepélyes ciprusok, melegen simogató víz. Engesztelés, mélység és magasság; árnyék és fény egymásra találása. Eüridiké alvilágot járt igézete, akit Orfeusz lángoló, türelmetlen pillantása örökre elveszített. És Beatrice szelíd, simogató mosolya, hogy a vándor rátaláljon az áhított és sejtett harmóniák szférájára.

A párálló messzeség föl-fölvillanó, buzdítóan buja muzsikája. A kimért utak megérkezése. Az olajfák leheletének hullámzó illata; varázslatokat, misztikumokat és meséket göngyölgető csobogása. A reménység és szelídség engesztelődése. Csöndes sóhaj a megértett és elfogadott béke ünnepén.

A vágyak tengere időt ringat a messzeség ölén. Összekarolja az álmokat, a valóságot, a beteljesülés reményét, meg az omladozó hitet. Hiszen ő a beteljesedés, a megvalósulás lüktető varázslata. Partjain muzsikál a simogató csönd, a biztató ígéret nyugalma. Hullámai fölött selymes szárnyú madarak ringatóznak az áramlásban. Távoli kikötők hívogató fénye a megérkezés nyugalma ígéri. A várakozás viharai után a megcsilapodást. Csak a jövő megvalósulása ködlik fátyolozottan. Ez a tenger békéltető zene; szívem ringató muzsikája.

Hazaérkezés.

MERRE VAGYTOK...?

(fohászmonológ)

Merre kóboroltok melengető emlékeink csapatával, ti régi hitek, vágyak és sejtések, kócos álmok és buzdító remények...

Merre jártok, ti botladozó évek, lángoló bizonyosságok, borzongató félelmek, biztató pezsdülések...

És hová tűntek a kormos tűzhelyek félhomályában ringatózó dudorászások, dalok, mesék, történetek – meg a harangos hallgatások...

Hallod-e még az anyai altatók méla dallamát és a morzslódó szavak, hümmögések bizalmas helyesléseit...

Merre omlottak szét a testvérek, pajtasok incselkedő, kötődő mukkanásai, zsörtölődései. S a mögöttük settenkedő másnapi lehetőségek...

Van-e még, élnek-e még benned és veled az elindulások reményei, a megérkezés meghitt bizonyosságai, meg a testvéri embersoportok ölelései...

Van-e még nyugtalanító, erőfeszítő tennivágyásod fölemelkedni a gúzsolódó közöny béklyós szorításából. S vele fölködlik-e a lehetetlenségek zsibbasztó kudarcélménye...

Hallod-e még a bokrok, a fák, a vizek meghitt szólítását és a szárnyaló madárseregek selyem-suhogású röptét. Látod-e még a zubogó vizek halainak cikkanását, az erdők vadjainak robogó menekülését – és az őszi ködben morcosan pipáló hegyeket. Követi-e most is a szemed – a szíved őket...

Látod-e még álmaidban az egykor sírba szállottak igenlő, hívó tekintetét – meg unokáid nyílt arcának bizonyító derűjét... a titoktudó öregek megértő mosolyát...

Érzed-e még a nevelő közösségek, a családok biztató erejét, fölemelő varázsát, buzdítását...

Tudod-e, hogy a hegyeken és tengereken túl ugyanígy élnek boldog-boldogtalan emberek, akikkel te sohasem találkozhatasz. Talán sejtéd ösztönző – olykor titokzatos – üzenetüket...

Van-e még tisztessége, becsülete az öreg fának, a magános tavak lüktető hullámmásának – a megsántult kóbor ebeknek és a loncsos, magános koldusoknak...

Észreveszed-e a kényszerű mosolyok és eltorzult arcok ferdeségeit – meg az üres, bütykös kezek reménytelenül kérő hallgatását...

* * *

A sistergő kérdészuhatagban egyetlen lehetséges válasz emelkedik az időforgatag habjai fölé:

látom, hallom, tudom, hiszem... szeretném...

Íme, a sorsom, az életem minden szándékával, vállalt cselekedeteivel, tévedéseivel és jóindulatával – minden hitével és kishitűségével, reményeivel és a beteljesítés vágyával...

Mert az ünnepélyesen szárnyaló életmuzsika harmóniája nem halottsirató vagy zengő oratórium. Csupán a teljességre vágyakozó ember mindenkihez szóló örömdája.

Hiszen nem az az erős lélek, aki ellenfeleit legyőzi – hanem, aki önmagán is erőt tud venni.

A HELYÉN VAN MINDEN...

A vizek a messzi tengerek felé folytak, a fák a terülő ég felé nyújtóztak. Arcán kígyózva kúsztak a ráncok.

Látta, hogy az agyag hűségesen tapad a kapához. A véső a fába hasít, s a lovak feje egykedvűen bókol, ha nagyobb terhet kell vontatniuk. A denevérek soha nem ütköznek a házfalakba, s a malacok sohasem sivalkodnak, ha anyjuk mellettük fekszik. – Minden természetesnek tűnt. Ő meg tovább vizsgálgatta a kutyak hűséges szemét – és az asszonyok lépésének lágy muzsikáját...

De mi értelme van a töprengésnek, a csodálkozásnak...?

A lüktető idő árnyékokat söpört a fények mögött. A fájdalom és az öröm bénán bukdosott a múltak sejtelmes mezőin. Nem hitte, hogy az emlékek vérfoltjai feketéllő hegekkel örökre ott tarkállanak szándékai bőrén. És a forgatagban senkisémet szólt hozzá. Pedig lett volna – kérdeznivalója is.

Hogy minek, miért, hogyan és mikor...?

A gyermekkor félszeg sutaságai már-már elmosódtak a szem előtt. Még látta ugyan testvérei fintorait, és érezte anyja meleg simogatását.

Szeretett volna szabadon, megkötöttségek nélkül élni. És eljutni valahová. Ahol ölelő, simogató a nyugalom. S ahol föltétlen bizonyosság honol.

Oda, ahol a jó szép is, ahol a zene ünnepélyes szárnyalása béke is, kenyér is. Neki is, másnak is. És minden forrásból ihatna félelem nélkül.

De előtte, mögötte – mellette és körülötte megjelentek a hatalmasok. S nem mert nekik ellentmondani.

Közzönnel és kérlelhetetlenül irányítottak mindent. Kijelölték az utakat – és megtépték hajunkat a szélben. Az árnyékok mögött úgy rendeztek mindent, hogy egy kis, sovány kenyér, egy-egy meleg krumpli jusson azért mindenkinek. S a hosszú kések ünnepnapokon még a szalonnából is vághattak. Bár csak egy-egy vékony szeletet.

Előírták a fohások szövegét, a szerelem módját, tüzeit és alkalmait, a csodálkozás csöndjét és a tiltakozások elnémulását. Mindenki úgy bólinthatott vagy mosolyoghatott, hogy a tükrök csillogása be ne mocskolódjék.

A szavak zenéje egyformán monoton volt reggel és este, tavasszal és ősszel. A szándékoknak, a regényeknek és a vágyaknak pontosan kimért menetrendje volt. Bár az álmok néha föltépték béklyóikat. S akkor az ember embernire nőtt – és odahajolt a virágokhoz. Ők meg nem értették: miért nem a lepkék, a méhek vagy a darazsak látogatnak hozzájuk...

Az alkotás és a képzelet – a remény és a vágy mindig megpihentek a gémeskút kávján – a szemek sarkában vagy a paraszak üszkében. Hiszen ebből a lüktetésből, abból a szív szerinti ritmusból nem lehetett kimaradni. Sehová sem lehetett oldalt lépni.

De minek is? A példák végtelen sora, a lépések monotóniája, a megszokás és a hőkölések... – mindig mindent ugyanúgy mutatnak. Emlékezete rongyait gyűrögetve látta, hogy minden feszesen, kimérten és emberformán – akkor is, most is a helyén van!

Változóan – változatlanul és végérvényesen. S ha majd ki-
lép a körből – az ő helye üresen marad. És senki sem akar a
helyére lépni.

Hiszen a helyén van mindenki és minden...

JEGENYÉK

SOROK... nyárfasorok... dárdás jegenyék. Akár Lengyeltó-
ti, akár a kassai öregtemető felé terelitek kíváncsi tekintetün-
ket – ti vezetitek az emlékezet porosodó útját. Ti vagytok az
összeölelő, a fölnyíló gesztusok őrzői, a moccanó idő pásztor-
botjai, védelmező karjai.

Gyermekkorom óta ti vagytok a mezsgye város és falu kö-
zött, kíváncsiság és felismerés falai között, a múlt idő szaka-
dékai előtt. Ma is őrzitek a májusi cserebogarak donogással
kísért röpte-útjait – meg a júliusi vihar villámcsapásának kéreg-
hántoló sistergését. Megbocsájtó biccenésekkel kísértétek út-
ján a magasan föltornyozott szénásszekerek sorát, meg a ko-
szorúkkal, csokrokkal körülterített halottaskocsi néma kopor-
sóját. Messzire dobtátok lombfüggönyötök karéjából a
komorkodó hegyek felől érkező szélkiáltásokat – meg az orma-
itokon hintázó varjak fekete szárnyrebbenéseit.

Feszés ágaitok között olykor fészkelő madarak meghitt csi-
vogása otthonoskodott; barázdáskérgű törzseitek árnyékában
szerelmesek ölelése biztogatta lázongó életünket. S ha tavasz-
ba fordult a rügyek és virágok ígéretes illata, a jövőendő fényeit
hirdették a harmatcseppeken megcsillanó, reménységeket te-
rítő lehetőségek. A meztelen ágak meg szégyenkezve billegtek
az ismeretlen holnapok zátonyai előtt. A már száradó, halott
ágak tavalyról tűzre szánt reménytelensége kegyetlen sorsokat
dobolt. És a szél suhogó, repeső szárnyán testvérfákról – isme-
retlen testvérekről zsongattak üzenetet. Mégis, ezt a jelbeszé-
det valamennyien megértettük.

Sorok... nyárfasorok... őriztétek büszke koronáitokkal az
időfolyamat jelzőfényeit, lombsuhogásokban közös sorsunk

emlékzenéjét. Tanúsítsátok a hűség teremtő erejét; a mindnyájunkat gazdagító hitet, az állhatatosság diadalát.

Ha ti terelítek útjainkat – mindnyájan hazaérkezünk egyszer.

KUTAK – MAGASSÁGOK

Az indulás lehetősége és a megadott kibontakozás együtt él. A mélységek a magasságoknak észrevétlenül is üzenhetnek. A sötétségek a ragyogásnak. A csobbanó csönd a felkiáltásoknak. Onnan, a reménytelennek tűnő vívódásból és töprengésből a derűs föleszmélések magasába. Az ön-kibontakozásba.

Ki száll le hozzánk és ki emelkedik föl velünk...? A lefátyolozott titkok és a derűs megvilágosodás. A rejtőzködések és a fölnyílások. Az elfojtott álmok és a tárulkozó derű. Az ellentétek föloldódása – az esetlegességek harmóniája.

Meríthetünk a lélek mélységeiből – és a hullámozás szabad iramodásából. Tudást és emlékeket – csillogó fölszárnyalásokat.

A szendergő iszap nyirkos kövekkel körülbástyázza a közömbös lehetőségeket. Az ígéreteket és a kiteljesítést. Az észrevétlen bezárkózást – a sugaras fölemelkedéssel együtt.

Üdítő esetlegességek, szándékok zúborognak és csillogó bizakodás dalol. Úgy tűnik: temetkezik a harangszó és tisztul a reménykedés. Mereng a sötétlő hallgatás – de száll, emelkedik, szárnyal a bizakodó zene. A harmóniák kórusegysége.

Rejtőzködik a tisztaság – de utat találnak a ragyogás lehetőségei. Egyéni tónusokban – meg általánosságban.

A mohos, zöldesbarnás kövek, fadarabok az elnyelt csobbanások emlékeit őrzik. Hogy egyszer majd fölszabadíthassák őket a fényre, a tiszta magasságokba.

A titkok gyűrődő, agyagos-nyirkos üzenetei borongnak az éltető csöppek hús nyugtatgatásán.

Itt a vándorok mindig megállnak és enyhüléssel, frissülő bizakodással indulnak a jövő lehetőségei felé. Amíg van szándékuk, útjuk és hitük.

Ha már megtanulták, hogy a mélység dolgai, jelenségei – és a dolgok, jelenségek mélységei mind jelen vannak.

Minden mélységnek saját hatalma, ereje, varázsa van. Minden összefüggésben esetleges lehetősége, hogy szabadon felszínre törjön. A fényre, a ragyogásra, a bizonyosságra. A velünk és bennünk fölnyíló titkokat, vágynakat föltáró teljességre.

S ha azonosulni tudunk velük – magunkra találunk.

MAGÁNYBAN

A suhángok együtt iperedtek, lombosodtak, terebélyesedtek. S mert erdőt öleltek – riadt vadaknak, szegény embereknek enyhét adó menedéke lettek. Aztán egy télen jöttek a sivító fűrészek, s mind leterítették a derekas fákat. Csak egy maradt állva; amelyiken a legtöbb sebet ejtették a viharok – s amelyik eligazítja a vándort. Jelezvé: mettől meddig és honnan hová. Mint a magános jelfák.

Az egyébként zsvajos tornácon egyedül üldögél az öreg a fejőszéken. Görbe hátát nem kívánja megtámasztani. Hunyorgó szemével az elsompolygó nyolcvan esztendő árnyékai közt kutat, és könyugalommal szemléli a láthatatlant. Lába előtt borzas, vén macska fekszik – annak sincs kedve dorombolni már. Egere javát rég elfogyasztotta. Már csak az öregasszony szuszogására ügyel. Hisz még most is sejti, mi következik majd a kamrában, a konyhában vagy a padkán. Az esti tűz hamarabb kihuny mindegyikük szemében.

A legelő szélén árva gémeskút. Káváján moha zöldell. Ostorfája közönyösen himbálódzik a lusta szélben. Nemlétező vödre nyomán a mélységeket kémleli. Csillog is valami a mélyben, nem is. Olykor a koloncon vagy az ágas villáján – estefelé – megpihen egy tépett tollú réti héja. Néha ott is éjszakázik. De kora hajnalban reszelős kiáltással útrakél – hogy megossza magányát a vidékkel. Árnyéka nyomán nem létező társát keresi.

A réten át a faluszéltől az erdő felé gyalogút kígyózik. Homokszemcséi, rögei-gödrei közt az iramló idő eseményemlékeit

őrzi. A favágók hajnali, kemény lépéseit, a kaszások és a gyűjtők kíváncsi igyekezetét, az ebédet vivő kislány súlyos kosarának, kannájának gazdag ígéretét. – S a lépések, iramlások, szorgoskodások és tétovaságok mögött mindenütt settenkedik a felejtés meg a távolodók árnyékserege. A gyalogúton lépdelők hajdani csapata egyre messzebb jár. A fűszálak, a torzsok, a rögök mind kevesebb próbát állnak ki. Az út egyre többször és egyre hosszabb időre egyedül marad. Üresen.

A szándékok és sejtések ugyancsak tétovák lettek. Sem a fűvek, sem a vizek, sem az emberi sorsok nem társultak a jövő biztató hitével, szándékaival. Mindegyikük őrzi a másikkal való kapcsolat emlékét. De már egyikük sem tudja, lesz-e új sarjadás, születő remény, új erőpróba. S ha az esti harangszó meg-meglibben a hűvösödő szél szárnyán, mindegyikük érti az üzenetet, a tiszta szavakat. S külön-külön válaszolnak is az üzenetekre.

Csak az öregasszony válasza marad el. Mert az élők közül nincs kinek üzennie, a holtakat meg minek háborgatná. Társai pedig pontosan értik fáradt szemének sugárüzenetét.

Egyetlen hű társa maradt: az emlékező magány.

SZONATINA

Amikor két tenyerem falát arcom elé emeltem, valaki-valami megszólított. Visszafordultam. Láttam, hogy a múlt kódé- nek hűvöséből elő-elővillan egy-egy szempár, arc, mozdulat, táj. Ájult szavak, szakadozott mondatok, tört gesztusok figyelmeztetnek a hátráló időre, a sápadó emlékek hullámmására.

Ami mögöttem tornyosul, az megmászíthatatlan. Vállalt, kényszerű vagy megtagadott sors. De vajon csak az enyém? Csak én éltem át mindezt így, ennyi hittel, vággyal, sejtéssel, félelemmel? Csak bennem sajgott a hazátlanság érzése, a hazatalálás remé- nye? Csak az én szándékaim vívódtak a lázas törekvésekkel? Velem packáztak a szélhámosok – vagy csak engem biztattak a testvérek, rokonok, barátok, szeretők? Az életem mindenkitől és mindentől független, egyetlen, megmászíthatatlan élet...?

Igen: egyetlen, megismételhetetlen és egyedi. Láthatatlan száakkal kötődik az ölelő teljességhez, a mindentől és mindenkitől független egészhez. Az én sorsom, a mi sorsunk ebben az egységben, ebben a folyamatban átfogó értelmű, föl-emelően szárnyaló, egyetemesen emberi – és magyar. S az örök törvények szerint zárt, bonthatatlan valóság. Hiszen számom arca még vak, sok hangja néma. Vagy csak megbillentette a szél a lángot, elmosta a fakó hangokat...? Mintha egy magára maradt, szomorú leány dúdolgatna egyedül a lompos, őszi szélben...

Lehet, hogy meghallja valaki. Hiszen olyan simogató, melengető a dallam – s olyan borongón őszinte.

S ha két tenyerem falát ismét arcom elé emelem – már alig-alig szólnak, sejlének hullámzanak az emlékek árnyai. A villanó szempárok megfakultak, az arcok elmosódtak, a tört mozulatok szétestek.

A valóság, az egyetemes egység – mintha darabokra tört volna. A hátráló idő utolsó szava, lüktetése lassan elhal – mint egy szerelmi szonatina utolsó tétele.

VADGESZTENYÉK

Zömök törzsek, göcsörtös ágak, dús levélkoszorú. A húsos levelek körülveszik és belepik a szárazakat – mint az emlékek a múltat. Az árnyékok hullámzanak, megsűrűsödnek. Már nem is tudni pontosan, mit takarnak. A szegénység eszmélkedő gyermekéveit? A lázadásokat és a megnyugvásokat...? A poros utakat, a zizegő napfényt...? A kullogó estéket, a bakacsin éjszákák hallgatását...? Ki tudja már...

Az első gesztenyesor – az igazi gyermekkor. Az ámuló kíváncsiság, a védelmező terebélyesség és a biztos menedék; ég és föld összeölelője. Az álmok sátra, a szél kemencéje. Innen is, onnan is a megszokott arányok, az eligazító sorolás. A gyermek-ség útjainak vonalzóí. És a készülődés. Mert innen mindenki eljut egyszer valahová.

Mégis el kellett hagyni őket. – Vagy ők vesztenek el minket? – Mert az igazi gesztenyesor ma is zsong, ma is dudorász, csak a mi gyermekségünk foszlott köddé.

Emlékeink pontosan tudják minden roppanásukat. Féltik, babusgatják, védik őket. És íme; évente kivirítanak bennünk, s minden őszre megteremtik a megálmodott csodát. Csak az árnyékuk nem a régi már. Valahogy fakóbb, valahogy folto-sabb. Mintha mind levetni készülnének az emlékek köntösét. Hogy ágaikon át láttassák a sejlő messzeség szelíd ragyogású arcát.

Mert ahogy telnek az évek, a gesztenyék úgy varázsolódnak át. Lesz belőlük zöld szitakötő és fekete madár, fűjtató bika és zakatoló vízimalom; a gond bányája és az öröm tornya. S ha fülledt júliusi éjszakákon nem kél fel üstökük mögött a bronz-arcú Hold – az árnyékok mélyén valaki halkán dudorászik.

A második gesztenyesor – a háború! Az indulatok féktelen nekivadulása. Az esztelenség tombolása, a könnyörtelen pusztítás. Mert ha letörik az ág, a virágnak lehetősége sem marad. Elvész a testvér, a biztonságos törzs, a tápláló anyaföld. Nincs haza többé! Nincs szülőföld – és nincs otthon. Az ág nem simulhat össze többé társaival. A levél nem suttozhat, nem lappoghat a többiekkel. Elfonnyad, elszárad, letörik, lehull – minden életerő. Nem marad más, csak a gyökér a föld alatt. Az egyetlen lehetőség, hogy újra kezdhessünk előlről mindent.

Mire hazaér a tüzes derekú nyár, lábunk elé gurul a harmadik gesztenyesor gazdag termése – a kiteljesedés. Az asszonyérés, a férfikor. Még javában ragyog a fény, de a tüskés gubó már lobogó ígéretű termést ölel. Védi és kínálja. Készíti az őszre, amely az újjászületés anyaöle.

Az ágak még szívósak, rugalmasak, de belül feszül már valami üveges szigorúság. A levelek arca puha, zöld bársony és simogató engedelem. Csak az erek mentén vibrál valami nyugtalanság. A szélben ezüstöt szítál a délután, és a bizonyosság csöndje körülrajzolja a földre kuporodó árnyékokat.

S aki áthalad a sötétedés tócsáján, már tudja, hogy a negyedik gesztenyesor következik: az öregkor.

Még látszólag minden a régi, de már nincs biztatás, nincs szépítgetés. A levelek ernyedtebbek, az ágak koccanása keményebb. A ferdén érkező sugár élesen kirajzolja az ága ujjait, amelyek a tűnő fény arca elé szitát tartanak. A tisztaság egyszerűséggé vedlik. A földre koppanó termés a gyökér vonulatát keresi. Bebocsátást kér az ölelő föld ajtaján. Bizonyos benne, hogy oda kell visszatérnie.

Amióta tudom, hogy van anyaföld, vannak utak – mindig velem vannak a vadgesztenyék. Úgy ismerem őket, hogy már egyszerre ők is vagyok, meg én is. Sátoros virágkupalájuk reménységem pagodája, amit villogó ágak nyugtalanul ringó ritmusával a felhők fölé emelnek.

Ők nekem a messzeség kékje, meg a földbe fogódzó valóság ringatása.

Kedves gesztenyéim: ne hagyjatok el soha!

HAZÁM... HAZÁM...

Mikor a közösség és a magam sorsa az élet-halál teljességében szabaddá válik, mikor a vágy, a hit és a valóság egymásra találnak cselekedeteinkben – megszületik bennem a haza. A vállalásban és az azonosulásban megjelenő életszintér. A mai és a mindenkori haza. Az egyetlen.

Haza a föld, az éltető, tápláló talaj. A barázdák omló rögei, a kertek ápoltság gazdagsága. A vízmosások nyirkos lehelete, a dombok álmatag hullámozása. A kövek szótlansága, vártálása, őrködése. A por finoman szitáló selymes lisztje, az avar kesernyés, őszi illata.

Haza a vizek sürgető sodrása, hűsítő ölelése. A tavak mélységének titkokat fölvető tükre. A források jóízű, biztató üzenete, a mélységek tápláló bölcsessége.

Haza a fények árnyakat űző csillogása, a szelek cirógató, fésülő dorombja. A táj anyásan ölelő, becéző ringatása. A szülővidék fölnevelő szelídsége, a csönd józanságot érlelő szava.

Haza az utak lüktető futása, az indulás és a megérkezés egymást ölelő körpályája. Szárnyalás a ködből a nyílt terek felé. A beteljesülés lehetősége, a remények megvalósulása.

Haza a vágynak fáklyáinak messze villogó tüze, a lobogó szándékok biztatása. Az esetlegességek és a valóság ütközése.

Haza a kibontakozás szenvedélye, a lehetőségek és a megvalósulás embeformáló egysége. A beteljesülések gazdag színtere, a történelmi kórusok messze zengő éneke.

Haza a föleszmélés, a fölemelkedés, az emberré válás lehetősége és kivirágoztatása. Önmagam fölismerése, boldogulásom ígérete, embertársaim megbecsülése.

Haza az anyanyelv varázsa, tündöklése, ereje, gazdagsága. A gondolat és az érzés világot átfogó megjelenése. A tér és az idő mérhetetlen távlatainak szárnyalása, átölelése. Önkifejezés és kapcsolatteremtés a világgal.

Haza a történelem eszméltető és emlékeztető tanítása. A múltak áldozatainak és tévedéseinek eligazítása; a jövőt formáló szándékok útmutató ereje. Amfiteátrum, ahol az igazak és a bátrak győzelmi zászlót emelhetnek a magasba.

Haza az életünk színtere. Az első mosoly biztató föl villanása, az első sírás keserősége. Az első lépések – az első megfutamodások. A józan megbékélés komolysága; a felelősség bátor vállalása. Mélyükön ott zsong az anyai bölcsődal, ott villog a gyermekkori mesék tündérvarázsa, ott komolykodik a felnőtté serdülés felelőssége; ott lobog az érett ember áldozatos hűsége.

Haza a becsület fölmérése, boldog elfogadása. Igazodás a tisztesség fényeihez. S hirdetjük mértékeink rendjét, a küzdelem józanságát, a másokért vállalt aggodalmat és oltalmazó áldozatot.

Haza a szabadság jelzőfénye, izzó parazsa, termő és teremő gazdagsága. A jövő akadályos útjainak fölszabadítása, a fejlődés, a kibontakozás lobogó tüze. A lehetőségek közül mindeket megbizonyosító erő, a mával megalapozott jövő.

Haza a béke tündöklése, ragyogtatása. A tétlenségek, a közhöz, a langyos semmittevések félresöpprésé, a tehetetlenség szenvedélyes cáfolata. A tettekben megjuhász kodó bizonyta-

lanság fölfényesedése, a teremtmő gondolatok, az áldozatos munkászekek éneke.

Haza a szerelem otthona, melege, fészke, tisztasága. A kedves, a társ, a barát, a család főlemelő, őszinte megvallása és vállalása. A múltak tanúságaival a jövő meghirdetése és elfogadása. A teljesség emberi kivirulása másban és magunkban.

Haza a megérkezés, a küzdelmek biztos, oltalmazó réve. A hitványságok szétfoslása, a gyávaság szétporlása, a sohasem elég bizonyossága, a közösség hívó zászlainak súlyos suhogása.

Haza az egyéni felelősség fölismerése. A tisztességesek nyílt toborzása a közösség javára. A megbizonyosodás, hogy az én munkámból meg álmaim kivirulásából épül föl mindnyájunk igazi otthona.

Haza a munka, az alkotás értelme, haszna, öröme. A dolgos kéz ásófordítása, a kalapács lüktető ritmusa, a lézersugarak terelése, az okos szó melege, az értelem fölszárnyalása. Az emberi szellem teremtmő hite; példamutató, sorsfordító bátorsága.

Haza a véglegesnek hitt igazságok harangszava. A mindnyájunk boldogulására egy emberként vállalt cselekedetek biztatása. A szándékok és tettek összecsengése. Az embert szolgáló alkotások gazdagodó sora. A nép, az emberiség java.

* * *

A haza nem adatott; nem kényszerű korlát. A hazát választjuk és vállaljuk (vagy nem vállaljuk) egész valónkkal, meggyőződésünkkel, életünkkel.

A haza főlemeli arcunkat, szárnyra veszi lelkünket s megtá-nítni nézni és látni, vissza és előre, föl és magasán – messze.

Haza a terület, a nyelv, az eredet, a történelmi múlt akaratan és cselekvésben kifejezésre jutó egysége. Az emlékek, az érzelmek, a szokások, a hagyományok emberformáló és közösségetermető ereje. Lehetőség a sokféleségben. Azonosulás mindazzal, amit a haza nekem adhatott-adott, s fejlesztése, kimunkálása, megőrzése és továbbhagyományozása mindannak, amit megtartottam, gazdagítottam, építettem – mindnyájunk javára.

KÉSEI ÓSZ

„Mindennek van mértéke”
(Horatius)

1998–1999

SORS-SZONETTEK

I. BALLAG A VILÁG

Ezüst csönd ragyog a múltó idő felett
a gond árkait még átköti a remény
szemed parázs tüze acélosan kemény
mint aki már a biztos révbe érkezett

a múltás lappangó fénye még parázslik
ne hidd, a nyájas szépség majd újra virul
ölél a reménység – bár lassan alkonyul
az érett ragyogás biztatón bogárzik

aztán a csönd mögött fölgyúlnak a fáklyák
– noha kételkedők talán nem is látják
mit kormoz be a füst, mit emészt el a láng

belepik szándékom a tajtékos habok
indulataim most rabok vagy szabadok
egykedvűen ballag mellettünk a világ.

II. MINDEN HATÁRON TÚL

Mind: ami volt, ami lesz – a forgatagban
akár makacs valóság, akár csak álom
a kiteljesedést sehol sem találok
semmilyen babonás, villó pillanatban.

mind: ami hit, ami vágy – a zengő ének
túlszáll jámbor sejtésen, hűvös szándékon
megadón leroskad pusztá omladékon
– és csak ködöt pipálnak a messzeségek

talán a mindenség vagy a sívó semmi
ejtett rabul – már nem tudok visszamenni
hogy összeöljem életem-halálom

hittel hírelem, nem fordulhatok vissza
töprengék; a kín gondjaimat felissza
mert zeng az idő túl minden vak határon.

III. VIRÁGBA ÖLTÖZÖTT

A szálló idő törvények szabta rendjét
mindig tiszteltem – bár szívem föloldozta
s ahogy vágyam sodra a viharral hozta
szétroppantotta fenn feszülő keresztjét

de az évek mögött elfogytak az utak
a vak magány velem már önmagába tér
elcsitul minden láz, lassan kihűl a vér
lázás kincskereső többé már nem kutat

az árnyékok mind a semmibe zuhannak
elnémul harsos zengése a dalnak
választhatok remény és álmok között

félreteszek minden könnyű ígéretet
és megbocsájtom mindnek bár, ha vétkezett
hisz a mindenség már virágba öltözött.

IV. UTAS-CSILLAG

Álomlátások vagy fegyelmezett tudat
összekötnek – olykor meg elválasztanak
sziklává formáznak, gyönggyé porlasztanak
hogy tudjuk a tőlünk-hozzánk vivő utat

néha már az ismert csapásokon járunk
máskor magunk vágunk a sűrűben rendet
zenévé oldjuk föl a zsvajt, a csendet
akár ujjongunk vagy fojtogat a gyászunk

Fölnyílt előttem minden lehetőség
összetett valóság, szerény egyszerűség
boldogan élek, mert mindig úton vagyok

nem is gondolhatok arra, hogy megálljak
s biztos, befejező úticélt találjak
előttem az örök utas-csillag ragyog.

V. ÉL A HAZÁM

Ez itt a FÖLD, mely otthonom volt mindig
ez meg a FORRÁS, mely enyhítette szomjam
a biztatástok, hogy mindig bátran mondjam
hitem igazát, mely elkísér a sírig

itt éltem át, amit szerelemnek mondunk
itt tapasztalom – az érzékeny türelem
önzetlen áldozat – ha társam ölelem
közös minden vágyunk, örömünk és gondunk

erkölcstörvényeim parancsolta munkám
bensőmből ösztönöz – akármennyi jut rám
a szépség szerelmét élem át, mint anyám

buzdító örömök – csöndes, büszke bánat
átszötte sorsomat – titkokat, csodákat
veletek, bennetek bizton él a HAZÁM.

VI. MENNI TOVÁBB

Fölnyíltam, reméltem, láttam, jöttem, hittem
vágyban és örömben, könnyben és mosolyban
munkában, fohászbán, vigasságban, torban
áldoztam, vállaltam, öleltem és vittem

gondom, reménységem, titkom és sejtésem
fohászom és vágyam – bizonytalanságom
gyöngeségem, harcom – bátor szárnyalásom
szikla-szilárdságom, gyötrető kétségem

együtt ez a sorsom; a meredek szélén
a semmi árnyait bizonyosnak vélvén
tépelődöm: ennek mindig így kell lenni...

hogy önmagamhoz majd végképp elérkezzem...?
már meg sem állhatok, csak ezt lehet tennem
könyörtelen parancs: menni, tovább menni.

VALÓSÁGGÁ KÖVÜLT

– a szabadságharcos Petőfire emlékezve –

Az eszmék pengéi hidegen összecsaptak
a történelmi idők csatamezőin
elfolyt a vére minden pillanatnak
de versed szavai hűséggel őrzik
a forradalom és a szabadság hitét
– a tűzpiros rózsát, a sápadt estikét –
teremtő vágyakat, tüzes reményeket
büszke katonákat, árva szegényeket
népünk álmainak ígéretes fényét
lázadó sorsunkat és a belső békét...
mert tudtad, a velünk föllobogó idő
nem az elbotlott, a későn érkező...
remélted, hogy messze hangzó szavad
kiteljesíti majd megtépett igazad.

A történelmi idők csatamezőin
a te verseid most parancsszavak
hited igazával győzelemre visszük
minden reményed, minden igazad
– s ahogy álmodtad a szépet, gyönyörűt
esendő sorsunkkal valóságá kövült.

1998. március

ÖRÖK FORRADALOM

– Petőfire emlékezve –

A tűnő időben gyakran megidéznek
a véres rögek, tajtékos hullámok
meg a forradalom fölcsapó lángjai
nyomán a lázas, fölszárnyaló álmok.

Megidéznek újra, sokszor a reménység
és a szent szabadság lobogó eszméi
– az öntudat viharzó csatamezőin
szenvedélyes harcunk még most is a régi.

A haza szüntelen, nagylelkűen áldoz
hogyan megvédje vérben fürösztött arcát
szerelmes szívek dübörgő csapata
szüntelen vívja most is vállalt harcát.

Minden szavad biztató bátorság
– a harc utáni csöndet fájlalom –
mert él a hit, akarat, áldozat:
HAZA, SZABADSÁG, VILÁGFORRADALOM.

1997. december

A HOLNAP MENEDÉKE

Megváltod-e az eltévelyedőket
akik úttalan utakon járnak
tudsz-e gyógyír a lombjavesztett
megszaggatott, útszéli fáknak...?

Megvilágítod-e a vaksötétben
fázós magányban tévelygőket
sugárizol-e tápláló meleget
a didergő, száradó földnek...?

Adsz-e biztató reménységet
és hitet az elfáradóknak
akik gyötrő gondban töprengenek
vagy megtörten, lemondón szólnak...?

Itt a karácsony, a szeretet-ünnep
az újjáteremtő messiási béke
ha tudsz cselekedni, áldozni és hinni
te lehetsz a holnap menedéke.

1997. december

KAPOSVÁR

– városunk jeles ünnepén –

Köszöntlek, Város!
– a történelmi idők útjain
sorsod küzdelmes vagy éppen virágos
múltat, eseményt, erényeket
örömet, árnyakat, reményeket
sorakoztatott polgáraid elé
– s ahogy az idő fordult a fény felé
teremtő szellemed, áldozatod
épített, művelt, alkotott
a jövőnek
mely az ígéretes, meghitt holnapé.

Köszöntlek, Város!
aki megküzdöttél ármánnyal, gonosszal
lakóid reményét fürdetted a fényben
hívókkal, bátrakkal és igazmondókkal
közös akarattal biztattad testvéred;
szavad teljesülő ígéretet hirdet
gazdag jövőt nyitunk a közösségeknek
és Somogy lelkét tisztán fölmutatjuk
az új Európát építő rendeknek.

1998. január

CSÖNDES KÖLTEMÉNY

– Üzenet Fodor Andrásnak –

Lángol a szellem...
még vagy, még élsz, még dolgozol...
goromba tényekkel öklelődsz
töprengsz...álmodozol...
tépett szárnyad alig emel már
de még röptet a vágy
véres szavaid lucsokban úsznak
de most is intenek
vigyázz...vigyázz...
hisz ha kikerülsz az örvényből
a forgás peremén a hab
tüzes üledéke vöröslőn
sistereg, sziszeg és lángra kap
mert vétkeinket félve is megváltja
a bukdosó reménysugár
világunk megengeszteli bűneinket
a néma föld ölébe zár...
– a szellem tüze ki nem éghet
bár lángokban áll az egész határ
örök a harc, de él még a remény...
mert helyetted is megszólal újra
ez a borongó, csöndes költemény.

1997. július

PIHENNEK MÁR...

– Fodor Andrásra emlékezve –

Néma ajkadon tüzel, parázslík
ezüstösen sistereg a hab...
mégis halljuk, most értjük igazán
minden elfulladt, ki nem mondott szavad.

Az évek torlódó hullámain
tört emlékek úsznak el veled
és összemossák a reménységek
némaságán elhalkult éneked.

Mennyit áldoztál a szépségekért
s már nem zenged a zsolozsmák szavát
de sorsoddal hittel hirdeted még
a harmóniák megtépett igazát.

Mert a bukdosó árnyékok mögött
ma is vígan dalolnak a fények
– megadóan elsimult arcodon
pihennek már a gyémánt messzeségek.

1997. szeptember

MEGNEVEZHETEM

Mikor a valóságot
azt hiszem: pontosan értem
és nevén nevezem
ráeszmélek – mégsem
azonosulnak a tények velem...
a megfogalmazáson túl
homályban marad a lényeg:
a valóság legmélyebb titka
– és az sem ritka
hogy a pontos megnevezés mögött
az önazonosító lényeg
mint a teljesség jelentése
mögöttes árnyékba öltözött;

pedig a titkok föloldása nekem
leginkább az
hogy a valóságot megnevezhetem.

VISSZAVÁR

Csönd van. Bár hozzám a tönkök is beszélnek
régi, régi dalt dörmögnek a szélnek
csonka gallyak, fonnyadt levelek rajta
halotti tort idéző – mai ballada.

Csönd van. – Az ájult álomcsapatok
föltámasztják, aki már rég halott
metszón süvít a morc idők szele
a könnyörtelen elmúlás szelleme.

Csönd van. Csak én hallom már a zenét
az önazonosulás bágyadt énekét
– elszállt már mind a költözőmadár
de minket még a szülőföld visszavár.

LASSAN PIRKAD

Cihelődnek az ősi álmok
a talányok ködcsapatában
a tegnapot varázsló mában
új megvalósulást talállok;

szárnyat bonthat-e a valóság
megigéz-e új titkok fénye
szerelmünk lángoló reménye
vágyainkba ötvözött jóság;

a bujdosó fény oly biztató
hívó melege tiszta szó
melynek nyomán reménység virrad

a bontakozás bennünk indul
megújító tudattá tisztul
– fölnyíló sorsom lassan pirkad.

ELZENGENI

Az ormokon ezüst fény ragyog
lángolnak a tüzes virágok
– reménységem útjait járom
és harangos csöndet hallgatok.

Az idő szívünkig emeli
a derengő, sejlő titkokat
– a kevésből részelttem sokat
a csönd sorsom szavát feleli.

Kivirult a vágy és fölélédt
ölelni minden messzeséget
mely sorsunkban kiteljesedett

kimondani minden igazat
– siratni az áldozatokat
s elzengeni minden éneket.

NÉMÁN HULLANAK

Egymásra torlódtak az évek;
f é l e k
mert a titkok tündérei
meg a grimaszkodó törpék
már szilánkokra törték
vágyainkat...
sakálok vonítanak
a sívó pusztaságban
és a vak magányban
seholsem találalak
nem találhattalak;
pedig tudom
most is velem vagy
a semmibe vesző úton

s amikor majd célhoz érek
összeroppannak
a kiüresedett évek
és a megbékélés örömkönnyei
némán hullanak.

ÚJ COMMÉDIÁK

Innen már régi a színtér – odaát
már készítik a lázító csodát

iramló időmet aggódva mérem
lázongásaimért ennyi a bérem

a volt, a lesz lázas gesztusain túl
szinte minden süket, semmi se mozdul

mert ismét új Commédia készül
pusztulásul – vagy épp menedékül.

Vajon unokáim majd mit élnek át
ha netán keresik a harmóniát...?

HAZATALÁLUNK

Álmok és vágyak teremtetek
a senkiből valaki lettem
de viharok zúgtak felettem
a szívemre jajok hengeredtek;

aztán a hit formálta sorsom
reméltem gyémánt igazat
védett a kivérző pillanat
reményem tört szívemben hordom.

Ki tudja, még meddig bolyongok
meddig gyötörnek kínzó gondok
soká kell még egymásra várnunk...?

vagy már rendelt révünkbe jutunk
reményt, titkot már együtt tudunk
– így biztosan hazatalálunk.

IGAZ MESÉK

Gyermekként minden szép mesében
megtaláltam minden igazat
majd a színes felhő szétszakadt
s már nem láttam csak ürességet.

Felnőtként nem hallgatok mesét
ami célszerű, csak azt teszem
szívem irányít, meg józan eszem
és segítem a remény vesztesét.

Már látom – a színes felhőkön
nem szabad báván tépelődnöm
hiszen ott túl már üres az ég...

terjed, pusztít a farkasvakság
egyre több a mesés igazság
és ritkulnak az igaz mesék.

MOSTOHA

Repedt törzsű fák
néma sorokban
terelik az utat a jövő felé
a múlt pora szítál a messzeségen
az emlékező tekintet elé –
csikorgó némaság ömlik el a tájon
embernek sehol sincs nyoma
az üresség köde rettegésre vált
a bizonytalanság kegyetlen mostoha.

VOLT – NINCS

Csikorog az ajtó, rozsdás a kilincs
csak arról énekelhetek
ami volt – ami nincs

kopárák a rétek, hervad a kikerics
csak azt sirathatom
ami volt – ami nincs

Emberséged hite az egyetlen kincs
alig-alig ködlik
ami volt – ami nincs.

ZENGŐ VERSEK

– A Költészet Napjának ünnepén –

Lázasan lüktet a szó
és röpteti, hirdeti lángja
esendő szépségek hitét
tetteiben tűnő végzetét
ahogy az alkotás szülte világra...
mert minden véres vágyat, igazat
amit teremtett a lázas pillanat
és dajkált a robotos idő
a tépelődő, szívünkhöz érkező
hogy védjük a lelkünk szerinti szépet
új világokat szülő emberséget...
s a szellem fénye virágokat nyitott
amelyek mind áradó dalba kezdtek
hitünk messze lobogó lángjával
és művészetükkel megengeszteltek...
– hisz egykor Szárszón a döbbeneten túl
a szépség zászlaja lebegett
élni és szólni tanított, hívott
s áldozatával mindnyájunknak
örökölni hagyta a zengő verseket!

A HARMÓNIAK TITKA

– Tornai Józsefnek –

Szenvedélyes hitek szelíd poétája
aki megzenged a szép igaz szavát
tudod, mit őriz a harmóniák titka
ismered, mi van itt, mi van odaát.

Lobos lelked szikla-igazságot hirdet
a véres valóság villó fényeit
szíved hevével bátran fölmutatod
a tetsző hamisat, a szentes igazit.

Nincs sok időd. De mi még reméljük
és védjük veled a szépség varázsát
hitünk szerint valljuk törvényeinket
a lázadó ember messiásos mását.

VERS-AFORIZMÁK

– Hideg komputer ma már a világ
a gépek mögött ember foga rág! –

* * *

– Ismernem kell a tárgyak lényegét
hogy értsem az ember szemében a fényt. –

* * *

– Már nem készülsz? Jöhetnél velem
mért nem indulsz – én nem kérdezem... –

* * *

– Lángoló vértócsák felett
lobogva virraszt az emlékezet. –

- Csak az marad végképp egyedül
aki a tények szorítása előtt
egykori múltjához menekül. –

* * *

- Emlékeinkbe senkit be nem avattunk
a múlt időben tanúnak itt maradtunk. –

* * *

- Egyszerűsödik már minden bonyolult
akár megvirradt, akár ha alkonyult... –

* * *

- Csak azok ismerik a titkok titkát
akik tudják, hogy a vak most mit lát. –

ÚJRA KEZDENI

Az őszi égen vadlibák vonulnak
lenn a gesztenyesor sárban tocsorog
az úton roskatag öregek botoznak
mögöttük hancúros, vidám fiatalok
mindegyikük jelkép saját sorsa szerint
útvukat a múlt idő rendezi
– bármennyi üszkös év sorol mögöttünk
naponta újra el kell kezdeni.

Hazaballag a nyáj – de holnap kihajtják
a szél elalél – hogy holnap ismét fújjon
cirreg a bús tücsök, dala rokkant bánat
kötelessége – hogy holnap fölviduljon;
a múlás ritmusa minden vonulónak
az idő sodrában a közöst rendeli
– bármennyi üszkös év sorol mögöttünk
naponta újra el kell kezdeni.

Akik egyszer majd kidőlnek a sorból
őket hunyó tűzük már nem perzseli
hisz minden folyamat újra csak lezárul
a fény az árnyakat csapatban tereli
aztán csak fogy a sor: az újból a régi...
nincs megállás – örök törvény rendeli
– bármennyi üszkös év sorol mögöttünk
naponta újra el kell kezdeni.

KÉSEI ÓSZ

Teríti már rozsdás, hűvös selymét az ősz
– sápadt tavasz-árnyak gyűrött, puha álma
megadón roskad elétek, mintha várna
még örömtüzeket – ahogy most elidőz.

Megfakult nevek, fáradt szándékok, vágyak
hívó csodát várnak, szelíd engesztelést
gazdag-sokat hisznek – és soványka kevést
– s holnapig röptetnek a megtépett szárnyak.

Túl hiten, vágyakon, megfáradt álmokon
por lepi a sorsomra ájult feledést
de a lappangó láng még gyújt megújulást

törött szándékaim lázadással rokon
harccá szítják újra a végső remegést
– a megadóan vállalt, lelkes lobogást.

1999. január

SZIRMAY ENDRE ÚTJAI

A költő verseit olvasva jutott eszembe, hogy nem jártam még Hernádszadányban, viszont a Hernád partján többször megfordultam (s kisgyerekként meglehetősen félelmetesnek láttam). Így – némi túlzással – azzal kezdhetném, hogy útjaink szükségképpen kereszteződtek, hiszen egyazon táj nevelt föl bennünket. Kassa, Szirmay Endre iskolavárosa és Miskolc, ahol én jutottam el az érettségiig, szinte nem tudtak meglegenni egymás nélkül. Mielőtt ismét és erőteljesebben a szükségszerűségekre hivatkoznék, nem feledkezhetek meg arról, hogy a tér, a táj aligha írható le az idő nélkül.

Az idő pedig nemcsak ezt mutatja, hogy – bár térben nem nagy volt a távolság közöttünk – Szirmay Endrének meg kellett küzdenie anyanyelvéért és azért a szókincsért, ami nélkül versei meg sem születhettek volna. Magam alig múltam kétéves, amikor Szirmay felnőtt fiatalemberként – nyilván nem önszántából – *Schleswigben* járt. Ez az út nem tetszett az ifjú poétának, mert borús, ködös, kedvetlen jelzők uralják az élményeiről írott versét.

Az út – a sors kegyelméből – visszavezette Budapestre, ahol magyar–olasz szakos tanári diplomáját megszerezte. Ettől a ponttól már nem feltételezés, ha Szirmay Endre útjaiban predesztinációt látunk. Miért? Mert Pesten ismerkedett meg a somogyi, pontosabban szentlászlói leánnyal, akivel 1948 júliusában házasságot kötött. A lány a Képzőművészeti Főiskolán tanult, s ebben is van eleve elrendeltség, hiszen így mindketten egy másik művészeti ág (a testvérműzsák) vonzásába kerültek. Az említett évben az ifjú házaspár útja déli irányba fordult, Dombóvárra kerültek középiskolai tanárnak. Onnan pedig jó tíz év elteltével Kaposvárra. Ez sok minden mellett azt is jelentette, hogy Szirmay Endrének át kellett értékelnie a korábbi képét a hazáról. Jól érzékelteti ezt egy részlet a hatvanas években írt *Hazám* című költeményéből:

*Kárpátok nekem a zselici dombok
és zúgó Tisza a lomha Kapos,
sorsom sodrának megtisztuló árja*

*emléket és vágyat szelíden összemos,
messzeség és mélység partok közt feszül,
hogy ne maradjak soha egyedül.*

Külön elemzést érdemelne itt a lírikus szóhasználat, amely összebékíteni igyekszik a kis (köznapi) és a nagy (morális) kérdéseket. Szirmay – nyilván a milió hatására – hamar és kiválóan átvette a dunántúli költészet elemeit, mint: a tájhoz való ragaszkodás, a pannon derű, a szelíd szókimondás hajlama. Emellett föltűnik az is, hogy Szirmaynak különös érzéke van a költői eszközök használatára, költeményeiben gyakori az egyénítő metafora (*az idő kosara*), az alliteráció (*bokrokon, buja fák*on), illetve szünesztézia (*meghalkul a napfény*).

A példákat utazási élmények nyomán született versekből idéztem. Ezek azt is bizonyítják, hogy Szirmay útjai során mindig törekedett megörökíteni az élményeit, a látottakat. S nemcsak ő. Ennyi késleltetés után le kell írnom a feleség, Sz. Bayer Erzsébet festőművész nevét. Közös pályájuk példázza *a toll és az ecset* – Rippl-Rónai által is vallott – elválaszthatatlanságát. Szirmayék együtt utaztak 1966-ban Prágába, s a királyi város mindkettőjüket megihlette; a tornyok, a vár, a hidak, a Moldva. Sz. Bayer Erzsébet színellentétekből komponált *Prágai városrész a Károlyi-hídról* című képével szép összhangot mutat Szirmay *Prágája*. A költő színei: a zöld, a szóke, a fekete. S ezek mind láthatók a festményen.

Többször jártak együtt Itáliában is. *Siena* című versében írta Szirmay: „*a sikátorokban lángol a homály*”. A lángoló vörös az egyik alapszíne Sz. Bayer Erzsébet *Utca Sienában* képének. A párhuzamok még bőven folytathatók lennének, hiszen Szirmay törekedett is a kettős portréra. A párhuzamok mellett és a művészeti ágak különbözőségén túl egy jelentős különbség még szembeötlik Szirmay Endre verseit olvasva: *a hazagon-dolás*. Sienában a zselici erdőre, a fonyódi parton csobogó vízre gondolt. *Veronában* is úgy látta: „*A honi táj szinte ide költözött, / tán Tihany temploma ködlik a hegy fölött, / az Adige túlsó partján a Badacsony...*”

Szirmay Endre útjai még sokfelé elvezettek. Néha együtt is utazhattunk a Fonyódi Helikonra, mezőkövesdi Somogy-estre. Ő mértéktartó volt, én fegyelmezetlen. Egyik utunk során a meglepetést mégis ő okozta; elárulta, szemellenzős baloldalnak tartott hosszú ideig. Ha nincs a közös utazásunk, akkor talán még mindig ezt hinné. (Voltak más, képletes útjaink Kardzsaliba, Tverbe, Ciechanówba. Azaz, Szirmay Endre kéresemre mindig szívesen fordított bolgár, orosz, lengyel szerzők műveiből.) Útjaink során tisztáztuk, én is szeretem a Balatont, s ismerem néhány helyét. Ők legjobban Fonyódligetet. Nyaranta gyakran találkozunk a kaposvári vagy a fonyódi állomáson, s a költő ilyenkor mindig elmondja, mit látott, érzett a parton. Mindezek szép versbeli példája az *Itt – Fonyódligeten*:

*A bokrok, a fák, itt Fonyódligeten
csodálkozva állnak, mint az idegen
aki sorsom kapujához tévedt
és csak vár – nem érti az egészet,
miért suhognak a sötétedő árnyak
miért kummognak a didergő vágynak
hiszen az utakon
senki se jött és senki se megy el
csak a sejtelmes idő
méltósággal lépked és halkán énekel.*

A leírtakat meghatározó impresszionisztikus látásmód Szirmay Endre lírájának egyik legfontosabb eleme. Költészetében azt a hagyományt folytatja, amelynek kiemelkedő művelője volt Juhász Gyula és Tóth Árpád. Nyomdokain haladva kezdte *Kései ősz* című szonettjét így Szirmay Endre: „*Teríti már rozsdás, hűvös selymét az ősz.*” A telitalálatos metafora célzó az idő múlására. Ugyan Szirmay Endrét útjai gyakorta viszik sokfelé Kaposvárról, de érzi és tudja, hogy az idővel egyre inkább szembesülnie kell.

LACZKÓ ANDRÁS

TARTALOM

FORRADALOM

(In diebus tribulationis)
(a szorongattatás éveiben)
1944–1960

Vándorúton / 7
Ember a parton / 8
Ki tudja, miért? / 8
Elküld, de visszavár / 9
Őszi reggel / 9
Vihar / 10
Schleswig / 11
A szabadság hívó szavára / 11
Forradalom / 12
Bontakozás / 13
Szabadságköszöntő / 13
Szó és muzsika / 14
Fohászkodás / 17

ARÁNY ÉS MÉRTÉK

1960–1970

Betemetett utak / 21
Varázslat / 21
Prelúdium / 22
Nem felejt... / 23
Szederinda / 24
Fekete szívárvány / 24
Csendesen mesél / 25
A szekeres / 26
Tanítványaim / 27
Szavak I. / 27
Kezdjük előlről / 28
Hazám / 29
Vöröslenek már... / 30
Szípkázó csönd / 31
Utolsó pillanat / 31
Nyári utazás / 32
Sienában / 32
Hazaért a hajó / 33
Prága / 34

Rippl-Rónai József
emlékezete / 34

Mit ér...? / 35
Szívátültetés / 36
Arány és mérték / 37
Miért magyarázzam? / 38
Nyárutó / 38
Oda is fölemel / 38
Út / 39
A bátorság kevés / 40
Szemüvegben – szemüveg
nélkül / 41
Vízi varázslat / 42
Gyermektánc / 42
Hóember / 43
Víz és part / 44
Jégmadár / 45

MAROKNYI SORS

1970–1980

A fény magasáig / 49
Aranymadár / 50
Rád emlékezem / 50
Gyógyulás / 51
Betakarna / 52
Át a réven / 52
Az a madár / 53
Ökörnyál / 54
Kaszások a réten / 54
Megfhehérszik / 55
Karácsony / 55
Csak így / 56
Dózsa / 57
A beteljesedett jövőndölés / 57
Csendvirág / 58
Búcsúzkodók (B. L.-nak) / 59
Maroknyi sors / 60
Porló ezüst
(Sipos Gy. halálára) / 60
A holnap elé / 61

Emberek jártak... / 62
 Szelíd reménnyel / 62
 Örökre ideköt / 63
 Törvény és engedelem / 64
 Barangoló / 64
 Ősz az idő / 65
 Hűséggel / 65
 Farsangoló / 66
 Tajték / 66
 Névnapi köszöntő / 67
 Sehová / 68
 Kendertánc / 68
 Nem száll le többé...
 (Váci Mihály halálára) / 69
 A látszat ellen / 69
 Parasztszolozmák / 70

1. Fohászkodó / 70
2. Ragyogtató / 71
3. Hívogató / 72
4. Bájoló / 72
5. Biztogató / 73

 Ráolvasások / 73
 Mindig visszavárja / 74
 Mindennapi harc / 75
 Szálfamondóka / 75
 Ispiláng / 76
 Öregek / 77
 Kisimul / 77

PÁRBESZÉD =
KETTŐS PORTRÉ
 1980–1988

 Röptetés / 81
 Áldozók (Illyés Gyulának) / 82
 Ady / 82
 Varázsló / 83
 Vigyázó szépség
 (Nagy László halálára) / 84
 Üvegvirágok / 85
 Anyám karácsonya / 85
 Fegyvertelenül / 86
 Perugia / 8

Ravenna / 87
 Még előtted / 88
 Sugarak záporában / 88
 Velünk világít
 (150 éve halt meg Kazinczy) / 89
 Anyanyelvemen / 90
 Esti köszöntés / 90
 Vergilius / 91
 Az élet nevében / 92
 Mind megigazul / 92
 Megtörténhet... / 93
 Készülődés / 94
 Pihés messzeség / 94
 Kimért körökben / 95
 Még megölelhetsz
 (Feleségemnek) / 96
 Csillag-valóság / 96
 Akkor is... / 96
 Koratavasz / 97
 Fonyód / 98
 Balatoni triptichon / 98
 Monokróm vers / 99
 Őszi varázs / 100
 Rögök útjain / 100
 Altatás / 101
 Békekötés / 101
 Töprengő öregek / 102
 Majd az öröm... / 102
 Igazat fénylik / 103
 A valóság szigorú
 törvényrendje / 103
 Az élet igazsága
 (Gyergyai Albert halálára) / 104
 Őszelő / 104
 Őszi fák / 105
 Fáradt vándorok / 105
 Mindig / 106
 Vándortarisznya / 106
 Egyszerűen / 107
 Fohász / 108
 Nincs alku / 109
 Fehér szegecs / 109
 Meg nem öregszel / 110

Igéző játék / 111
 Mire a Hold fölszáll / 111
 Szabad a madárnak... / 111
 Szárnyalás / 112
 Kódisállás / 112
 Szemben a messzeséggel / 113
 Két fa / 113
 Megnyugvást remél / 113
 Március / 114
 Szárnyat bont / 114
 Hogy fölemeljük újra... / 115
 Egy kép előtt / 115
 Üzenet / 115
 Szálló nyárfák / 116
 Fölszabadultan / 117
 Párbeszéd / 117
 1. Prelúdium / 117
 2. Kérdések / 118
 3. Források
 (Fodor A.-nak) / 118
 Első dialógus / 119
 Második dialógus / 120
 Az évek ezüst füzére / 121
 Virágot vérzik / 122
 Együtt van velünk
 (Dobossy L.-nak) / 123
 Nem mozdulna... / 123
 Beszélgető / 124
 Elkötelezettség / 124
 Ha válaszolunk / 125
 Újságot olvasás közben / 125
 A végső lehetőség / 126
 Biztatás
 (Válasz Bertók L.-nak) / 127
 Újabb pillanat / 127
 Szívből nevetni / 128
 Mit hagyunk örökül? / 129
 Mondd mégis! / 129
 Szavak II. / 130
 Kettős portré / 130
 Ész és igazság (Berzsenyire
 emlékezve) / 131

Most is fölfénylenek (100 éve
 született Kosztolányi) / 131
 Béke és háború közt
 (Babits Mihály emlékére) / 132
 Csodákon merengsz (Tiszteletadás
 Tóth Árpádnak) / 133
 Bennünket is gyászol
 (Illyés Gyula halálára) / 133
 Tudom, nincs mentségünk...
 (Válasz Fodor Andrásnak) / 134
 Hegymagasból
 (Káldi János levelére) / 135
 Visszajár (Papp Árpádnak) / 136
 Virtus – emberségből
 (Ilisznak) / 137
 Vörös tulipánok / 137
 Esti merengés / 138
 Biztos rév / 140
 Tavaszelő / 141
 Euridiké / 141
 Szikrázó pillanat
 (a fiatalabbaknak) / 142
 Útra készen / 143
 Könnyekkel van teli / 143
 Örömet sugárzók / 144
 Ki tudja... (Ligeti nyárfák) / 145
 Kikötőben / 145
 Meditáció / 146
 Talán jön majd / 147
 Porban száll... / 147
 Túl és innen / 148
 Biztatóbb / 149
 Megtaláljuk / 150
 Talán / 151
 Barkaárus / 151
 Szavakba öltözötten / 152
 A mélységek fölött / 152
 Ne felejts el...
 (halottak napján) / 153
 Hunyorognak / 154
 Majd újra / 154

Hulló évek nyomán (Érettségink
45. évfordulóján) / 155
Visszatérek / 156
Várd meg! / 157
Március virága / 158
Igazi varázslat / 158
Hogy a mű visszaragyogja / 159
Októberi etűdök / 160
Kenyér és szó / 161
Összebékül / 162
Megtalálom / 162
Májusfa / 163
Nyár / 164
Vihar a Fekete-tengeren / 164
Győzelmet lobogtat / 165
Szabadulás / 165
Örömök nélkül / 166
Új dalt hallani / 167
Holdudvar / 167

CSÖNDES FOHÁSZ 1988–1992

Erdőzsongás
(történelmi vázlat) / 171
Békén hazajöttem / 172
A mindenség felé / 172
Didergő / 173
Lesznek-e még? / 174
Ki örökdik? / 175
Csak úgy érdemes / 175
Tél előtt / 176
Idő-triptichon / 176
Még énekelhet / 177
Az öregek zsörtölődései / 178
Kántáltam igazán / 179
Messze és közel / 179
Messze zengő ballada / 180
Kariatidák / 181
Verona / 182
Memento / 182
Arabeszk / 183
Húséges szavak / 184

A csönd öbleiben / 184
Innen és túl (testvérsírató) / 185
Olsztyn / 185
Mégis / 186
Verőfényben / 187
Vakvezetés / 187
Megkövesedett lábnym / 188
Két tisztos öreg / 188
– Az öregember / 188
– Az öregasszony / 189
Metamorfózis és variációk
– A francia forradalom
200. évfordulóján / 189
1. Forradalomban / 189
2. Történelem / 190
3. A tudás fénykörében / 190
4. Az örök emberi / 191
Nincs más mentséged / 192
Zúgnak a jegenyék
(üzenet Kerék Imrének) / 192
Áldozatvállalás / 193
Padova / 193
Torzó / 194
A fű lehajlik
(Sütő Andrásnak) / 195
Végképp itt maraszt (A 60 éves
Fodor András köszöntése) / 195
Még érdemes / 196
Soroló / 197
Tetralógia / 198
– A rétek / 198
– A vizek / 199
– Az erdők / 200
– A hegyek / 201
Csöndes fohász / 203
Hulló csillag / 204
Árnyékot sem vet... / 205
Már régen kialudtak... / 205
Ki ad föloldozást? / 206
Meghátrált / 206
Másképp énekelnek / 207
A tárgyak természete / 207

SZÓSZÓLÓ

1992–1996

Meddig várhat...? / 211
Aranyat vérzik / 211
Fűzfóhász / 212
A vers örök / 213
A színek szimfóniája / 213
Mindig kigyúl a fény / 214
Szívedben hordod (A 80 éves
Takáts Gyula köszöntése) / 214
Van hitele még / 215
A szavak ünnepi tora / 216
Kilenc haiku / 216
Madrigál-variációk / 217
Ne legyen több gondja... / 218
Megváltja majd... / 218
Szó és sors / 219
Jelfák árnyékában / 220
Széchenyi öröksége / 220
1. Egymásra utalva / 220
2. Alkotó elmék / 221
3. Ívelnek, szárnyalnak / 222
4. A szabadság záloga / 222
5. Béke csak úgy terem / 223
– Utóhang / 224
Már föl nem emelem... / 224
A fák / 225
Bizakodó fény / 226
Bújdoso tüzek közt / 226
November / 227
Ezüst nyugalom / 227
Földre szállott álmok / 228
Álom és való / 229
Bő termést ígér / 229
Magány / 230
Vadgalambszó / 230
Alkonyul / 230
Mintha csoda volna... / 231
Nem hiszi senki sem / 231
Ma is énekelem / 232
Voltam – Vagyok – Leszek / 232
Idővarázslat / 233

Hétköznapi küzdelem / 234
Ott lépked... / 234
Kórteremben
(Dr. Rozsos Istvánnak) / 235
A Kárpát-medencében... / 235
Vak határ / 236
Türelem, türelem / 236
Kiviláglott / 237
Arccal a falnak / 237
Itt – Fonyódligeten
(Balaton-parti impressziók) / 238
Lobogó nyár / 238
Ág vagyok / 239
Ki tudja / 239
Újjászületés / 240
Miért vagyunk? / 241
Megváltás / 241
Visszhangos lépések / 241
A bizalom fénye / 242
Antagonizmusok / 242
Ha gyönyörűt láthat / 243
Töprengő / 243
Ha vers... / 244
Pogány fohász / 245

HÚSÉG

1996–1998

Balatoni dialógus 1. / 249
Balatoni dialógus 2. / 249
Balatoni dialógus 3. / 250
Töprengő öregek / 250
– Fekete madarak / 250
– Kévébe kötötték / 251
– A megbékélésig / 252
Üzeneted / 253
Visszanéző / 253
Nem ugyanaz... / 254
Töretlen hittel / 255
Üzenet József Attilának / 255
Fölfénylő csillagok / 256
Forradalomunk (az 1956-os
forradalomra emlékezve) / 256

Biztosan tudtam / 257
 Pentameterek hangján / 258
 – Tavasz / 258
 – Társa marad / 258
 – Fénye lobog / 258
 – Öregek / 258
 Énekesmadarak / 259
 Madárdal / 259
 Nem kérdezel / 260
 Csillaggyújtás / 261
 Csillagragyogás / 261
 Áramlás / 262
 Lázad és felesel / 262
 Villogó nyárelő / 263
 Szárnyaló remény / 264
 Emberségre engedelemre
 (a millecentenáriumra) / 264
 Mozdulatlan zászlók
 (Apáczai Cs. Jánosra
 emlékezve) / 265
 Határok, sorsok, álmok / 266
 Ki véd meg...? / 267
 Csonka egész / 267
 A béke őszi fényei / 268
 Ne féljetek! / 269
 Mint a másik / 269
 Áttűzesítjük / 270
 Az idők vére / 270
 Egy vers születése / 270
 Töprengő három tételben / 271
 Sors-szonáta / 272
 1996. január 1. / 272
 Fölzeng a költemény / 273
 A holnap reménysége / 273
 Végre hazaérkezett / 274
 Lobogó szenvedély / 274
 Idő-romok / 275
 Szívemben hordom / 275
 Egy csepp beléndek / 275
 Egyetlen röppenet / 276
 Egy ezredév / 276
 Nekivágunk / 277
 Ragyog / 277

Békátó / 277
 Dünnyögő / 278
 Ha hazaér / 278
 Megszólalás / 279
 Eljutunk-e...? / 279
 A diadalmas élet / 280
 A költészet szimfóniája / 280
 Minden út / 280
 Harmónia / 281
 Dünnyögve söpri szét / 282
 Aki megbocsáthat / 282
 Hittel, igézzettel / 283
 Tér és Idő / 284
 Égő mezők / 285
 Mint a disztichonok / 285
 Megbékéltetés / 286
 Újra kiviláglik / 286
 Varázsereje van / 287
 Visszavárja / 288
 Mit dong a némaság...? / 288
 Hűség / 289
 Engesztelő vers
 (Üzenet
 Csoóri Sándornak) / 290
 Mementó – Európa / 291
 Veled vagy nélküled / 292

KÖLTEMÉNYEK PRÓZÁBAN 1996–1998

Kőzene / 295
 Emberfarkas / 296
 Két öreg / 297
 Adógaras / 298
 Folyamat – múlás / 299
 Tengerek... tengerek / 301
 Merre vagytok...?
 (fohászmonológ) / 303
 A helyén van minden... / 304
 Jegenyék / 306
 Kutak – magasságok / 307
 Magányban / 308

Szonatina / 309
Vadgesztenyék / 310
Hazám... Hazám... / 312

KÉSEI ÓSZ
1998–1999

Sors-szonettek / 317
I. Ballag a világ / 317
II. Minden határon túl / 317
III. Virágba öltözött / 318
IV. Utas-csillag / 319
V. Él a hazám / 319
VI. Menni tovább / 320
Valósággá kövült / 321
Örök forradalom
(Petőfire emlékezve) / 321
A holnap menedéke / 322
Kaposvár (Városunk jeles
ünnepén) / 323
Csöndes költemény / 324

Pihennek már... (Fodor Andrásra
emlékezve) / 324
Megnevezhetem / 325
Visszavár / 326
Lassan pirkad / 326
Elzengeni / 327
Némán hullanak / 327
Új Commédiák / 328
Hazatalálunk / 328
Igaz mesék / 329
Mostoha / 330
Volt – nincs / 330
Zengő versek / 331
A harmóniák titka
(Tornai J.-nek) / 332
Vers-aforizmák / 332
Újra kezdeni / 333
Kései ősz / 334

Laczko András: Szirmay Endre
útjai / 335

BETŰRENDES TARTALOM

A bátorság kevés / 40	A tárgyak természete / 207
A beteljesedett jövődőlés / 57	A tudás fénykörében / 190
A béke őszi fényei / 268	A valóság szigorú törvényrendje / 103
A bizalom fénye / 242	A vers örök / 213
A csend öbleiben / 184	A végső leheletig / 126
A diadalmas élet / 280	A vizek / 199
Adógaras / 298	Az a madár / 53
Ady / 82	Az erdők / 200
A fák / 225	Az élet igazsága / 104
A fény magasáig / 49	Az élet nevében / 92
A fű lehajlik / 195	Az évek ezüst füzére / 121
A harmóniák titka / 332	Az idők vére / 270
A helyén van minden... / 304	Az öregasszony / 189
A holnap elé / 61	Az öregember / 188
A holnap menedéke / 322	Az öregek zsörtölődései / 178
A holnap reménysége / 273	Az örök emberi / 191
A Kárpát-medencében... / 235	
Aki megbocsáthat / 282	Ág vagyok / 239
Akkor is... / 96	Áldozatvállalás / 193
A költészet szimfóniája / 280	Áldozók / 82
A látszat ellen / 69	Álom és való / 229
Alkonyul / 230	Áramlás / 262
Alkotó elmék / 221	Árnyékot sem vet... / 205
Altatás / 101	Át a réven / 52
A megbékélésig / 252	Áttüzesítjük / 270
A mélységek fölött / 152	
A mindenség felé / 172	Balatoni dialógus 1. / 249
Antagonizmusok / 242	Balatoni dialógus 2. / 249
Anyanyelvemen / 90	Balatoni dialógus 3. / 250
Anyám karácsonya / 85	Balatoni triptichon / 98
Arabeszk / 183	Ballag a világ / 317
Aranyat vérzik / 211	Barangoló / 64
Aranymadár / 50	Barkaárus / 151
Arány és mérték / 37	Bájló / 72
Arccal a falnak / 237	Bennünket is gyászol / 133
A rétek / 198	Beszélgető / 124
A szabadság hívó szavára / 11	Betakarna / 52
A szabadság záloga / 222	Betemetett utak / 21
A szavak ünnepi tora / 216	Békató / 277
A szekeres / 26	Béke csak úgy terem / 223
A színek szimfóniája / 213	

Béke és háború közt / 132
Békekötés / 101
Békén hazajöttem / 172
Bizakodó fény / 226
Biztatás / 127
Biztatóbb / 149
Biztogató / 73
Biztosan tudtam / 257
Biztos rév / 140
Bontakozás / 13
Bő termést ígér / 229
Búcsúzkodók / 59
Bújdoso tüzek közt / 226

Csak így / 56
Csak úgy érdemes / 175
Csendvirág / 58
Csillaggyújtás / 261
Csillagragyogás / 261
Csillag-valóság / 96
Csodákon merengsz / 133
Csonka egész / 267
Csöndesen mesél / 25
Csöndes fohász / 203
Csöndes költemény / 324

Didergő / 173
Dózsa / 57
Dünyögő / 278
Dünyögve söpri szét / 282

Egy csepp beléndek / 275
Egyetlen röppenet / 276
Egy ezredév / 276
Egy kép előtt / 115
Egymásra utalva / 220
Egyszerűen / 107
Együtt van velünk / 123
Egy vers születése / 270
Eljutunk-e...? / 279
Elkötelezettség / 124
Elküld, de visszavár / 9
Első dialógus / 119

Elzengeni / 327
Ember a parton / 8
Emberek jártak... / 62
Emberfarkas / 296
Emberségre engedelemre / 264
Engesztelő vers / 290
Erdőszongás / 171
Esti köszöntés / 90
Esti merengés / 138
Euridiké / 141
Ezüst nyugalom / 227
Égő mezők / 285
Él a hazám / 319
Énekesmadarak / 259
Ész és igazság / 131

Farsangoló / 66
Fáradt vándorok / 105
Fegyvertelenül / 86
Fehér szegecs / 109
Fekete madarak / 250
Fekete szivárvány / 24
Felszabadultan / 117
Fénye lobog / 258
Fohász / 108
Fohászkodás / 17
Fohászkodó / 70
Folyamat – múlt / 299
Fonyód / 98
Forradalom / 5
Forradalom / 12
Forradalomunk / 256
Földre szállott álmok / 228
Fölfénylő csillagok / 256
Fölzeng a költemény / 273
Fűzfohász / 212

Gyermektánc / 42
Gyógyulás / 51
Győzelmet lobogtat / 165

Ha gyönyörút láthat / 243
Ha hazaér / 278

Harmónia / 281
 Határok, sorsok, álmok / 266
 Ha válaszolunk / 125
 Ha vers... / 244
 Hazaért a hajó / 33
 Hazatalálunk / 328
 Hazám / 29
 Hazám... Hazám... / 312
 Hegymagasból / 135
 Hétköznapi küzdelem / 234
 Hittel, igézettel / 283
 Hívogató / 72
 Hóember / 43
 Hogy a mű visszaragyogja / 159
 Hogy fölemeljük újra... / 115
 Holdudvar / 167
 Hulló csillag / 204
 Hulló évek nyomán / 155
 Hunyorognak / 154
 Hűség / 287
 Hűség / 289
 Hűséges szavak / 184
 Hűséggel / 65

 Idő-romok / 275
 Idő-triptichon / 176
 Idővarázslat / 233
 Igazat fénylik / 103
 Igazi varázslat / 158
 Igaz mesék / 329
 Igéző játék / 111
 Innen és túl / 185
 Ispiláng / 76
 Itt – Fonyódligeten / 238
 Ívelnek, szárnyalnak / 222

 Jegenyék / 306
 Jelfák árnyékában / 220
 Jégmadár / 45

 Kaposvár / 323
 Karácsony / 55
 Kariatidák / 181

Kaszások a réten / 54
 Kántáltam igazán / 179
 Kendertánc / 68
 Kenyér és szó / 161
 Kettős portré / 130
 Kezdjük előlről / 28
 Kérdések / 118
 Kései ősz / 315
 Kései ősz / 334
 Készülődés / 94
 Két fa / 113
 Két öreg / 297
 Két tisztos öreg / 188
 Kévébe kötötték / 251
 Ki ad föloldozást? / 206
 Kikötőben / 145
 Kilenc haiku / 216
 Kimért körökben / 95
 Ki örködik? / 175
 Kisimul / 77
 Ki tudja / 239
 Ki tudja, miért? / 8
 Ki tudja... / 145
 Kiviláglott / 237
 Ki véd meg...? / 267
 Kódisállás / 112
 Koratavasz / 97
 Kórteremben / 235
 Költemények prózában / 293
 Könnyekkel van teli / 143
 Kőzene / 295
 Kutak – magasságok / 307

 Laczkó András: Szirmay Endre
 útjai / 335
 Lassan pirkad / 326
 Lázad és felesel / 262
 Lesznek-e még? / 174
 Lobogó nyár / 238
 Lobogó szenvedély / 274

 Madárdal / 259
 Madrigál-variációk / 217

Magány / 230
 Magányban / 308
 Ma is énekelem / 232
 Majd az öröm... / 102
 Majd újra / 154
 Maroknyi sors / 47
 Maroknyi sors / 60
 Májusfa / 163
 Március / 114
 Március virága / 158
 Már föl nem emelem... / 224
 Már régen kialudtak... / 205
 Másképp énekelnek / 207
 Második dialógus / 120
 Meddig várhat...? / 211
 Meditáció / 146
 Megbékéltetés / 286
 Megfehérszik / 55
 Meghátrált / 206
 Megkövesedett lábnyom / 188
 Meg nem öregszel / 110
 Megnevezhetem / 325
 Megnyugvást remél / 113
 Megszólalás / 279
 Megtaláljuk / 150
 Megtalálom / 162
 Megtörténhet... / 93
 Megváltás / 241
 Megváltja majd... / 218
 Memento / 182
 Mementó – Európa / 291
 Menni tovább / 320
 Merre vagytok...? / 303
 Messze és közel / 179
 Messze zengő ballada / 180
 Metamorfózis és variációk / 189
 Még előtted / 88
 Még énekelhet / 177
 Még érdemes / 196
 Mégis / 186
 Még megölelhetsz / 96
 Miért magyarázzam? / 38
 Miért vagyunk? / 241
 Mindennapi harc / 75
 Minden határon túl / 317
 Minden út / 280
 Mindig / 106
 Mindig kigyúl a fény / 214
 Mindig visszavárja / 74
 Mind megigazul / 92
 Mint a disztichonok / 285
 Mint a másik / 269
 Mintha csoda volna... / 231
 Mire a Hold fölszáll / 111
 Mit dong a némaság...? / 288
 Mit ér...? / 35
 Mit hagyunk örökölni? / 129
 Mondd mégis! / 129
 Monokróm vers / 99
 Most is fölfénylenek / 131
 Mostoha / 330
 Mozdulatlan zászlók / 265
 Ne felejts el... / 153
 Ne féljetek! / 269
 Nekivágunk / 277
 Ne legyen több gondja... / 218
 Nem felejt... / 23
 Nem hiszi senki sem / 231
 Nem kérdezel / 260
 Nem mozdulna... / 123
 Nem száll le többé... / 69
 Nem ugyanaz... / 254
 Némán hullanak / 327
 Névnapi köszöntő / 67
 Nincs alku / 109
 Nincs más mentséged / 192
 November / 227
 Nyár / 164
 Nyári utazás / 32
 Nyárutó / 38

Oda is fölemel / 38
Októberi etűdök / 160
Olsztyn / 185
Ott lépked... / 234

Ökörnyál / 54
Öreg / 258
Öregek / 77
Örök forradalom / 321
Örökre ideköt / 63
Örömök nélkül / 166
Örömet sugárzók / 144
Összebékül / 162
Ősz az idő / 65
Őszelő / 104
Őszi fák / 105
Őszi reggel / 9
Őszi varázs / 100

Padova / 193
Parasztszolozsmák / 70
Párbeszéd / 117
Párbeszéd = kettős portré / 79
Pentameterek hangján / 258
Perugia / 8
Pihennek már... / 324
Pihés messzeség / 94
Pogány fohász / 245
Porban száll... / 147
Porló ezüst / 60
Prága / 34
Prelúdium / 22
Prelúdium / 117

Ragyog / 277
Ragyogtató / 71
Ravenna / 87
Rád emlékezem / 50
Ráolvasások / 73
Rippl-Rónai József
emlékezete / 34
Rögök útjain / 100
Röptetés / 81

Schleswig / 11
Sehová / 68
Sienában / 32
Soroló / 197
Sors-szonáta / 272
Sors-szonettek / 317
Sugarak záporában / 88

Szabad a madárnak... / 111
Szabadságköszöntő / 13
Szabadulás / 165
Szavak I. / 27
Szavak II. / 130
Szavakba öltözötten / 152
Szálfamondóka / 75
Szálló nyárfák / 116
Szárnyalás / 112
Szárnyaló remény / 264
Szárnyat bont / 114
Szederrinda / 24
Szelíd reménnyel / 62
Szemben a messzeséggel / 113
Szemüvegben – szemüveg
nélkül / 41
Széchenyi öröksége / 220
Szikrázó pillanat / 142
Szípkázó csönd / 31
Szívátültetés / 36
Szívből nevetni / 128
Szívedben hordod / 214
Szívemben hordom / 275
Szonatina / 309
Szó és muzsika / 14
Szó és sors / 219
Szószóló / 209

Tajték / 66
Talán / 151
Talán jön majd / 147
Tanítványaim / 27
Tavaszelő / 141
Társa marad / 258
Tengerek... tengerek / 301

Tetralogia / 198
 Tél előtt / 176
 Tér és Idő / 284
 Torzó / 194
 Töprengő / 243
 Töprengő három tételben / 271
 Töprengő öregek / 102
 Töprengő öregek / 250
 Töretlen hittel / 255
 Történelem / 190
 Törvény és engedelem / 64
 Tudom, nincs mentségünk... / 134
 Túl és innen / 148
 Türelem, türelem / 236

 Utas-csillag / 319
 Utolsó pillanat / 31
 Utóhang / 224
 Új Comédiák / 328
 Új dalt hallani / 167
 Újabb pillanat / 127
 Újjászületés / 240
 Újra kezdeni / 333
 Újra kiviláglik / 286
 Újságotolvasás közben / 125
 Út / 39
 Útra készen / 143

 Üvegvirágok / 85
 Üzenet / 115
 Üzenet József Attilának / 255
 Üzeneted / 253

 Vadgalambszó / 230
 Vadgesztenyék / 310
 Vak határ / 236
 Vakvezetés / 187
 Valósággá kövült / 321

 Van hitele még / 215
 Varázsereje van / 287
 Varázslat / 21
 Varázsló / 83
 Vándortarisznya / 106
 Vándorúton / 7
 Várd meg! / 157
 Veled vagy nélküled / 292
 Velünk világít / 89
 Vergilius / 91
 Verona / 182
 Verőfényben / 187
 Vers-aforizmák / 332
 Végképp itt maraszt / 195
 Végre hazaérkezett / 274
 Vigyázó szépség / 84
 Vihar / 10
 Vihar a Fekete-tengeren / 164
 Villogó nyárelő / 263
 Virágba öltözött / 318
 Virágot vérzik / 122
 Virtus – emberségből / 137
 Visszajár / 136
 Visszanéző / 253
 Visszatérek / 156
 Visszavár / 326
 Visszavárja / 288
 Visszhangos lépések / 241
 Víz és part / 44
 Vízi varázslat / 42
 Voltam – Vagyok
 – Leszek / 232
 Volt – nincs / 330
 Vöröslének már... / 30
 Vörös tulipánok / 137

 Zengő versek / 331
 Zúgnak a jegenyék / 192